

ROOKASHI ROJANKINATAKOTAKIRI

JESOKIRISHITO, TSIKA IKANTA

ROWAWIJAAKOTANTZI

1 ¹⁻⁴Naaka Rookashi nokoyi niwetha-temi eeroka Teyoojiro tsikarika pikanta pijeeki. Iroñaaka nokoyi nokenkithatakoteri Jesokirishito. Ikaateeyakini osheki jankinatakoeyakiririni, ikamantakotayitakironi okaatzi rantayitakirini. Iñeeyakirini, eejatzii ikemakoeyakirini, rootaki rojankinatakotantariri. Noñaanatakiro naari okaatzi rojankinatakiri, eejatzii nojampitakowentayitakironi rantayitakirini niyotakoperotantakawori, nothotyaakiro maawaeni. Iroñaaka nokamantemiro naari, nokowaki piyoperotero kameetha rantayitzirini Jesoshi, rootaki nojankinatantakimirori piyoperotantyaaworini kyaaryo rooperori okaatzi riyotagaetaki-miri.

Ira Kawiriyeeri ikamantziri Jakariiyashi itzime itomi

⁵Paerani, ipinkatharitantari Erooreshi janta Joreeyaki, eenitatsi eejatzii ñaanakowenantatsiri Tajorentsi iitachari Jakariiyashi. Rirotaki icharineeteni Awiiyashini: aririka areetapaeya kitejiri rantawaetantyaanariri Tajorentsi janta Tajorentsiipankoki ikaateeyirini isheninkathoripaeni rashi rirori riraga

icharineeteni paeni Awiiyashini. Owaero iina Erijaweera, rirotaki ojariitepaenini Aawooni eejatzii. ⁶Riraga Jakariiyashi rirotaki aapatziyariri Tajorentsi, eejatzii iina rootaki aapatziyariri. Ikantani rantayitakironi okaatzi ikaminaakiriri rirori, rootaki riyoteeyantakaririni atziri ikameethataki. Tekatsi okantya ikantakowenantaariri. ⁷Omaanta tee itzimi reentsite: amashithakitakitya iina, eejatzii imonkaatawakagaeyakani rantyashipariteeyakini.

⁸Okantaka omonkaatapaaka kitejiri rantawaetakaanteeyaririni isheninkathoripaeni, eejatzii riraga Jakariiyashi. ⁹Rameteeyawoni riyoyaapiintzi apaani ñaanakowenantatsiri rotyaanteri inthomaenta Tajorentsiipankoki itaantyaanariri Awinkatharite kajankapaneri. Ikanteeyakirini isheninkathori rirori:

—Iroñaaka eeroka niyoyaakimi piyaate inthomaenta janta, pitayeniri Awinkatharite kajankapaneri.

¹⁰Ikanta ikyaanaki inthomaenta, omaanta paashini piyoteeyencharini oyaakiriri inkokironta, ikenkithatakagaeyirini riraga Tajorentsi.^a ¹¹Janta inthomaenta, romapokakiri ronampiri

---

a 1.10 Rameteeyawoni itaakirorika kajankapaneri, ramaneeyani.

Awinkatharite, ikatziyimotapaakari rakoperoki okaakini aritaari itaakirowa kajankapaneri. ¹²Iñaantawakariri rotsikanatanakari, tee riyotzi oeta ikantanakiri, eejatzi osheki ithaawanaki. ¹³Omaanta ikantakiri:

—Jakariiyashi, eero pithaayi. Eenitatsi pamanakotakiriri Tajorentsi; tema ikemakimi, rootaki otzimantyaari iinja piina pitomi. Piiteri Jowa. ¹⁴Osheki pikimoshirewenter, eejatzi ikimoshirewenteeyerini osheki atziri aririka ikoñaatapaaki. ¹⁵Eejatzi iñaaperoteri Tajorentsi ikameethataki. Eero ririro awishoowaantsi oowa eejatzi inashitachari shinchaari. Ojeekantyaari Ishire Tajorentsi rajankanekira; tekiraata okoñaatziri riniro roojatzi ojeekantzitari. ¹⁶Osheki raapatziyakaageyaarini pijorriyotzinkaritepaeni, ipinkathateeyantyaaririni Tajorentsi, tema rirotaki irira Awinkatharite maawaeni. ¹⁷Ikimityaari Iriiyashini, osheki iyotaakiri Ishire Tajorentsi, eejatzi oshintsitakaa-kiri. Reewatakiriri Awinkatharite, ikamanteeyerini isheninkapaeni raamagaeyaarini rirori, eejatzi inintape-roeyerini reentsitepaeni. Riyotagaeyerini rirori raapatziyanteeyaariri Tajorentsi, ikimityaari riraga itakaantaworini raapatziyarini. Riyotagaeyerini theenkantatsiri kameetha raapatziyaari rirori.

¹⁸Ikantakiri Jakariiyashi:

—¿Tsika nokantyaaka niyopero-pantyaari kyaaryootakiririka iroka pikantakinari? Antyashiparitakina, eejatzi noena, antyashipawotaki roori.

¹⁹Rakanakiri:

—Naaka Kawiriyeeri, kijokiro noyiri Tajorentsi. Rirotaki otyaantakinari nokamanantzimirrorika iroka kameethatatsiri. ²⁰Aritaki omonkaatakya iroka nokamantakimiri, omaanta tee paapatziyawo nokantawitakimirika, pitheenka-

kina. Iroñaaka pimajontzite, eero piñaawaetanee roojatzi paata ikoñaatantakya pitomi.

²¹Eeniro janta inkokirona piyoteeyeencharini royaawitaari Jakariiyashi, ikanteeyakini:

—Ojamanitateekityaami ipeyaka. ¿Iitaka kaari ishitowantaa?

²²Roojatzi iñaawaeri ishitowapae, tee imataneeya iñaawaetanee, omaanta rookorootokashiwaetaka. Roojatzi riyoteeyantanakani, ikanteeyanakini:

—Eenitatsi iñaakiri janta inthomaenta. Tee iñaawaetaantsiperotanee.

²³Okaatzi 7 kitejiri rantawaetaki Tajorentsi pankoki. Roojatzi ipiyanaa ipankoki rirori. ²⁴Roojatzi omotzitantaka iina, okempoyaaka opankoki. Ikaatzi 5 kashiri tee oshitowae.

²⁵Okantzi:

—Paerani tee itzimawityaani notyomi, rootaki nopashiwenantakari, omaanta iroñaaka eero napiiteero nopashiwentaa. Ineshironkatakina Awinkatharite, tema ikameethaperotaki.

Irira Kawiriyeeri ikamantziro Mariiya itzimaki otomi

²⁶Okaatakotaki 6 owashirite omotzitati Erijaweera. Roojatzi rotyaanantakari eejatzi riraga Tajorentsi Kawiriyeeri:

—Piyaate Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki. ²⁷Pareetakityaawo tsinani owaero Mariiya, okashiyakari ayeri Josee, riraga icharineeteni Iraviiri. Omaanta tekira oshinetari shirampari.

²⁸Ikantaka riyaatashitakiro riraga Kawiriyeeri. Romapokapaakiro ikantapaakiro:

—¿Eeniromi, Mariiya? Nopokantari nokamantemi: piweshiryaaanakya. Osheki inintashireperotakimi Tajorentsi, kijokiro rowakimi. Panaakotakiro

maawaeni tsinani ikaminthaaperotzimi rirori.

²⁹Omaanta othaawantawakari, okenkithashiryaanaka: “¿Iitaka ikanantanari?”

³⁰Ikantapaakiro:

—Eero pithaawantana. Kyaaryo, ikaminthaaperotakimi riraga Tajorentsi. ³¹Rooteentsi pimotozite. Iinja pitzimeri pitomi, piiteri Jesoshi. ³²Ipinkatharipe-rote. Riyoteeyakirini atziri rirotaki Itomi Tajorentsi, riraga jeekatsiri jenokinta. Tema rirotaki Awinkatharite. Paerani riraga Iraviirini ipinkathariwentawitarini ijorriyotzinkariteni. ³³Iinja ipinkatharite rirori eejatzi. Tema ikantziri Tajorentsi itomi: “Notyomi, eeroکا pipinkathariwenteyeririni maawaeni, pikanteetatyeeyaani”. Aritaki ikantyaari ipinkathariwenante, eero ipakagaero.

³⁴Okantawakiri:

—¿Tsika nokantyaaka itzimantyaari notyomi? Tekatsikya noemi.

³⁵Rakanakiro:

—Irowa tzimakayemini Ishire Tajorentsi. Rootaki tajonkawentemini. Iinja ikantakoeteri pitomi: “Ikameethaperotaki, tee añiuro kaari kameethatatsi rantziri. Rirotaki Itomi Tajorentsi”.

³⁶Eejatzi nokamantemi: antyashipawo-perowitaka roori pinatsito Erijaweera, tema ikanteetziro roori tee iyotziri otzimeri eentsite, omaanta okaatakotaki 6 owashirite iroñaaka omotzitaki. Iinja otzimeri otomi. ³⁷Ñaakiro, tekatsi pomeentsitzimotyairini Tajorentsi, imateeyironi oetarika ikoyiri.

³⁸Okantanakiri:

—Tema rirotaki Nowinkatharite. Inimotakina oetarika ikowakaakinari. Ikowakaakinarika itzimashitya notyomi, ari kameethataki.

Roojatzi ipiyantanaka riraga ronampiri Tajorentsi.

Jataki Mariiya areetyaawo Erijaweera

³⁹Awijanaki apaanipaeni kitejiri roojatzi iyaatananaka rowaga Mariiya Joreeyaki. Oshintsitanaki iyaatanaki otonkaanaki tonkaariki. ⁴⁰Areetapaaka janta ipankoki riraga Jakariiyashi. Oñaapaakiro Erijaweera, okantapaakiro: —¿Eeniromi?

⁴¹Rowaga Erijaweera okemantawakawori Mariiya okaemapaaki, okematziiri ishewatanaka eentsite omotzikira, mitzi. Eejatzi okyaantapaakawo Ishire Tajorentsi iyotaaperotakiro, ⁴²roojatzi ocheraananaka, okantziro:

—Tema ineshironkatakimi Tajorentsi, eejatzi ikimiteeyironi maawaeni tsinani; omaanta eeroکا, panaakoeyakinani: ineshironkaperotakimi rirori. Tema eejatzi iñaaperotziri peentsite ikameethatzi. ⁴³Eeroکا ashityairini Awinkatharite. ¿Iitaka pikenkithashiryaantanari pareetantanari? ⁴⁴Pamine, nokemantawakimiri piwethatapaakina, ikimoshiryaanaki neentsite, ishewatanaka nomotziki, mitzi. ⁴⁵Paapatziyaperotawakawo maawaeni ikamantakimiri Awinkatharite, rootaki ineshironkantakimiri.

⁴⁶Okantzi Mariiya:

—Tema ikameethaperotaki Awinkatharite, ⁴⁷rirotaki Atajorentsite eejatzi owawijaakoeyeerini. Osheki nokimoshirewentakiri. ⁴⁸¿Iitaka ineshironkatantakinari naari? Naaka ashironkaenkawo, tekatsi niyotzi naari. Omaanta iroñaaka aripaete ikimoshirewentena maawaeni atziri. ⁴⁹Osheki itajonkakowentakina, tema itajorentsiaperotaki, ikameethaperotaki. ⁵⁰Ikantatyeeyaani ineshironkaeyakirini maawaeni pinkatheeyiririni. ⁵¹Osheki itajonkantayitakini. Ithonkaeyeroni okaatzi ikenkithashiryaari maawaeni kantakaaperotzinkari.

⁵²Imateeyakirini pinkatharitawitachari rookakaakiri ipinkathariwenantawita. Omaantakya ashironkaenkari ipeyakiri pinkathari. ⁵³Kimitaka ipakiri osheki oetarika riraga koetyeemotakariri, ari rotyaantakiro Ishire iyoteeri atziri kowatsiri riyoteri Tajorentsi eejatziraapatziyantyaariri. Omaanta riraga kenkithashiryaakotawori tekatsi koetyeemotyaarini, eero rotyaantziniri Ishire riyotaantyaari. Eero rowawijaakotziri. ⁵⁴Ikantani riraga Tajorentsi ramitakoeyakirini ajoriiyotzinkarite, tee ipeyakotee aari inta ineshironkaeya-kaeni. ⁵⁵Aritaki rantakiro maawaeni ikantakiriri itakaantaworini paerani: Awaraama eejatzira maawaeni icharineeteni ikanteetateyeyaani.

Rootaki okantakirori rowaga Mariiya. ⁵⁶Ojeekakitzi 3 kashiri, roojatzira opiyantanaa onampiki.

Ikoñaatapaaki Jowa kaawoshitantatsiri

⁵⁷Monkaatapaaka kitejiri okoñaawaanitanyaariri Erijaweera. Tema koñaatapaaki otomi. ⁵⁸Ikemakoeyakironi osheninkapaeni, ikimoshirewenteeyanakironi. Ikanteeyanakirini:

—Tema ineshironkaperotakiro Awinkatharite.

⁵⁹Ari okaataki imaakotaki 7, roojatzira okitejitanaki omonkaataka itotonatanyaariri ishiramparitantarira. Rameteeyawoni joriiyopaeni iitakotyaaari jewatatsiri itomi ikoñaatapaaki iwaero iriri, rootaki ikananteeyarini isheninka:

—Tema iitya Jakariiyashi, iitakotyaaari iriri.

⁶⁰Omaanta okantzi riniro:

—Eero iita Jakariiyashi, omaanta iitya Jowa.

⁶¹Ikanteeyanakironi:

—¿Iitarikya pikowantari piiteri Jowa? Tee añiiri pisheninka iitachani Jowa.

⁶²Roojatzira rookorookotantanakariri rojampitantakari riraga Jakariiyashi:

—¿Oetaka pikoyiri eeroka?

⁶³Rookotanakinirini paperi, rojankinatiniriri: “Aritaki iitya Jowa”. Ari rotsikanateeyanakarini riroripaeni. ⁶⁴Roojatzira imapokashitanaa riraga Jakariiyashi iñaawaetane eejatzira, ikantzi:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

⁶⁵Roojatzira rotsikanateeyantanakarini maawaeni isheninka. Ikemakoeyakirini maawaeni jeekatsiripaeni tonkaarikipaeni: rowaga jeekatsira Joreeyaki. ⁶⁶Ikenkithashireeyanakani rajankaneki maawaeni kemakoeyakiririni ikantzi: “¿Tsikama ikantatyaarika riraga eentsi? ¿Oetakama ranteri paata? Tema ineshironkaperotakira Awinkatharite itajonkawentakira”.

⁶⁷Roojatzira rowaga Ishire Tajorentsi iyotaakira riraga Jakariiyashi, ikanantakawori iroka:

⁶⁸—Tema ikameethaperotzi Awinkatharite, rirorotaki tajonkawenteeyakaerini. Ipokashiteeyakaeni ikamawenanteeyeeririni ipinawenanteeyeerorini kaari kameethatatsi antzira rowawijaakoeyanteerini. ⁶⁹Paerani Iraviirini rantakinirini Tajorentsi ikowakaakiriri. Iroñaaka rotyaantakira Tajorentsi icharineeteni Iraviirini, itajorentsitaki, rowawijaakotante. ⁷⁰Tema paeranipe-roroña riraga kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi, riraga kameethaperotatsira, ikantakirini atziripaeni: “Ikantzira Tajorentsi: ⁷¹Notyaantemirini owawijaakoeyemirini, eenitatsirika kijeeyemirini, oonawaetzimiri, aritaki rowawijaakoeyakimini”. ⁷²Tema noneshironkateeyakirini ichariniiteni Awaraama, maawaeni. Eero nopeyakotziro nokashiyakagaeyakarini. ⁷³Paerani nokantaperotakira pichariniiteni Awaraama: ⁷⁴Iinja nowawijaakoeyerini picharineetenipaeni, nokijakowenteeyaarini kijeeyawitakaririni, eero ithaawaeyini

aapatziyeeyenarini. ⁷⁵Ninkarika aapatziyeenani rirotaki nashipaeni. Nowameethateeyerini, nokantyaani noñaaperoyerini ikameethatzi'". Rootaki ikantakiriri Tajorentsi itakaantaworini. ⁷⁶Iroñaaka notyomi, nokantemi: "Iiteetemi: 'Eerokataki kamanantzirori iñaani Tajorentsi jenokijatzi'". Tema ari pikamanteeyerini atziri okameethatzi ijeeki kameetha, raamagaeyaarini Awinkatharite. ⁷⁷⁻⁷⁸Piyotagaeyerini atziripaeni riyoteeyantyaarini tsika ikantya rawijakotanteeyaari. Pikamanteeyerini ikaminthaaperoeyakirini Tajorentsi, eero ikenkithashiri roo eejatzi kaari kameethatatsi rantayitzirini. Aririka riyowapaaki oorya, eero otsitenitane, inta okitejitanaki. Eejatzi okimitakya, aririka ipoñaakya Awinkatharite jenokinta, ayoperoyanakini ⁷⁹rowawijaakoyeerini maawaeni aapatziyariri riraga kaari yotawitariri Tajorentsi, riraga thaawantawitawori ikame. Riyotakagaeyapaakirini tsika ikantyaari iñaaperotantyaariri Tajorentsi ikameethatzi.

Rootaki ikantakirini Jakariiyashi.

⁸⁰Okanta awijaki osheki ojarentsi, antarikanaki Jowa, osheki raapatziyakari Tajorentsi. Roojatzi riyaatantaka apaniroeni tekatsinta atziri ipanko, roojatzi paata ikenkithatakaapiinteyaakirini atziripaeni.

Ikoñaatapaaki Jesoshi

2 ¹Eenitatsi oroomajatzi iwaero Seesari Awoshito, rirotaki pinkathariwenzirori maawaeni kipatsipaeni. Owakira ikoñaatantakari Jowa, otomi Erijaweera, ikaminaakiri Seesari:

—Nokowaki rojankinatakoeyaani maawaeni atziripaeni, niyotantyaari tsikarika ikaatzi.

²Irira Shiriño rirotaki jewawenziriri shiiryajatzi, rojankinatanteetakawori iwaeropaeni atziri. ³Rootaki riyateeyantanakarini maawaeni atziri janta

nampitsikinta tsikarika ikoñaatapaaki ichariniiteni paerani, rojankinatakota kaantya iwaeropaeni. ⁴Eeniro ijeekakiriraga Josee janta Najareeteki. Rirotaki icharineeteni Iraviiri riraga pinkatharitawitacharini. Aritaki inampitawoni irira Weriki, ojeeki janta Joreeyaki. Rootaki riyaatantanakari Josee janta, rojankinatakotakaantya. ⁵Itsipatanakawo Mariiya rowaga ikashiyakarira rayero. Tekira oshinetari shirampari, omaanta omotzitashitaka rooteentsi otzimeri otomi. ⁶Rareetapaaka rirori janta Weriki roojatzi okemantakari ratsikaneentakiro thowiwiiwiwi. ⁷Ikowakowawitapaaka rirori pankotsi imaantapaakyaarimi omaanta ithotyaaakowitapaakawo ijeekantapaakyaarimi, inta iñaapaaki apaani ipanko piratsi. Aritaki okoñaatakiri otomi jewatatsiri itzimi. Oponatakiri, owakiri jaga royiitantapiintetantananari piratsi rowanawo.

⁸Tsitenitanaki, eeniro ijeekayitzini shentziriri rowishate janta keshiiki. Tee imayi, ikakiwentziri rowishate. ⁹Romapokapaakiri Awinkatharite, ishipakiryakoyepaakirini, kimitaka okitejite, eejatzi iñagaeyawakirini ronampiri Awinkatharite. Ithaawantawakari oshekipero, ikantaka rompetateeyanankani, tonki, tonki. ¹⁰Roojatzi ikantapaakiri:

—Eero pithaawantana, eenitatsi nokamantemiri okameethaperotaki. Osheki pikimoshirewentero, eejatzi osheki ikimoshirewentero maawaeni atziri. ¹¹Owakira ikoñaatapaaki Weriki owawijaakotemini: rirotaki Awinkatharite riraga Rotyaantanewo Tajorentsi. ¹²Piyaate janta ipankoki piratsi, paminakiteri rirori owakira koñaatapaentsiri. Piñaapaakiri iponataka janta romaryaaka royiitantapiintetantananari piratsi rowanawo. Nokamantakimiro

iroka iroñaaka piyotantyaari kyaaryo tee namatawitzimi.

¹³Roojatzi romapokantapaakariri jenoki oshekini ronampiri Tajorensi iñaaperoeyapaakirini, ikanteeyapaakini:

¹⁴—Rooma ikameethaperotaki Tajorensi, nopinkathateeyirini janta jenokinta. Eejatzi jaka kipatsikika ijeekakagaeyerini kameetha maawaeni antzirori ikoyiri Tajorensi riraga pinkathatziriri. ¹⁵Roojatzi ipiyeeyantanaani maawaeni jenokinta, roojatzi ikantawakaeyanakani rirori shentziriri rowishate:

—Ikamantakae ronampiri Tajorensi koñaatapaaki Weriki owawijaakoteeni. Thametya aminakiteri.

¹⁶Roojatzi ishintsiperotantanakari riyaaanaki, iñaapaakitziiri janta ipankokinta piratsi. Iñaapaakiri Josee, eejatzi rowaga Mariiya, omaryaakiri otomi royiitantapiinteetanariri piratsi rowanawo. ¹⁷Iñaantapaakariri, roojatzi ikamanteeyantapaakarini jeekatsiripaeni jaga okaatzi ikantakiriri ronampiri Tajorensi. ¹⁸Ikantaka maawaeni kemakiriri ikantawakaanaka:

—¿Pikemakiro ikantziri? ¿Oetaka ikantziri?

¹⁹Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaanakawo ikanteeyakiririni, okenkithashiryaakopiintakawo ajankaneki. ²⁰Roojatzi ipiyeeyantanaani rirori shentziriri rowishate keshiiki. Ikimoshirewenteeyanakirini Tajorensi ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataki Tajorensi. Okameethataki maawaeni roñaagakaeri eejatzi maawaeni ikantakaeri. ¡Kameethari Tajorensi!

Itotonateetakiri Jesoshi

²¹Okaataki 7 imaakotaki Jesoshi roojatzi kitejitatsiri 8 itotonatanteetakiriri ishiramparitarira. Eejatzi iitakiri

iwaero Jesoshi: imonkaatakiro ikantzita-kawori Mariiya chapinki ronampiri Tajorensi.

Ragaetanakiri Jesoshi tajorensipankoki

²²⁻²⁴Paerani rojankinatakaakirini Awinkatharite Moeseeshi: “Aririka okoñaawaanite tsinani otomi, okempoyeeya opankoki okaate 40 kitejiri: eero iyaatzita apiyoteeyaninta apinkathaperotzirinta Tajorensi. Omonkaatakyaa-rika 40 kitejiri, okameethatzi iyaate Tajorensipankoki aanaeri ñaanakowenantsiriki apite jamomo eerorika apite jampakitzi”. Eeenitatsi paashini rojankinatziniri okantzi: “Rirorika shirampari riraga jewatatsiri otzimiri tsinani, ikowakaakiri Awinkatharite raapatziya-perotyaari, ranaakoteri impaetatsini ikoñaatzi”.

Ari ikaatakotaki 40 kitejiri itzimantakari Jesoshi, roojatzi riyateeyantanaani Jerojareeki: Josee, Mariiya, eejatzi kijokiro owanakiri eentsite. Imonkaateeyakironi maawaeni rojankinatzirini Moeseeshi iroka okyaantapiinteeyaari Mariiya Tajorensipankoki. Eejatzi okantakiri Tajorensi:

—Irika notyomika, nokowaki rantape-rotemiro oetarika pikowakaakiriri.

²⁵Ari ijeeki janta Jerojareeki shirampari iitachari Shimiyo. Rirotaki aapatziyaperotariri Tajorensi, kameetha ijeeki, raapatziyaperotawo roori Ishire. Eejatzi raamaari Rotyaantanewo Tajorensi: riraga weshiryaaakagae-yaaririni maawaeni joriyyopaeni.

²⁶Okamantakiri Ishire Tajorensi: “Eerotzitarika pikami, ari piñaawakiri Rotyaantanewo Tajorensi”. ²⁷Roojatzi otyaanantakari Ishire Tajorensi rirori janta Tajorensipankoki; eekiro rimpae-tapaaki Josee, Mariiya, othomaakiri Jesoshi. ²⁸Riraga Shimiyo iñaawakirira

Jesoshi, riyaatashitakiri ithomaawakiri; roojatzi ikanantakari Tajorentsi:

—Nowinkatharite, tema pikameethaperotaki, ²⁹⁻³⁰noñaakiri owawijaakoteenani, riraga pikantakinari noyeeri. Iroñaaka monkaataka, tekatsi noyaanee eejatzi. Nokimoshiretaki, wetsikakina nokame.

³¹Kyaaryo, potyaantakiri rowawijaa-koeyerini maawaeni atziri: ³²rirotaki riyotakagaeyerini paashinjajatzitatsiri atziri, riweshiryaa-wenteeyaarini maawaeni joriyopaeni aapatziyeeyemirini.

³³Roojatzi raminantanaka Josee, eejatzi Mariiya, rotsikanatanakari rirori; ikenkithashiryaa-koperotanakawo ikantakiri. ³⁴⁻³⁵Eekiro ikanteeyanakirini:

—Nokowaki ineshironkaeyemini Tajorentsi.

Eejatzi ikantakiro rinirowa eentsi:

—Pamine, iinja osheki piraakotyaari pitomi: ipokantakari jaka ayoteeyantyaarini tsika akantya awijakoeyanteeyaarini omaanta ikaate osheki atziri theenkaeyeririni: rowashironkagaeyaani riroripaeni. Omaantakya paashini atziripaeni, riweshiryaaawentape-roeyaarini pitomi. Apaani theenkaeyeririni, paashini weshiryaaawenteeyaaririni, okoñaatzimotantyaariri ikenkithashireeyarini.

Rootaki ikantakirori Shimiyó.

³⁶⁻³⁷Ari ojeeki eejatzi Tajorentsi-pankoki tsinani oetachari Aana: ojeekantawo pankotsi imaantapiintari atziripaeni aapatziyaperotariri Tajorentsi jaga okaankiitzi Tajorentsi-pankoki. Tema roori rootaki kamanantakotatsiri, osheki okamantapiintakiri osheninka iñaani Tajorentsi. Irini iita Janoeri: rirotaiki isheninkani

Asheeri. Antyashipawoperotaki Aana: okaataki ojarentsite 84. Eejatzi roori ayitaka oemi eenironi ewankawotapaaki. Okaatzi otsipatawitakari oemi 7 ojarentsi, tekiraata otsipaperotyariitami roojatzi ikamapithatantakawo. Rootaki ojeekantakari iroñaaka ipankoki Tajorentsi. Oztitawentari rirori, eejatzi okantani: kitejiriki, tsiteniriki amanapiintari Tajorentsi; osheki opinkathatakiri. Tee okenkithashiryaaaperotaawo owayitarini. ³⁸Okanta iyaatashitakiri Jesoshi roori. Okantakiri Tajorentsi:

—Ariwee, noñaakiri naari.

Roojatzi okanteeyakirini osheninkathoripaeni:

—Eeniroka irika, rirotaiki owawijaa-koeyeririni atziripaeni: maawaeni aamagaeyaririni.

³⁹Imonkaatakiro Josee eejatzi Mariiya maawaeni rojankinatakirini Moeseeshi: tema rirotaiki ojankinatakaakiriri Awinkatharite. Roojatzi ipiyanteeyanaani Najareeteki: jeekatsiri Karireeyaki.

Rewankaritapaakini Jesoshi, ipiyanaa eejatzi Tajorentsi-pankoki

⁴⁰Ikanta ikimotatanaki Jesoshi, eekiro riyaatatzi ithaamentanakitya eejatzi riyothanitaki ikenkithashiryaaaperotakameetha, eejatzi eekiro ikimitakotanakityaari Tajorentsi. Eejatzi irira osheki inintaperotakiri rirori.

⁴¹Rametapiinteeyawoni maawaeni ojarentsi riyaatapiintzi riraga Josee eejatzi rowaga Mariiya janta Jerojareeki, aririka omonkaatapaeya kitejitatsiri iitachari Rawijantakarini Ronampiri Tajorentsi joriyopaeni janta Ejiipitoki.

⁴²Ari iroñaaka okaataki rojarentsite riraga Jesoshi 12. Rapiitantaawori riyaaatee eejatzi janta Jerojareeki.

Itsipatanakawo riniro, ashitariri eejatzi paashinipaeni inampijatzí. ⁴³Riyaatanaki ikimoshirewentero rantakiri Tajorentsi. Rojamanitakitzi apaanipaeni kitejiri ikimoshirewentanakiri janta, roojatzí ipiyeeyawitaani riraga Josee eejatzí Mariiya itsipatawitanaari inampijatzí. Tee riyotzi jeekanakira riraga Jesoshi Jerojareeki. ⁴⁴Apaani kitejiri ikinanaki Josee eejatzí iina. Raamaashitawitakari itsipatanakari Jesoshi paashinipaeni inampijatzí.

Tsitenini raminaminawitakari roojatzí otsitenitananaka. Ikwakowawitanakari ikaateeyenira ipokae, ⁴⁵omaanta tee iñagaeri. Roojatzí ipiyantanaka janta raminaminatziri. ⁴⁶Okaataki kitejiri 3 roojatzí iñaantapaari rirori Tajorentsi-pankoki: ikaateeyirini iyotaantayitatsirini. Ikemijantziri irintapaeni riyotaantzi eejatzí rojampitayitakirini rirori oetarikapaeni. ⁴⁷Ari rotsikanatakari maawaeni kemakiriri, ikantzí:

—¿Pikemawakiri ewankarika?
¡Riyothaniperotzi! Kameetha rakawakiri ikantziriri iyotaantatsiri, tee ikompi-tawo.

⁴⁸Ari rotsikanatapaakari Josee, eejatzí iina. Okantakiri irowa:

—Notyomi, ¿tsika pijeekakika?
Pamine, nokowakowawitakimi nokaatziri pirithori. Osheki nokoetyaakimi.

⁴⁹Rakanakiro:

—¿Iitaka pikowakowatantanari?
Tema piyotzi nokowaperotaki nokemijantaperotero ikoyiri Pawapero. Rootaki nojeekantari jaka.

⁵⁰Omaanta tee riyotakotawakiri riroripaeni ikantawitakariri. ⁵¹Roojatzí riraga Jesoshi royaatantanaawo, roerinkanaka ipiyeeyanaani Najareeteki. Ipiyanaaga ikantani ikemijantaperotapiintziri maawaeni okaatzi ikantziriri riraga Josee eejatzí riniro. Tekatsi rante:

tee iperanita, tee ipiyathanita. Omaanta roori Mariiya osheki okenkithashiryaa-kawo ajankaneki maawaeni iroka oñaakiri eejatzí okemakiri. ⁵²Eekiro, eekiro, riyaaananakitzi riyothaniperotanakitzi, oemonkanaka kameetha. Eejatzí Tajorentsi iñaaperotakiri rirori Itomi ikameethatzi, eejatzí maawaeni atziripaeni iñaakiri ikameethatzi.

Ritantakawori Jowa ikenkithatzi
(Mt. 3.1-6; Mr. 1.1-6; Jowa 1.19-28)

3 ¹Iroñaaka okaatzi 15 ojarentsi ipinkathariwenteeyakirini maawaeni jeekayitatsirini kipatsikipaeni riraga oroomajatzí iwaero Teweeryo Seesari. Ari rotyaantakiri riraga Poonshiyo Peraato ipinkathariwentziri joreeyajatzí. Eejatzí rotyaantakiri riraga Erooreshi ipinkathariwentziri riraga kariereyajatzí; omaanta rirentzi Erooreshi, iwaero Jiripi, ipinkathariwentziri riraga itooryajatzí eejatzí tarakoniitejatzí. Eejatzí riraga Rijaañashi ipinkathariwentziri awireeñajatzí. ²Eejatzí iroñaaka ipinkathariwenteeyirini ñaanakowenantatsiripaeni Aanashi eejatzí Kaejashi. Roojatzí ijeekantapaaka Jowa, itomi Jakariiyashi, janta okaankiityeenta. Ikantakiri Tajorentsi:

—Nokowaki iroñaaka pikenkithatakaeri atziripaeni, eenitatsi nokowakiri pikamanteeyeririni.

³Ikanta ikinakinayitanakini rirori othapyaaikiini iñaa iitachari Joriraani, ikanteeyakirini atziripaeni:

—Pikenkithashiryagaeya, eero pikimitagaa paerani, pookaero kaari kameethatatsi panteeyakirini, roojatzí ikamintheeyantemirini Tajorentsi: eero ikenkithashiryaaokoteemiro pantawitarini. Roojatzí nokaawoshitakotanteeyakimirini Tajorentsi riyotantyaari atziri awijakoteemi.

⁴Paerani ikenkithatakotzitakarini Jowa riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iitachari Iseeyashi. Iroka rojankinatakotzitakaririni, ikantzi: “Eenitatsi iinja atziri kenkithatakayerini atziripaeni janta okaankiityeenta, ikanteri: ‘Paamayarirapa Awinkatharite. Pikameethatanaki iñaaperotantapaakimiri pikameethatzi. Aririka pikameethatanaki pikimityaawo awotsi kameethatatsiri ikinantapaakyaari Jeweporew-nantsisiri: powameethatero iñaaperotanteeyapaakyaaworini. ⁵Pikiyagaanteero opompaetopaeni, pityaakiyiteroni otenkanaapaeni, powameethatero maawaeni. Eejatzi powameethatero awotsi tzipitayitatsirini, otampatsikantyaari kameetha, okameethapankaa-tanee. Noshiyakaawentashitakawo iroka. ⁶Roojatzikya maawaeni atziripaeni iñeeyantawakyaarini owawijaakoeyeririni, riraga Rotyaanta-newo Tajorentsi’”.

Ikantayiziririni Jowa atziri

(Mt. 3.7-12; Mr. 1.7-8; Jowa 1.19-28)

⁷Ikantaka ipokashiteeyawitakarini osheki atziri ikowawitaka ikaawoshitakoeyaarini Tajorentsi. Omaanta riraga Jowa eenitatsi ikanteeyawakiririni:

—Eerokateeyakini maankipaeni: pikimiteeyakarini kamaaripaeni. Tema osheki pamatawitanteeyini, eejatzi pitheeyawaetashita. Tee okameethatzi pantziri. Tee pikowaeyawitani piyaate paamariki kaari tsiwakanitatsini, rootaki pikowantawitakari pikaawoshitakotyaarimi Tajorentsi. ⁸Pikowakirika nokaawoshitakotawakimiri Tajorentsi, pityaawo pikenkithashireeya, piyeekanteeyaari kameetha, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteeyakirini niyotantyaari tee pikimiwita paerani. Eero pikantawaetashita:

“Nosheninkatakari Awaraamani, rootaki niyotantakari aritaki nawijakotee”. Pamatawitashitaka eeroka apaniroeni. Ikwakirikami riraga Tajorentsi, imatero ipeyiromi atziri iroka mapika, osheninkatanteeyaarimi rirori aritaki rantakirimi. Omaanta eerokapaeni eerokawitaka icharineeteni Awaraama, eerorika paapatziyari rirori patsipetashitakawo pisheninkawitakari: rooma pajankanekira kimitakimi mapi: pikijotzira. ⁹Maawaeni inchato kaari kithokitatsi tema ari atowaeyakironi apiyoteeyeroni atagaeyeroni paamariki. Eejatzi eerori pikimiteeyakawoni inchato kaari kithokitatsi. Kyaaryoowa rookimikari eerori Tajorentsi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

¹⁰Rojampiteeyakirini riraga atziripaeni:

—¿Litaka pikoyiri nanteeyerini?

¹¹Rakanakiri:

—Otzimirika apite piithaari, pipagaanteri ashironkaenkari apaani. Otzimimotzimirika osheki powanawo, pipagaanteri eejatzi ashironkaenkari. Pikaminthaantapiinte.

¹²Eejatzi ipokashitakiri Jowa aayitziririni koriki: rayiniri riraga oroomajatzzi, osheki ramatawitziri eejatzi atziripaeni. Tema raagaantzitapiintakiri. Ipokashiiyakirini ikowaki ikaawoshitakoeyawakirini Tajorentsi, rojampitapaakiri:

—¿Oetarika nanteri naari piyotantenari kyaaryo naapatziyakari rirori?

¹³Ikantawakiri:

—Eero powanaashitawo eeroka apaniroeni paashitzitantyaariri iyorikite atziri, omaanta pimonkaataperotero kameetha ikantakimiri oroomajatzzi.

¹⁴Eejatzi ipokashiiyakirini apaani-paeni joraaro, rojampitakiri:

—¿Oetaka nanteri naari?

Ikantawakiri:

—Eero pikijashitari atziri pikowantyaari pomintaayeri paapitha-

tantyaariri iyorikite, eejatzi eero pikowantari payitanyaariri iyorikite. Pikimoshirewentero ipinatzimirira piwinkatharite, eero pikoyi ipaetemi paashini.

¹⁵Ikanta raamagaeyarini Jesokirishito, iitashiteeyawitani rooteentsi rareetya. Ikenkithashiryaaokoeyirini ikantzi: “¿Rirotakima Jowa Rotyaantanewo Tajorentsi?” ¹⁶Omaanta ikanteeyakirini Jowa:

—Nokaawoshitakoeyakimirini Tajorentsi iñaaki: kaari pomeentsitachani. Iinja ipokapaakirika Awinkatharite, osheki nopinkathaperotakiri, rooma naaka tee nomonkaatari naari. Rotyaanteeyeeni rirori Ishire Tajorentsi ojeekantanakimi pajankaneki, owameethateeyemini. ¹⁷Iinja rinashitakagaeyaarini irira kameethatsiri eejatzi kaari kameethatsi. Akimitzirowanki aari anashitawo okithoki pankirentsi, kitekiyiteentsirini eejatzi anashitakawo roori jampipentakitatsiri. Akempoyeero okithoki, inta atayero jampipentakiri. Eejatzi ikimiteeyeeni rirori impaetakinari, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi: ikamintheeyerini aapatziyeeyaririni, irira iñaaperotakiri ikameethatzi. Omaanta riraga theenkiriripaeni ari rowashironkagaeyakirini. Tema iñaaperotakiri tee ikameethatzi.

**Romonkyaagakaantakiri Eroreshi
Jowa omonkyaagementotsiki**
(Mt. 14.3; Mr. 1.14; 6.17)

¹⁸Aritaki ikenkithatakapiintziri Jowa: ikamantapiinteeyakirini atziri tsika ikanteeyaa ikameethatanteeyaaari, eejatzi ikamantziri tsika ikanteeyaa rawijakotanteeyaarini.

¹⁹⁻²⁰Eejatzi ikantakiri riraga Eroreshi:

—Tee okameethatzi pantayitzirini. Paapithatakiri pirentzi iina rowaga

Eroriiyashi. Eeniro osheki paashini kaari kameethatatsi pantayitzirini.

Roojatzi ikijanakiri Eroreshi. Ipinkathariwenteeyirini karireeyajatz, rootaki imatantakawori raakaantakiri Jowa, shepik, romonkyaagakaantakiri. Eekiro riyaatatzi rantaperotanakiro kaari kameethatatsi.

**Riraga Jesoshi
ikaawoshitawentakari Tajorentsi**
(Mt. 3.13-17; Mr. 1.8-11)

²¹⁻²²Tekirani romonkyaagakaanteetziri Jowa, eejatzi tekirani ikenkithatakotakiri Tajorentsi riraga Jesoshi, tema riraga Jowa ikaawoshitawenteeyakarini Tajorentsi osheki atziri. Eejatzi riraga Jesoshi ikaawoshitawentakari ashitariri, roojatzi ikenkithatakantakariri irira. Omapokapaaka ayiitashitapaakiri Ishire Tajorentsi, opoñaaka jenokinta. Oshiyawitapaakari jamomo. Eejatzi ikemaeyawakironi ikantakiriri Tajorentsi:

—Eeroka notyomi nonintashireperotzimi. Osheki nokimoshirewentakimi.

**Rojankinatziro iwaeropaeni
ichariniitenipaeni paerani Jesoshi**
(Mt. 1.1-17)

²³Okaataki rojarentsite Jesoshi 30, ritantanakawori ikenkithatakagaeyirini ijoriiyotzinkaritepaeni. Omawitya ikenkithashiryaaaka maawaeni atziri rirotaaki itomi Josee, rirotaaki itominthori, riraga jewatatsiri ikoñaatzi. Eekiro rimpapetaapaaki reentsiteperopaeni Josee.

Iriru riraga Josee iwaero Erii.

²⁴Iriru riraga Erii iwaero Mataani.

Iriru riraga Mataani iwaero Rewii.

Iriru riraga Rewii iwaero Meeriki.

Iriru riraga Meeriki iwaero Jaanani.

Iriru riraga Jaanani iwaero Josee.

²⁵Iriru riraga Josee iwaero Matateyashi.

- Iri ri riraga Matateyashi iwaero
Amooshi.
Iri ri riraga Amooshi iwaero
Nawooni.
Iri ri riraga Nawooni iwaero Eeshiri.
Iri ri riraga Eeshiri iwaero Nagae.
²⁶ Iri ri riraga Nagae iwaero Maatari.
Iri ri riraga Maatari iwaero Matate-
yashi.
Iri ri riraga Matateyashi iwaero
Shemee.
Iri ri riraga Shemee iwaero Joseeki.
Iri ri riraga Joseeki iwaero Joraa.
²⁷ Iri ri riraga Joraa iwaero Jowanaani.
Iri ri riraga Jowanaani iwaero Reeja.
Iri ri riraga Reeja iwaero Jorowa-
weeri.
Iri ri riraga Jorowaweeri iwaero
Jaratyeeeri.
Iri ri riraga Jaratyeeeri iwaero Neeri.
²⁸ Iri ri riraga Neeri iwaero Meeriki.
Iri ri riraga Meeriki iwaero Ariitzi.
Iri ri riraga Ariitzi iwaero Kojaami.
Iri ri riraga Kojaami iwaero Eremo-
raami.
Iri ri riraga Eremoraami iwaero Eere.
²⁹ Iri ri riraga Eere iwaero Joshoe.
Iri ri riraga Joshoe iwaero
Eriyashaari.
Iri ri riraga Eriyashaari iwaero
Joriimi.
Iri ri riraga Joriimi iwaero Mataa.
Iri ri riraga Mataa iwaero Rewii.
³⁰ Iri ri riraga Rewii iwaero Shimiyo.
Iri ri riraga Shimiyo iwaero Joraa.
Iri ri riraga Joraa iwaero Josee.
Iri ri riraga Josee iwaero Jonaani.
Iri ri riraga Jonaani iwaero
Eryakiimi.
³¹ Iri ri riraga Eryakiimi iwaero
Mereeya.
Iri ri riraga Mereeya iwaero
Maenaani.
Iri ri riraga Maenaani iwaero
Mataata.
Iri ri riraga Mataata iwaero Nataani.
³² Iri ri riraga Nataani iwaero Iraviiri.
Iri ri riraga Iraviiri iwaero Isayii.
Iri ri riraga Isayii iwaero Oweeri.
Iri ri riraga Oweeri iwaero Woosho.
Iri ri riraga Woosho iwaero
Sharimoo.
Iri ri riraga Sharimoo iwaero
Naashoni.
³³ Iri ri riraga Naashoni iwaero
Aminagaawa.
Iri ri riraga Aminagaawa iwaero
Araami.
Iri ri riraga Araami iwaero Aarani.
Iri ri riraga Aarani iwaero Eshiromi.
Iri ri riraga Eshiromi iwaero
Pareshi.
Iri ri riraga Pareshi iwaero Joraa.
³⁴ Iri ri riraga Joraa iwaero Jakoowo.
Iri ri riraga Jakoowo iwaero Ijaaka.
Iri ri riraga Ijaaka iwaero
Awaraama.
Iri ri riraga Awaraama iwaero Taree.
Iri ri riraga Taree iwaero Nakoori.
³⁵ Iri ri riraga Nakoori iwaero
Sherooko.
Iri ri riraga Sherooko iwaero
Ragaawo.
Iri ri riraga Ragaawo iwaero Pereeki.
Iri ri riraga Pereeki iwaero Eeweri.
Iri ri riraga Eeweri iwaero Jaari.
³⁶ Iri ri riraga Jaari iwaero Kaenaani.
Iri ri riraga Kaenaani iwaero
Aratajaari.
Iri ri riraga Aratajaari iwaero
Sheeme.
Iri ri riraga Sheeme iwaero Noe.
Iri ri riraga Noe iwaero Rameeki.
³⁷ Iri ri riraga Rameeki iwaero Matoja-
reeni.
Iri ri riraga Matojareeni iwaero
Enoko.
Iri ri riraga Enoko iwaero Jareeri.
Iri ri riraga Jareeri iwaero Maara-
reeri.

Iri riraga Maarareeri iwaero
Kaenaani.

³⁸ Iri riraga Kaenaani iwaero
Enooshi.

Iri riraga Enooshi iwaero Seete.
Iri riraga Seete iwaero Araani.
Paerani riwetsikantakariri
Tajorentsi riraga Araani.

**Jatanaashi ikowawita
rantakayerimi Jesoshi kaari
kameethatatsi**

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 ¹Ikanta Jesoshi itonkaantanaari
tema ipoñaakaga Joriraanikira.
Ikithaatakotakawo Ishire Tajorentsi,
aanakiri janta okaankiyeenta. ²Okaatzi
40 kitejiri ijeekaki janta, tee
rowaneenta eechonkiini: aaperotakiri
itashe. Ikanta riyatashitakiri Jatanaashi
riraga iwinkatharite kamaaripaeni
iñaantari, ikowawitaka rantakayerimi
kaari kameethatatsi. ³Ikantawitapaa-
kari:

—Eerokarika Itomipero Tajorentsi,
ajaatya: pitajonkero iroka mapika,
opeyanakya paa, poyaari.

⁴Rakanakiri Jesoshi:

—Eero nantziro. Okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Tee apatziro akoyiro owanawo
ashintsiwathatantyaari, inta kowaperotacha
akemijantaperotero maawaeni ikowakaa-
kaeri Tajorentsi ashintsitantyaari ashireki”.

⁵Roojatzi raanakiri antawoki ochempi,
rookotapaakiniri maawaeni kipatsi,
⁶ikantakiri:

—Pikowakirika nokanteeyerini
maawaeni jeekatsiripaeni ipinkathatee-
yemini, raakameethateeyemini. Aritaki
nomatakiro noperi ninkarika nokoyiri.
Tema naaka pinkathariwenteeyiririni
maawaeni, ⁷aririka nokanteri ipinkatha-
teeyemini eerori, aritaki ipinkathateeya-
kimini. Apatzirokya nokowaki potziwe-
rowashitena, pipinkathatena naari.

⁸Rakanakiri:

—Rooma okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Pipinkathateri Awinkatha-
rite, tema rirotaki Tajorentsi. Apatziro-
kya irira paapatziyari, piñaaperoteri,
eejatzi pikimoshirewenter”.

⁹Roojatzi raantanakari janta
Jerojareeki, okaapankatapaakinta
Tajorentsi pankoki, jantoo jenoki.
Ikantapaakiri:

—Eerokarika Itomi Tajorentsi,
ajaatya: pomyaanakyaatya jaawiki, eero
pikamantapaaka. ¹⁰Pikenkithashireero-
tya okaatzi okantzimiri Iwaperite
Tajorentsi: “Ari rotyaantakimiri
Tajorentsi ronampiripaeni, ikempo-
yeemi”. ¹¹Eeniro eejatzi paashini
rojankinatzirini: “Aritaki raawakimi
rakokira, eero pikagaantapaaka jaawiki
mapiki”. Ñaakiro, ¿itaka pithaawanta-
kari?

¹²Rakanakiri:

—Eero nomyaa. ¿itaka
noñaanantyaariri Pawa? Rooma
eenitatsi paashini okantzi Iwaperite
Tajorentsi: “Tee okameethatzi añaanta-
wityaari Tajorentsi: rowashironkaemi-
kari”.

¹³Ikanta iwinkatharite kamaari teera
imatziro rantakayiri Jesoshi kaari
kameethatatsi, roojatzi rookantanaari.
Omaanta iinja rapiiteeri.

Ipianaa Jesoshi Karireeyaki

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi
Karireeyaki, osheki omatakaakiri Ishire
Tajorentsi: tema okithaatakaakari roori.
Tee ojamanitzi ikemakoeyakirini
maawaeni jeekatsiripaeni janta.
¹⁵Riyotaantapiintaki pankotsiki
ipiyotantapiintarira joriiiyo paeni.
Ikanteeyanakini:

—Tema ikameethataperotaki Jesoshi;
tema kameetha riyotagaeyakaeni.

Rareetapaa Jesoshi Najareeteki*(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)*

¹⁶Roojatzi riyaaantanaa Jesoshi Najareeteki, rootaki inampi rantarita-kira paerani. Ikantanaka saawaroki riyaaanaki janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, tema rameta-piinteeyawoni riyaatzi saawaroki. Inthomaenta ikatziyapaaka, iñaanateniri atziriipaeni Iwaperite Tajorentsi.

¹⁷Ipaetawakiri rojankinarini Iseeyashi. Rapineeryaakiro, raminakiro iñaanateniriri. Okantzi: ¹⁸“Okithaatakaapaakina Ishire Awinkatharite, otyaantakina nokamanteri maawaeni ashironkaayitacharini tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Nokamanteri maawaeni romperatanewopaeni kamaari noemishitowae-yeerini. Noñaakagaeri eejatzi kaari kokichaataatsi. Eejatzi nopakaakowenteeri maawaeni rowashironkagaeztziri. ¹⁹Eejatzi nokamanteeyerini atziri rooteentsi notajonkakowenteriri”.

²⁰Roojatzi rapineetantawo Iwaperite Tajorentsi, roepiyeeniri ipaeri, roojatzi ijeekantanaa. Ari rotsikanateeyanakarini joreririri. ²¹Ikanteeyakirini:

—Kyaaryo iroñaaka nomonkaatakiro iroka noñaanatakimirika, naaka okenkithatakotzi.

²²Ikanta iñaaperoyawitakarini kameetha Jesoshi, eejatzi iñaaperoyakironi okaatzi ikantakiriri. Roojatzi rojampitawakaeyakani:

—¿Kaarima itomiranki Josee?

²³Ikantakiri:

—¿Pitheenkatyanaama? Naamaashita pikantenami: “Ajaatya, powawijaakoteritya pinampijatzipero eerori. Nokemakotakimi pitajonkantaki janta Kaperinawooki, iroñaakakya pitajonkantetya eejatzi jaka anampikika”. ²⁴Omaanta nokamantemi pameteeyaawoni eerokapaeni pitheenkaeyirini

pisheninkapero: tee piyotzi pipinkathatziri rirori, omaantakya paashinijatzirirotaki pikoyiri pipinkathateri.

²⁵⁻²⁶Kyaaryo iroka nokamantemiri: paerani eenironi ijeekini Iriiyashini, piyoteeyakini tee opariyini inkani. Tema paerani osheki ojarentsitakini. Okaatzi 3 ojarentsi eejatzi 6 kashiri, tee opariyane inkani. Itasheyeeyanakini maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Eejatzi ojeeki osheki kamayiteentsirini oemi jaka, omaanta rotyaantakiri Tajorentsi Iriiyashi paashiniki kipatsi owaero Jeniishiya. Rotyaantziri riyaaashitero kamatsiri oemini jeekatsiri janta Jareepetaki, okaakintawo Shiroo. Itajonkawentapiintakiniro owanawo. Omaanta jeekatsiri jaka inampiki, tee itajonkawentziniro. ²⁷Eejatzi, paerani ijeekantakari Eriseeyoni riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, ijeekini jaka osheki patheenkari, omaanta tekatsi retsiyatakote. Apatziro retsiyatakotakiri shiiryajatziiitachari Naamaani. Tema raapatziyari Tajorentsi.

²⁸Ikemaeyantawakarini piyoteeyeencharini, ikijeeyaperotanakani.

²⁹Roojatzi ikatziyeeyantanakani, ragaeyakirini, shepik. Raanakiri janta othapiiteki nampitsi, ojeekinta impeeta. Rotatsinkantyaaririmi, ³⁰omaanta tee imatziri, tee iñaawakiri tsikarika ikinanawo.

Ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki*(Mr. 1.21-28)*

³¹Ari ipiyanaa Jesoshi Kaperinawooki karireeyawero. Saawaroki riyotagaeyakirini atziri. ³²Riraga atziriipaeni rotsikanateeyanakarini, ikantawakagaeyanakani:

—Tema okameethataki iroka riyotakaeri. Ikimiwitakari pinkathari: rooma riyotaaperotakae kameetha.

³³Ari ijeekaki pankotsiki janta ipiyotantapiintarira joriyopaeni shirampari kyaantariri kamaari. Icherayimotawakiri, ikaemakotawakiri:

³⁴—Eeroka Jesoshi poñaachari Najareeteki. Niyotakimi: eeroka Itomipero Tajorentsi riraga kameethaperotatsiri. ¿Litaka pipokashitantanari? ¿Pikowawitama pookena janta otsiteniperotzinta?

³⁵Iñaashintsithatakiri Jesoshi, ikantakiri:
—¡Pimaerite! Pishitowantaneeyari irira shiramparira.

Roojatzi rotyaantanakari shirampari kipatsiki, tereei, roojatzi rookantanaari. Tekatsi ikantanakiri shirampari, riroperotanee. ³⁶Rotsikanateeyanakarini eejatzi ikanteeyanakini:

—Piñaakiri: apatziro iñaanatakiri kamaari, roojatzi ishitowantanaka. Osheki ipinkatharentsitaki, osheki itajonkantzi.

³⁷Ikanta ikemakoeyakirini Jesoshi maawaeni jeekatsiripaeni jaga.

**Retsiyatakotakiro Jesoshi
riyote Peetero**
(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Roojatzi ishitowantana Jesoshi pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni riyaaanaki ipankoki Shimo. Ikanteetawakiri:

—Omantsiyatziira riyote Shimo, osheki ojaawamerikitaki. Petsiyatakoteero.

³⁹Roeyotashitapaakawo, ikantapaakiro:
—Ari opeyaneeya pijaawamerikiri, petsiyatakotanee.

Roojatzi opeyantanaa, tekatsitane; okatziyanaka, opaeyawakirini rowanawo.

**Retsiyatakotayitakirini
paashinipaeni atziri**
(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Ikanta itziryaanee oorya. Ramaeta-paakiniri Jesoshi osheki mantsiyari

inashitachari imantsiyarentsite. Ipampi-teeyawakirini, retsiyatakoeyawakirini.

⁴¹Eejatzi rowawijaakoyitakirini osheki kyaantariri kamaari. Riraga kamaari-paeni riyotawakirira Jesoshi rirootaki Rotyaantanewo Tajorentsi rootaki ikaemaeyantanakani, ikanteeyini:

—Eeroka Itomi Tajorentsi.

Omaanta riraga Jesoshi ro romaeryaantakariri, tema ikantanakitziiiri:

—Pimaerite, eero pikamantakotana.

Roojatzi rookantanaari rirori atziripaeni.

**Rowaaganaa Jesoshi
paashinikipaeni nampitsi**
(Mt. 4.23-24; Mr. 1.35-39)

⁴²Okantaka okitejitanaki riyaaanaki Jesoshi janta tekatsinta jeekatsini. Omaanta ikowakowaeyanakirini atziripaeni. Iñaantaariri, ikanteeyawitapaarini:

—Eero piyaatee, pijeeki jaka Kaperinawooki.

⁴³Omaanta ikantanakiri Jesoshi:

—Eero nojeeki. Nokowaki nokamanteri paashinipaeni atziri ipinkathariwenteeyerini Tajorentsi, tema okameethatzi riyoteeyeroni riroripaeni. Rootaki rotyaanantakinari Pawa.

⁴⁴Ikantaka ikinakinayitanakini Jesoshi janta Karireeyaki, ikenkithatakagaeyakirini atziri janta pankotsikipaeni ipiyotantapiintarira joriyopaeni.

**Riraga Shimo ishiryataaki
osheki shima**
(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5 ¹Paashini kitejiri ikenkithatzi Jesoshi janta othapyaaki inkaare iitachari Jenejareete. Iiteetziro eejatzi Karireeya. Itsitachonchoeteeyapaakani atziripaeni, ikowaeayakini ikemero

ĩñaani Tajorentsi. ²Ikanta Jesoshi
ĩñaakiro apite pitotsi janta othapyaaki.
Tekatsi otetantyaawoni: riraga shiryaa-
tatsiri ikiwatziro ishiryaaemento ĩñaaki.
³Rotetaka Jesoshi ipitoki Shimo,
ikantakiri:

—Shimo, potyaantero eecheonkiini
niyankyaani pitotsi.

Ari ijeekakotaki, riyotagaeyakirini
piyoteencharipaeni othapyaakininta.
⁴Ithonkantakawori riyotagaeyakirini,
ikantakiri Shimo:

—Piyaate janta ojaanaatakinta,
pishiryaaate.

⁵Rakanakiri:

—Iyotaanari, nokitejitakowitaka
noshiryaaatzi inkaaganki, tekatsi
naaneente eecheonkiiniroña. Iroñaaka-
kya pikantakinaka, aritaki niyaataki
noshiryaaataate eejatzi.

⁶Ikantaka ishiryaaataatzi: raaperotaki
osheki shima monki, monki. Yeekitaki
ishiryaaamentoki, rooteentsi otzijagaana-
kimi. ⁷Ikaemawakotakiri iyempiya-
minthari jeekatsiri paashiniki pitotsi
ikantziri: “Pipoke pamitakoteeyenani”.

Roojatzi ipokakotanteeyapaakani,
rotetakotakiri terori, terori; yeekita-
paaki apite pitotsiki, roowiteenchami
otsitsiyanakimi. ⁸⁻¹⁰Ikaatzi osheki shima
raaki, antawo ikenkithashiryaaakotana-
kawo okaatzika ĩñaakiri; Peetero eejatzi
ikimiteeyakani iyempiyaminthari: riraga
Jantyaako eejatzi Jowa. Rirotaiki itomi
Sewereeyo. Itsipatapiintari Shimo
ishiryaaatapiintziri shima. Rotziwerowa-
shitanakari Peetero Jesoshi, ikantana-
kiri:

—Nowinkatharite, potsipareena. Tee
nokameethaperotzi naaka, eero
pitsipatana.

Rakanakiri Jesoshi:

—Eero pithaawantana. Eenitatsi
nokamantemiri: eerokataki shiryaaawita-
riri shima, omaanta iroñaaka eero

pishiryaaataneeri shima, inta paapatziya-
kaapiinteeyaarini atziripaeni Tajorentsi.

¹¹Ikanta raatakoeyapaani, roojatzi
rookaeyantanakawoni ipitopaeni,
ishiryaaamentopaeni, maawaeni.
Royaateeyanakirini Jesoshi.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi
patheenkari**

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Paashiniki kitejiri janta nampitsiki
ari ijeeki Jesoshi roojatzi ipokantapaaka
shirampari pathaaperotatsiri: othonka-
kiri ipathaawo. ĩñaantapaakariri
Jesoshi, rotziwerowashitapaakari,
ikantziri:

—Nowinkatharite, tema eeniro
pitajorenka: pikowakirika petsiyatako-
tena, aritaki pimatakiro.

¹³Roojatzi rowaankantawakawo rako
rirori, ipampitawakiri. Ikantziri:

—Nokowaki. Retsiyatakotee.

Intsipaete opeyanaka ipathaawo.

¹⁴Roojatzi ikantanakiri:

—Eerowa pikamantakotana. Apatziro
piyaatanaki janta ñaanakowenantatsi-
riki, poñaagapaeyaari riyotantyaari
etsiyatakoteemi. Pimonkaatero ikantaki-
rini Moeseeshi: “Paanakiniri ñaanako-
wenantatsiri pipira itayeniri Tajorentsi
riyoteeyantyaarini atziripaeni etsiyata-
koteemi”.

¹⁵Omaanta eekiro riyaatatyeek ikamanta-
koeyakirini Jesoshi. Oshekiniroña atziri
riyaatashiteeyawitarani raapatziyarimi,
eejatzi osheki ikowaeyawitani retsiyatako-
tantaayaririmi. ¹⁶Omaanta riyaaatanaki rirori
janta tekatsinta atziri ipanko, ikenkithata-
kayeri Iriri.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi
kijopookitatsiri**

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷Paashini kitejiri riyotaantee Jesoshi
pankotsiki. Ari ijeekayitakini okaakini

warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: ipoñaayitanakani osheki nampitsikipaeni, janta Kariree-yaki, Joreeyaki, eejatzi poñaayitaneencharini Jerojareeki. Tema eenitatsi itajorenka Awinkatharite imatantawori retsiyatakotantzi. ¹⁸Okaakitapaaki shiramparipaeni, ramakoeyakirini kijopookitatsiri. Ikowaeyawitakani raanakirimi janta ijeekakinta Jesoshi, omaanta tekatsi ikinakaanakiri, rotzika-gaeyakirini atziripaeni. ¹⁹Tekatsi ikini ikyaapaaki, rootaki rateetakaanakariri opatziitoki pankotsi. Rothataakotakiri imoontakiro ijeekakira Jesoshi, roojatzi royiitakotakiri kijopookitatsiri. ²⁰Riyotawakiri amakiriripaeni raapatzi-yeeyakarini, rootaki ikanantawakariri:

—Niyompari, ari nopeyakotemiro kaari kameethatatsi pantawitari, aritaki nowawijaakotemi.

²¹Ikantaka ikenkithashireeyanakani warijeeyopaeni eejatzi iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi: “Tee okameethatzi iroka: iitajorentsitashitaka. Apaniroeni Tajorentsi rowawijaakotantzi”.

²²Omaanta riyotakotakiri Jesoshi ikenkithashireeyarini riroripaeni, roojatzi ikanantanakari:

—¿Iitaka pikenkithashiryaantari pajankaneki: “Iitajorentsitashitaka”?

²³Aririka nokanteri irika: “Netsiyatoko-teemi iroñaaka, pikatziyatziyawaetanaki”, tema ari potsikanatanakyaari. Eerorika imatziro ipiriinta, ari pishirontawentanakina naaka. Omaanta ari kameetha pikantanaki tekatsi shirampari materoni rowawijaakoteri atziri kaari kameethatatsi rantziri. Kameetha pikante. Tema piitashiwitaka nokantashitari: “Nowawijaakotemi, eero nokijawentzimitiro kaari kameethatatsi pantziri”. ²⁴Nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Nokowaki piyoteeyeni eenitatsi

notajorenka, eejatzi nomatakiro nokamintheeri antzirori kaari kameethatatsi, nowawijaakoeyerini.

Roojatzi ikanantanakari kijopookitatsiri:

—Iroñaaka nokantemi: pikatziyanaki, paaneero pimaamento, piyaatee pipankoki.

²⁵Iñeeyawakirini ikatziyanaa, raaneero imaamento, jatane ipankoki. Ikantanaki:

—Ariwee, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

²⁶Ari rotsikanateeyanakarini atziripaeni, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi, ipinkatharitaperotzi. Tee añaapiintziro iroka añaakirika iroñaaka.

**Royaatanakiri Rewii Jesoshi,
tema rirotaki piyotawitanarini
pinkathari iyorikite
(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)**

²⁷Roojatzi ishitowantanaa Jesoshi, roojatzi iñaantapaakari Rewii, riraga piyotayitziiriri atziri iyorikite, ipantyaariri pinkathari. Ijeeki janta pankotsiki ipiyotapiintzirira koriki, rojankinatapiintzinta. Ikantapaakiri: —Thame poyaatanakina.

²⁸Ipakaanakiro rojankinatakotayitzi-rini koriki, rookanakiro maawaeni, ikatziyanaka, royaatanakiri Jesoshi.

²⁹Riraga Rewii raanakiri irira eejatzi riyotaanewo janta ipankoki. Roojatzi ikaemakaantakiri paashinipaeni piyotzi-niriri pinkathari iyorikite, eejatzi paashinipaeni atziri, rowakagaeyakarini.

³⁰Ipokapaaki warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi ikiñaanikowentakiri rirori: ikantakiri riyotaanewo:

—Pamineritya Jesoshi: itsipateeyakarini piyotziriri iyorikite oroomajatzi, rowaeyani, imiriyini. Eeniro eejatzi

paashinipaeni kaari kameethatatsini. Tee okameethatzi itsipateeyarini rowakagaeyarini.

³¹Ikantawakiri riraga Jesoshi:

—Riraga kaari mantsiyatatsini tee ikoyi aawinantatsiri raawinteri. Intakya mantsiyatatsiri rirotaki kowatsiri. ³²Tee riro nopokashitziri kameethatzinkari omaantakya nopokashitziri riraga kaari kameethatatsi, riyotanteeyariri Tajorensi eejatzi raapatziyari.

Rootaki ikantziriri rirori warijeeyopaeni.

Rojampitakiri

ñaanakowenantatsiri: “¿Iitaka kaari itzitanta piyotaanewo?”

(Mt. 9.14-17; Mr. 2.18-22)

³³Ikantakiri warijeeyopaeni Jesoshi:

—Pamine, itzitariinta riyotaanewo Jowa, eejatzi ikenkithatakaapiintziri Tajorensi: eejatzi ikimiteeyakarini riyotaanewo warijeeyo. Omaanta riraga piyotaanewopaeni pashi tee itzitawo; inta rowapiinteyani, rirapiinteyini.

³⁴Rakanakiri:

—Aririka raye shirampari iina, ikaemaeyerini isheninkapaeni ikimoshirewenteeyantyaaririni. Aririka rareeteyakyaani, ¿arima itziteeyapaakyaani? Eero. Eejatzi naari, nokaateeyirini iroñaaka niyotaanewopaeni: ¿Iitaka notzitakaantyaariri? ³⁵Rooma rookaeyaneerini isheninka aatsiri iina, roojatzikya itziteeyantanakyaani. Eejatzi nokimiwitaka naari: aririka iinja nokame, ari rowashiretakoeyanakinani niyotaanewo, roojatzikya itziteeyantanakyaawoni rirori.

³⁶Eejatzi roshiyakaawentziri iroka; ikantziri: “Eejatzi, eenitatsirika atziri iithaari owakirari, eero itzijagaero owawatawo eechonkiini rowawatantyaawori antyashipawopooki imaatha. Aririka powawatatero, eero

omonkaatawakaana. Eejatzi pikiwero-rika aminthamawotanakyaarika owakirari, eejatzi eekiro iyaatanakitye oshipaanaki itaworipooki. ³⁷⁻³⁸Tema apyaaganantawo owakirari pyaarentsi imashiki owakirari, roojatzi ashirikakotantakyaawo eero apaatanta. Aririka oshimowanaki oshinchaatanakirika, otapiyaperotakiri imashi. Rirorika owakirari, eero ipejakotzi, eejatzi eero apaata oowaa. Roorikami apyaaganantyaawomi pyaarentsi itawori imashi, tema itapiyamootzitanakirika itonkanaki: pooo. Tzijaanaki, eejatzi apaatanakya pyaarentsi. ³⁹Tema aririka ireeyeroni itaworyaateentsiri pyaarentsi, eero akoyiro iroero owakirari”.

Ikantawakaanteeyakawoni

kitejitatsiri saawaro

(Mt. 12.1-9; Mr. 2.23-28)

6¹Apaani saawaro, ikinanaki Jesoshi teriikomashiki, itsipatanakari riyotaanewopaeni. Irirapaeni ithatyaayitakini apaanipaeni okithoki teriiko, ramirokakitakiro, okaankikitanaki okithoki, rowaeyakawoni. ²Iñeeyakirini warijeeyopaeni, ikantakiri:

—Tee okameethatzi iroka pantziri.

Tema iroka saawaro, kitejitatsiri amakoreeyantarini, eero atayaantawo iroñaaka. ¿Iitaka panantakawori?

³⁻⁴Rakanakiri Jesoshi:

—Tema tee piñaananeentziro rojankinatokoteetakiririni Iraviiri. Aantakariri itasheni eejatzi itsipateeyarini. Eenitatsi janta ipankomawoki Tajorensi paa riwetsikaetziniriri irira. Apaniroeni rowaeyawoni ñaanakowenantatsiripaeni, tee oshinetziri Iwaperite Tajorensi paashinipaeni royaawo. Omaanta rashironkaantawitakari, aantawitakariri itashe Iraviiri, rootaki ipantakariri paa riraga iwinkatharite ñaanakowenantatsiri, eejatzi ipaeyakirini maawaeni oyaateeyiri-

rini. Ñaakiro, tema tee ikowakayiri rowashironkaeya itasheyi. ⁵Nopoñaaka jenokinta, nopokapaaki jaka kipatsikika, nokoñaatapaaki: tema naaka kantatsini oetarika anteri saawaroki.

Retsiyatakotakiri kijopookiwakori

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶Paashini saawaro riyaaanee janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, ikyaapaaki riyotaantapaaki irirapaeni. Ari ijeekaki janta shirampari kijopookitatsiri rakopero. ⁷Rotsikanaperotakari iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni, ikowaki riyoteri aririka retsiyatakotante saawaroki, ikantakotantyaariri iwinkathariteki: “Noñaakiri Jesoshi rantakiro kaari kameethatatsi”. ⁸Omaanta riyotakiri Jesoshi ikenkithashireeyakarini. Ikantanakiri kijopookiri rako:

—Pipoke, pikatziyapae jaka niyankika.

Roojatzi ikatziyantanaaka, riyatashitakiri. ⁹Ikanteeyakirini rirori:

—Iroñaaka nojampiteeyemini. ¿Oetaka kameethatatsiri anteeyerini saawaroki? ¿Kameetharinima akaminthayeri atziri? Teerika okameethatzi, ¿pikowatziima owashironkaeri? ¿Kameetharinima owawijaakoteri atziri? Teerikama okameethatzi, ¿pikowatziima owamaeri?

¹⁰Ramineeyakirini Jesoshi, imaeriyakini. Roojatzi ikanantanakari:

—Powaankaero pako.

Roojatzi rowaankantanakawo, kameethataneerako. ¹¹Omaanta ikijaperoeyanakanani ñaanakowenantatsiripaeni. Ikantawakaeyanakani:

—¿Tsika akanterika owamaakaanantyaariri?

Riyoyaantakariri Jesoshi

riyotaanewopaeni

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Paashini kitejiri riyataki Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakantaantyaariri Iri.

Ari ikitejitakotakaakiri ikenkithatakayiri. ¹³Ikaemaeyakirini oyaateeyakiririni, riyoyaanteeyakaririni 12 riyotaanewopero. Ikowaki rotyaanteri iinja ikenkithatakotantyaawori iñaani Tajorentsi, rootaki iitantariri rotyaanewo Jesoshi. Iroka iwaeropaeni: ¹⁴⁻¹⁶Shimo (eejatzi iitziri Jesoshi Peetero), Antereeshi (riraga rirentzi Shimo), Jantyaako, Jowa, Jiripi, Waritoromee, Mateeyo, Tomashi, Jantyaako (riraga itomi Arijeeyo), Shimo (riraga kathaaperotzinkari antayitziroirini oetarikapaeni), Joorashi (riraga rirentzi Jantyaako) eejatzi Joorashi karyootejatzi (riraga aakaanterini iinja Jesoshi). Rootaki iwaeropaeni riyotaanewo riyoyaakiri Jesoshi.

¹⁷Roojatzi roerinkapaa janta okameethatheeyeenta. Ipiyotakanta osheki riyotaanewopaeni, eejatzi osheki paashinipaeni atziri: ipoñeeyakani Joreeyaki, Jerojareeki, Tziiroki, eejatzi Shirooki. Ojeeki Tziro eejatzi Shiroo inteena, janta othapyaaki antaworoña inkaare. Riyatashiiyakirini Jesoshi ikemijanteeyawakirini, eejatzi ikowae-yakini retsiyatakoeveni maawaeni mantsiyaripaeni. ¹⁸Rowawijaakoeyakirini kyaantariripaeni kamaari. ¹⁹Ikowae-yakini maawaeni ipampiteeyapaakirini, itajonkakowenantyaariri retsiyatakotantaneeyaari imantsiyatakira.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi

kimoshireteeyatsirini

(Mr. 5.1-12)

²⁰Riraga Jesoshi ramineeyanakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

—Aririka pashironkaawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ipinkathariwenteeyeemini Tajorentsi.

²¹Aririka pikoyi pantero oetarika

ikowakaakimiri irira, pikimoshirete:

aritaki ramitakotakimi pantero. Aririka

powashiretawitakya iroñaaka, pikimoshirete: aritaki ikimoshiryaakagaemi rirori iinja. ²²Aririka ikijeeyemini atziripaeni panantawori okaatzi ikowakaakimiri Tajorentsi, eerorika ikowaeyimimi itsipateeyimimi, imaninteeyemiririka ikantemi: “Tee pikameethatzi”. Eejatzi ikijanteeyemirorika paapatziyanaka, omaanta ikimoshiryaakayemi Pawa. Tema nopoñaaka naaka jenokinta, nokoñaata-paaki jaka kipatsikika. ²³Aririka ikijeeyemini, pikimoshireperote, pikanteeyeni: “Kameethawee”. Tema aritaki kameetha ipinaperotemi Pawa jenokinta. Kyaaryo riraga itakaantaworini ikijeeyakirini riraga kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi paeranipe-roroña.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
ashironkaachani iinja**

²⁴Eenitatsi paashini eejatzi ikantakiriri Jesoshi:

—Omaanta riraga ashaagantachari, ikimoshirewentziro rowaagawo iroñaaka: monkaataka, rowashironkaeya rirori iinja. ²⁵Eejatzi rowashironkaeyani iinja riraga kimoshirewenteeyawitaworini iroñaaka rowanawopaeni, tema ari iñaakiro iinja itashe.

Rowashironkaya iinja shironteeyacharini iroñaaka: iinja rowashireteeyanayyaani eejatzi riragaeyaani. ²⁶Aririka iroñaaka iñaaperoyemini maawaeni atziri, iinja osheki pashironkaeya: tema riraga itakaantaworini paerani iñaaperoyashitarini riraga amatawiteeyiririni.

**Ikwaki Jesoshi anintaperoteri
kijayiteerini
(Mt. 5.38-48; 7.12)**

²⁷Eejatzi ikanteeyakirini riraga Jesoshi:

—Pikemijanteeyawakinani nokantemiri: pinintaperoteri eeroka kijeeyimirini, pikaminthayeri. ²⁸Pamaneri Tajorentsi ramitakoeyerini maawaeni kantzimateeyakimirini, eejatzi maawaeni kijeeyimirini. ²⁹Aririka ipajawootemi, pishineteeyaari ipajawootemi eejatzi jakakiroka. Aririka raapithatemiro pipewiryaakogo, piperi paashini piithaari eejatzi. ³⁰Aririka ramanakotemiro oetarikapaeni, piperi. Aririka raapithatemiro powaagawo, eero pikowakoteeri eejatzi. ³¹Aririka pikowaki ikaminthayemi paashinipaeni, eejatzi eerori pikaminthayeri irirapaeni. ³²Apatzirorika pinintaperotashiteeyarini maawaeni nintaperoyimirini eerori, tema monkaataka okaatzika pantakiri: tekatsi ikantya ipinatemi Tajorentsi. Tema riyotzitari riraga kaari aapatziyariri rirori inintaperoyakirini riraga nintaperoyiririni rirori. ³³Eejatzi okimitaka roori: apatzirorika pineshironkatashityaari neshironkapiintzimiri eerori, tema eejatzi monkaataka okaatzika pantakiri. ¿Iitaka pikoyiri ipinatemiri Tajorentsi? Eejatzi riraga kaari aapatziyari Tajorentsi ikamintheeyirini kamintheeyiririni rirori. ³⁴Aririka pikowaki roepiyeemi pipakiriri atziri, tema monkaataka: ¿pikenkithashiryaakama ipaemi eejatzi Tajorentsi? Tema eejatzi ipakiriri riraga kaari aapatziyari irira oetarikapaeni, eejatzi ikowaki roepiyeeniri okaatzi ipawitariri. ³⁵Rootaki nokanantakimiri pineshironkaeyerini eeroka kijeeyakimirini, pikaminthaaente, pipashitayityaarini ashironkaenkari: eero pikenkithashirya aririka imatero roepiyeemi. Aririka pantero iroka, aritaki ipinataperotakimi Tajorentsi kameetha, eejatzi itomintaperoyemini. Tema kameetha ipinkathariwenantzi rirori janta jenokinta. Kyaaryo ikamintheeyakirini piyaathateeyawitari-

rini, riraga kaari kameethateeyatsini.
³⁶Ineshironkataperotantzi Tajorentsi:
 eejatzi pikimitakoeyaarini eerori
 pineshironkatante.

Eero pikantawentziri paashinipaeni
(Mt. 7.1-6)

³⁷Eekiro riyaatatye ikantakiri
 Jesoshi:

—Eero pikantakowentashitari atziri,
 eejatzi eero pikantashitari: “Eeni-
 rantani”, ikantzimikari Tajorentsi:
 “Eeni- rantani eerori”. Eero
 pikijawentziri atziri rantayitzirini inta
 pikaminthayeri: panterorika iroka eero
 ikijawentzimiro riraga Tajorentsi
 pantayitzirini eerori, inta ikamintha-
 yemi. ³⁸Aririka pipayiterini
 ashironkaenkari koetyeemotayaririni,
 eejatzi ikimiteemi rirori Tajorentsi:
 ipayitemironi maawaeni koetyeemotayi-
 takimirini eerori. Noshiyakaawente-
 miro: tee ithañaaneentawo ipaperotemi;
 inta kameetha rotenakero, ipatzitako-
 tero, rowintaaperotero, ranonkayitakaa-
 neentakawo ipashitemiri. Omaanta
 aririka eechonkiini pikaminthaante,
 eejatzi eechonkiini ikaminthayemi
 eerori. Aririka pikaminthaantaperote
 osheki, eejatzi osheki ikaminthaaperoe-
 temi eerori.

³⁹Roojatzi roshiyakaawentakiriniri
 Jesoshi, ikantakiri:

—¿Arima imatakiro kaari kokichaata-
 tsi rakathateri ikaateeyinira paashini
 kaari kokichaataatsi itentawakaya? Eero
 imatziro: eenitatsirika omoo jaga, tema
 ari ipariyeeyakini. ⁴⁰Apaani riyotaa-
 newo tee ranaakotziri iyoteeriri
 riyoperote. Omaanta aririka ithonkakiro
 rishitooryataperotaki, aritaki ikimitako-
 tanakyaari iyoteeriri. ⁴¹¿Litaka pikijawe-
 nantariri pisheninka rantayitzirini?
 Piyotakotawakyaata eerori aamaashitya
 eerokarika maperotakirori kaari

kameethatatsi, eeni-rosheki pantani.
 Okimitaka pikantawitakaririra
 pisheninka: “Otyaakyaatakimi opaneki
 kipatsi”, omaanta eerori, eeni-
 roshiyakaawentziri antawo inchapanki,
 konompyaatoteencharira pokiki.
⁴²Okameethatzima pikanteri: “Ajaatya,
 nosheninka, nagaemiro pityaakyaawo”.
 Tema piyotakotya eenitatsi inchapanki
 otzikaakimirini eerori pokikira. ¿Tsika
 pikantyaaka paanteeyaanariri
 ityaakyaawo pisheninka? ¿Pamatawi-
 tantaki! Pikowawitaka pikimitakotyaa-
 rimini kameethaperotzinkari. Ñaakiro,
 pityaawo pookiro eerori antawowa
 inchapanki konompyaatoteencharira
 pokikira, roojatzi paminaperotaneerika,
 ari pamitakoteri pagaeniri ityaakyaawo
 pisheninka rokikira rirori.

**Inchato kameethari eejatzi
 inchato kaari kameethatatsi**
(Mt. 7.17-20)

⁴³Eenitatsi paashini roshiyakaawenta-
 kiniriri Jesoshi, ikantakiri:
 —Aririka okameethate inchato, eejatzi
 okimitzitaka okithoki roori okameetha-
 taki. Rooma teerika okameethatzi
 inchato, eejatzi okimitzitaka okithoki
 roori tee okameethatzi. ⁴⁴Aririka añeero
 okithoki inchato ayotzi tsika okantari
 inchato roori. Tema rootaki
 ayoteeyantaworini inchato rooperori,
 aririka okameethate okithoki. Aririka
 pikowaki pithote chochoki, ¿arima
 piyaataki janta kawanaki? Eero piyaatzi,
 tema piyotakiro tee okithokitantawo
 komashiki kawana; eejatzi okimitzita
 tsikontochee eero okithokitziro oowa.
⁴⁵Aririka akenkithashireero kameethata-
 tsiri, akenkithatayiteroni kameethatayi-
 tatsirini. Aririka akenkithashireero kaari
 kameethatatsi, akenkithatokatayiteroni
 kaari kameethatatsi. Tema añaaawae-
 tantakityaawo akenkithashiryaaayarini.

**Owatzikantakari apite pankotsi
inashitachari kipatsi**

(Mt. 7.21-29)

⁴⁶Eekiro riyaatatyeey ikantakiri
Jesoshi:

—¿Litaka pikantashiwaetantanari:
“Nowinkatharite”? Tee pikemijantape-
rotana. ⁴⁷Iroñaaka noshiyakaawentemiri
tsika ikantari aapatziyanari. Ikemawa-
kiri noñaani, ikemijantaperotanakiro:
ranteeyakironi maawaeni nokantakiriri.
⁴⁸Ikimitakarini atziri wetsikirori ipanko.
Ikiyashiperotakiro inthomaenta,
royaankakiro tzinkamintsipanke ityaaki-
takotakiro kameetha, kijoperotanaki.
Okantaka opariyaperotaki inkani
roojatzi amaanitantapaaka iña.
Otatsinkawitapaakawo antawo amaani,
omaanta tee aawiyiro: rooma kijopero-
taki kameetha tzinkamintsipanke.
⁴⁹Omaanta riraga kaari kemijantapero-
tanari ikimitakari shirampari wetsikawi-
tachari ipanko, tee ikiyashitaperotziro
inthomaenta, eejatzi tee ityaakitakope-
rotziro kameetha. Okantaka osheki
amaanitapaaki iña roojatzi otyaantana-
kawo ipanko ayitanakiri, tee añagaero.
Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

**Retsiyatakotakiri Jesoshi
ronampiri kapitaano**

(Mt. 8.5-13)

7 ¹Eejatzi ipiyanaa Jesoshi janta
Kaperinawooki. ²Janta nampitsiki ari
ijeeki kapitaano. Rirotaki oroomajatz, kaari jorriyo. Ikantaka imantsiyataki
ronampiri, roowiteencha ikamemi. Riraga
kapitaano osheki inintaperotziri ronampiri.
³Ikemakotakiri Jesoshi itajonkantaki,
roojatzi rotyaanantakariri aatapero-
teenchari jorriyopaeni ikantakiri:
—Pikamantakiteri Jesoshi ipokana-
kiita jaka retsiyatakotakitenari
nonampiri.

⁴⁻⁵Ikantaka rareeteeyapaakarini,
ikantaperoeyapaakirini:

—Piyaatashiteri. Ikameethaperotzi
riraga kapitaanonta, osheki ininteeya-
kaeni aaka jorriyopaeni. Riwetsika-
kaantakaeni roojatzi apiyotanta-
piintyaari. Okameethatzi petsiyatakote-
niri ronampiri.

⁶⁻⁷Roojatzi royaateeyanakirini.
Okaakitapaaki inampi, itonkiyotawakari
paashini rotyaantanewo kapitaano.
Ikamantapaakiri, ikantziri:

—Eenitatsi iroka ikantakiri nowapi-
taanote: “Nopinkathataperotakimi,
rootaki kaari niyaatanta notonkiyotemi.
Rooma naaka tee nokameethatzi,
rootaki kaari nokowanta pipoke
nopankokika. Niyotaki pikowakirika
petsiyatakoteri nonampiri, aritaki
retsiyatakotee. ⁸Eejatzi naari eenitatsi
kantanari oetarika nanteri, eejatzi
nokimitzita naari nojoraarote eenitatsi
nomperateeyakarini. Nokanteririka
joraaro: ‘Piyaate’, ari riyaaanaki.
Nokanteririka: ‘Pipoke’, ari ipokanaki.
Eejatzi nokimitziri nonampiri rirori,
aririka nokanteri: ‘Iroka panteri’, ari
rantakiro”.

⁹Ikemantawakawori Jesoshi okaatzi
ikantakaantawakiriri, ari rotsikanatana-
kari. Roojatzi ipithokashiteeyantanaka-
rini oyaateeyakiririni, ikanteeyanaki-
rini:

—¿Pikemakiro iroka ikantakirika
riraga oroomajatz? Tekatsi noñe
nojorriyotzinkarite apaani kimitakotyaa-
rini rirori: osheki rameentakina.

¹⁰Roojatzi ipiyanteeyanaani rotyaanta-
newo kapitaano ipankoki. Iñaapaatziiri
ronampiri, etsiyatakotanee.

**Rowañagaeri Jesoshi
kamawiteenchari janta Nayiikinta**

¹¹Paashini kitejiri riyaaanaki riraga
Jesoshi janta Nayiiki, itsipateeyakarini

ronampiripaeni eejatzi osheki paashini oyaateeyiririni. ¹²Rokaakinteeypaakawoni nampitsi, roonthaakowentakari inatakoetapaakiri kaminkari, ikitateeterimi. Rinirowa kamaki roori oemi, eejatzi apintzite otomi tekatsi paashini. Oyaatakowentakiri otomini, otsipateeyarini osheki onampijatzi. ¹³Iñaantawakawori Awinkatharite, osheki retakotawakawo, ikantawakiro:

—Eero piraakotari pitomi.

¹⁴Riyaatashitakiro kajo inatakotantee-takariri, ipampitapaakiro. Ikatziyakapaakari natakotziriri. Ikantakiri Jesoshi kamaentsiri:

—Ewankari, pipiriintee.

¹⁵Roojatzi ipiriinantanaa, ikotyaa-naka; ñaawaetanee. Roojatzi ikanantawo riniro:

—Irika pitomika añaaanee.

¹⁶Rotsikanateeyanakawoni atziripaeni iñaanteeyawakawoni, ithaawaeyanakini, ikanteeyanakini:

—Tema ikameethaperotaki Tajorentsi. Rotyaantakaeniri kamanantzirorini iñaani. Kyaaryo, itajonkawentakae, ikaminthagaeyirini aapatziyeyaririni.

¹⁷Roojatzi ikemakoeyantakaririni maawaeni joreeyajatzi, eejatzi othotyaa-naka ñaagantsi paashinikipaeni nampitsi.

Irira Jowa Kaawoshitantatsiri
rotyaantakiri riyotaanewo
Jesoshiki
(Mt. 11.2-6)

¹⁸Ikanta ikemakotakiri riraga Jesoshi riyotaanewopaeni Jowa, riraga kaawoshita-kotziniriri Tajorentsi. Riyaatashiiyakirini, ikamantapaakiri rantayitakirini rirori. Riraga Jowa, ikaemakiri riyotaanewo apite. ¹⁹Roojatzi rotyaantakiri Awinkathariteki, ikantawakiro:

—Piyaatakite Jesoshiki, pojampitakiteri pikanteri: “¿Eerokama Rotyaanta-

newo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?”

²⁰Ikanta rareeteeyapaakarini rirori, ikantapaakiri:

—Rotyaantakina riraga Jowa, ikantana: “Pojampitakiteri Jesoshi: ‘¿Eerokama Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini? ¿Eeniroma paashini naamagaeyaarini?’”

²¹Omaanta tee rakawakiri rirori, inta rantzi retsiyatakotayitzirini osheki mantsiyatayitatsirini, eejatzi rowawijaa-kotayitakirini osheki kyaantariri kamaari rajankaneki. Eejatzi raminakaa-yiteerini osheki kaari kokichaatsitsini.

²²Roojatzi ikantakiri riroripaeni:

—Iroñaaka pipiyanee pikamantapaeri Jowa okaatzira pikemakinari eejatzi piñaakotakinari nantziri. Pikamantapaeri naminakagaeyakirini riraga kaari kokichaawitacharini, nokatziyatziyatakagaeyakarini riraga kijopookiwiwacharipaeni, netsiyatokatagaeyakirini riraga pathaawitacharipaeni, nokemakagaeyakirini riraga amashitachari inthomaenta ikempita eejatzi nopiriintayitaneerini kamawiteencharipaeni. Eejatzi niyotakagaeyakirini owashironkaawitacharipaeni tsika ikantya rowawijaakotanteeyaariri riraga Tajorentsi. ²³Riweshiryaakaanakimi maawaeni kaari theenkanari naaka.

Irira Jesoshi ikantzi:
“Ikameethaperotaki Jowa”
(Mt. 11.7-15)

²⁴Ikanta ipiyeeyanaani riraga rotyaantanewo Jowa, omaanta eeniro ijeekanaki Jesoshi ikenkithatakagaeyanakirini piyotawentakariri. Ikenkithakotanakiri riraga Jowa, ikanteeyanakirini:

—Paerani piyaatapiintzi janta tekatsinta atziri ipanko pikemijantapiintziri rirori. ¿Iitaka piyaatashiteeyantakaririni?

¿Rootakima piyaatashitantarini pikemijanteri ñaawaetashitachari? Tee ñaawaetashita. ²⁵¿Iitaka piyaatashitanta-perotarini piñeeri? ¿Piyaatashitantakitarini piñaakitizirima atziri kithaatawori owaneenkatachari kithaarentsi pinaperotachari? Teewee. Pamine, riraga kithaatawori owaneenkatachari isheninkatakari pinkathari, riweshiryaaawentawo rowaagawo jeekatsiri ipankoki pinkathari. Omaanta riraga Jowa tee ikimitakotari rirori. ²⁶Ajaatya, pikamantena: ¿iitaka piyaatashitakitzi? ¿Riroma piitzi kamanantzirori ñaani Tajorentsi piyaatashitantakitarini? Tema kyaaryo ikamanantziro, omaanta ranaakoperoyakirini paashinipaeni kamanantzirori ñaani Tajorentsi. ²⁷Tema piyoteeyironi riraga Tajorentsi ikenkithatakotzitarini rirori Iwaperiteki paerani, ikantzitakinari: “Notyomi, notyaanteri iinja jewatemini ikenkithatakaapaakiri joriiyopaeni, ikanteri: ‘Pikenkithashireeyaani, pijeeki kameetha, eero pantziro paashini kaari kameethatatsi, paamayari Awinkatharite, kaakitaki’”. Kyaaryo, rirotaki riraga Jowa Kaawoshitantsiri ojaninatakotziteetakarini paerani. ²⁸Tema ranaakoeyakirini irira maawaeni paashinipaeni kamanantatsiri: imatakiro maawaeni ikowakaakiriri Tajorentsi, rootaki ñaaperotantakarini irira ikameethatzi. Omaanta ñaaperotaperotakiri kameetha Tajorentsi maawaeni ipinkathari-wentaperoyirini.

**Ñaanakowenantatsiri
itheenkaeyakirini Jowa
eejatzi Jesoshi
(Mt. 11.16-19)**

²⁹Ikanta ikemaeyakirini osheki atziri ikantakiriri Jesoshi. Ikemantakarini, ikanteeyanakini:
—Kyaaryo, tema ikameethaperotaki Tajorentsi.

Eejatzi ikaateeyakirini kemaeyakiririni riraga piyotayitziirini iyorikite eekiro iperi oroomajatzi, tema ikaawoshitakotayitawakinirini Tajorentsi Jowa chapinki. ³⁰Omaantakya riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantayitziirini Iwaperite Tajorentsi tee ikowaeeyini ranteniri rirori ikowakaawitarini: tema tee riyaatashitzi Jowa ikaawoshitakotantyaariri rirori. Eejatzi tee inimotziri ikantawitarini Jesoshi. ³¹Ikantzi eejatzi:
—¿Iitaka noshiyakaawentenirini irikapaeni kaari raapatziyantana? Tee ikoyi ikenkithashiryaaeentya. ¿Iitaka ikimitakari? ³²Iriro noshiyakaawenteeyerini eentsi, ñaathawaeteeyacharini pankotsiki okaankiityeera. Ipoñanaka apaani ikantanakiri: “Apaniroeni nojonkawaeta-wita omaanta tee poyaataana, tee pomampaawaeta. Nowashiretakotawitari kamaentsiri, omaanta eeroka tee pitsipateeyanani powashiretakoeayarini”. ³³Ñaakiro, riraga Jowa itzitapiintaka, tee rirori kachaja eejatzi paashini shinchaari, eekiro pikanteeyatziini: “Eenitatsi iyamaarite pinkakaakiriri, rootaki kaari rowaperotanta, eejatzi kaari rirantawo shinchaari”. ³⁴Omaanta naaka nopoñaaka janta jenokinta, nokoñaatapaki jaka kipatsikika, roojatzi nowapiintawita eejatzi nirapiintawita. Omaanta eekiro pikanteeyatziini: “Irinta owaagatzinkari, shinkitzinkari. Itsipatapiinteeyakarini piyotapiintziirini oroomajatzi iyorikite, eejatzi itsipatapiinteeyakarini paashinipaeni kaari kameethatatsini”. ³⁵Omaanta nokantemi: “Riyotzi Tajorentsi ari okameethataki maawaeni ikowakaakinari; eejatzi maawaeni aapatziyanari, riyotaki okameethataki ikowakaakinari Pawa”.

**Riyaataki Jesoshi ipankoki Shimo
riraga warijeeyo rakiyoteri**

³⁶Ikanta apaani warijeeyo iwaero Shimo, ikantakiri Jesoshi:

—Pipeke nopankoki, owaeyaani.

Rakanakiri:

—Jee, kaakitakina.

Ikanta riyateeyanakini, ijeekapaaki jeekamentotsiki. ³⁷Ari ojeeki tsinani jaka nampitsiki antapiintawitawori kaari kameethatatsi. Okemakotakiri Jesoshi, rowatya jaga ipankokinta warijeeyo, iyaatashitakiri oñaakiteri. Aakotanakiniri kajankaari. Ro aakotantanakanari mapi kitamaari imokaetziri. ³⁸Ojeekimotapaakiri okaakini iitziki Jesoshi. Iraaperotapaaka, opitenkantakari oyaaki iitzikira, oshetanta-naari oeshi. Roojatzi othoyitzitanakiri iitzi, eejatzi ojeetantakari kajankaari iitziki. ³⁹Iñaantawakawori riraga warijeeyo, ikenkithashiryaaana: “Rirotakima Rotyaantanewo Tajorentsi, ari riyotawakiro iroka tsinanika opampitakiri, eejatzi eeromi ishinetauwomi opampiterimi iitziki”. Tema osheki antapiintziro kaari kameethatatsi. ⁴⁰Omaanta riyotakiri Jesoshi okaatz ikenkithashiryaaakari, ikantakiri:

—Shimo, eenitatsi nokantemiri.

Rakanakiri:

—Ajaatya, iyotaanari, pikantenatya.

⁴¹—Noshiyakaawentemiri. Eenitatsi shirampari ikaatz api ireewitziriri. Apaani rireewitziri 50 tenaaryo, paashini rireewitziri 50 tenaaryo. ⁴²Irika apiteka atziri ireewitantatsiri tee imatziro ipinako-wenteeya ireewitantatsiri. Ikantaka riraga rireewiteetziri iñaakirira tee imatziro ipinateeri, rootaki ikanantakariri: “Iroñaaka nokoyi netakotemi, eero pipinataana pireewiwitanaga, ikaanteekaata. Apaani rireewitawitakari eechonkiini, omaanta riraga paashini rireewitaperotawitakari. Pikantena: ¿ninka inintaperoetanakirika ashitariri iyorikite?”

⁴³Rakanakiri:

—Naamaashitya riraga ireewitaperotawitakariri, tema rirotaki ikaminthaaperotakiri kameetha.

Ikantanakiri:

—Kyaaryo okaatz pikantakinari.

⁴⁴Roojatzi raminantanakawo Jesoshi tsinani, ikantziri Shimo:

—Naakiro, inkaaganki nokyaapaaki jaka pipankokika, omaanta tee paakameethatawakina: tema tee pipawakina iña nokiwantapaakyaaworimi noetzi. Omaanta tsinanika, okiwantapaakinawo oyaaki noetziki, eejatzi oshetantakinawo oeshi. ⁴⁵Piwethatantanari, tee pithowootana, omaanta roori, onintanintaakiro noetzi. ⁴⁶Tee pijeetantanawo noetoki iyeenka, omaanta iroka, ojeetantakinawo noetziki kajankaari. ⁴⁷Pamine, eeniro antayitawitakarini osheki kaari kameethatatsi omaanta nokaminthaakiro, eero nokenkithashiryaa-koteero antayitzirini: tema rootaki onintaperotantakinari. Aririka nokaminthayeri antayitawitaworini eechonkiini, eechonkiini inintashiretakina rirori. Omaanta nokaminthaaperoteririka osheki eejatzi inintaperotzitenana osheki rirori.

⁴⁸Roojatzi ikantawakiro tsinani:

—Eeniro pantayitawitakarini, omaanta eero nokijantzimiro, eero nokenkithashiryaaakoteemiro eejatzi.

⁴⁹Eeniro ijeekaeyakini owaeyeencharini, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Tsikama iiatyaarika irika, ipeyakotakaantakanawori antzirori kaari kameethatatsi?

⁵⁰Omaanta Jesoshi eekiro riyaatatzi ikantziro roori:

—Pameentakina, rootaki pawijakotantaari. Piyaatee kameetha, piweshiryaaperotaneeya.

Oyaateeyakirini Jesoshi tsinani amitakopiinteeyiririni

8 ¹Roojatzi Jesoshi ikinakinayitanakini nampitsikipaeni. Ikenkithatakagaeyakirini atziri, ikamanteeyakirini:

—Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi.

Kijokiro rowakiri riyotaanewopaeni, ikaatzira 12, ²eejatzi oyaateeyakirini tsinanipaeni. Tema apanipaeni roori ikyaantawitakawo kamaari, eejatzi paashinipaeni omantsiyatashitawitaka omaanta retsiyatakoeyeeroni Jesoshi. Owaero apaani tsinani Mariiya makaraarajato. Ikaatawita kamaari jeekantawitawori 7. ³Eejatzi paashini oyaatziriri, owaero Jowaana, iina Kooja. Riraga Kooja, rirotaiki amitatotziriri pinkathari Eroreshi. Eejatzi oyaatakiri Sosaana, eejatzi paashinipaeni tsinani. Iroka tsinanipaeni amitakopiinteeyakirini Jesoshi, opapiinteeyakirini koetyeemotakariri.

**Roshiyakaawentziniri ookakitzirori
okithoki teriiko**

(Mt. 13.1-23; Mr. 4.1-20)

⁴Ipiyotawenteeyakarini Jesoshi oshekini atziri, roojatzi roshiyakaawenteeyakinirini ookayitzirori okithoki teriiko, ikanteeyakirini:

⁵—Riyaataki shirampari rookakitziro okithoki teriiko owantsiki. Apanipaeni pariyapaentsiri awotsiki: raatzikayitakironi anashitayitacharini, ikanta ipokaeyapaakini konthawopaeni rowaeyapaakawoni, ithonkapaakiro pariyapaentsiri. ⁶Paashinipaeni pariyapaentsiri mapimashiki. Oparithawitanaka eechonkiini, omaanta tee ashepathatakoperotzi, rootaki ojampishitantanakari, intsipaete okamaeyanakinini. ⁷Paashini okithoki opariyapaakiki tochoemashiki: oshookawitanaka, omaanta anaanakiro kitocheepaeni, rootaki okamantanakari. ⁸Omaanta paashini opariyapaakiki kameethariki kipatsi: oshookanaki kameetha, okithokitaperotanaki osheki.

Rootaki roshiyakaawenteeyakiniririni. Roojatzi ishintsithatanakiro ipaante, ikanteeyanakirini:

—Eenitatsirika pikempita pikemantari, powayempitaperotyaawo iroka nokantakimirika.

⁹Rojampiteeyakirini riyotaanewopaeni:

—¿Oetaka kantakotachari poshiyakaawentziri inkaaganki?

¹⁰Rakanakiri:

—Eerokataki aapatziyariri Tajorentsi, rootaki ikowakaantakimiri irira piyoteeyeroni eeroka kaari riyoteeyini paashinipaeni atziri kaari aapatziyariri. Eeroka niyotakaakimi tsika ikanta Pawa ipinkathariwenteeyakimini. Omaanta noshiyakaawenteeyakinirini paashinipaeni: ramineeyawityaani irirapaeni, omaanta eero riyotakoperotziro oetarika iñaawityaari; ikemaeyawityaani, omaanta eero riyotakotziro ikemaeyawitakarini.

¹¹Rootaki iroka noshiyakaawentzimiri: rowaga okithoki oshiyakaawentziri iñaani Tajorentsi. ¹²Iroka awotsi opariyantawitapaakari okithoki oshiyakaawentziri kemaeyawitawakaworini iñaani Tajorentsi: ipokapaakiki kamaari, rookakagaeri ikenkithashiryawitakawowa iñaani Tajorentsi. Tee ikowakayiri raapatziyari eejatzi rawijakote. ¹³Rowaga mapipookiteentsiri opariyantawitapaakari okithoki, oshiyakaawentakiri atziri weshiryawentawitanakawori iñaani Tajorentsi, inimotawitakari. Omaanta tee ikyaaryoowentziro: aririka opomeentsitziromtakari raapatziyari, roojatzi rookantaneeyawo. ¹⁴Iroka kitocheemashi opariyantawitapaakari, oshiyakaawentakiri kemaeyawitakaworini iñaani Tajorentsi, omaanta ikenkithashiryapiintziro rantapiintziri, iweshiryawentawo owaagawontsi-paeni, eejatzi ikowaki ikimoshirewentshityawo oetarikapaeni kaari kameethatatsi. Ratsipetashitakawo

ikemawitawo iñaani Tajorensi: tee raapatziyawo kameetha, tee rantaperotziniri rirori ikowakaawitariri.

¹⁵Omaanta iroka okameethatzi kipatsi oshiyakaawentziri atziri kemaperotawakirori iñaani Tajorensi. Ikyaaeryoo-wentaperotanakiro kameetha raapatzi-yaperotanakawo, ikameethashiryaanaki rajankaneki. Rirotaiki antaperotzirori maawaeni ikowakaakiriri Tajorensi. Tema riyotaakiri paashinipaeni iñaani Tajorensi.

**Roshiyakaawentakiniri Jesoshi
ootamentotsi
(Mr. 4.21-25)**

¹⁶Eenitatsi paashini roshiyakaawentakiniriri Jesoshi riyotaanewo, ikanteeyakirini:

—Aririka oonthoteri ootamentotsi amineeyantyaarini, ¿arima ataapatakotakiri kantziriki? ¿Arima amanakiri tsikarika? Okameethatzi owakoteri jeñokiini okoñaatantyaari oetarikapaeni. Rootaki imatantapaakyaawori kyaapaentsirira iñaapaakiro oetarikapaeni jeekatsiri inthomaenta. ¹⁷Okimitaka iroka iinja okoñaatanaki maawaeni amanayitawitarini iroñaaka riyoteeyanakironi maawaeni okaatzi anteeyakirini. ¹⁸Paamayawowa okameethatzi pikemaperoyawakinani piyoteeyanteeyarini. Eechonkiini piyotaki iroñaaka, omaanta aririka pikemaperotena, nothotyeyemironi niyotakaaperoeyemini. Aririka piitakaashiwita piyotzi, eero pimatziro paapatziyawo niyotaawitakimiri, eejatzi ari pipeyakotakiro okaatzi piyotawitari eechonkiini: tekatsi piyotzimaetaneeya.

**Riyaatashiteeyakirini
isheninkapero Jesoshi iñeeri
(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)**

¹⁹Okantaka iyaatashitantanakari Jesoshi riniro, otsipateeyanakarini

rirentzipaeni. Rareeteeyapaakani pankotsiki janta ijeekakinta rirori, omaanta tekatsi ikantapaakya rontsiro-kaeyapaakyaarini: rookagaeyakirini oshekipaeni atziri. ²⁰Ikamanteetakiri Jesoshi:

—Okowapaakimi piniro, eejatzi pirementzipaeni. Ojeekapaaki janta inkokironta.

²¹Omaanta rakanakiri:

—Ninirontakawo maawaeni aapatzi-yaperoyekaririni Tajorensi, maawaeni antaperotziniriri ikowakaakirori. Eejatzi maawaeni aapatziyariri riroteeyakini yeeyipaeni, choenipaeni.

**Romaerintakiro Jesoshi tampyaa
eejatzi omoetonkaari inkaare
(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)**

²²Paashini kitejiri rotetanaka Jesoshi pitotsiki, itsipateeyakarini riyotaanewopaeni. Ikantakiri:

—Thame amontyagaeyaneeni intatsikeronta inkaare.

²³Ikantaka riyataakoeyawitanakani, aakotanakiri tampyaa. Jatakotaki niyankyaani, ari janta opataki pitotsi imaanaki Jesoshi. Roojatzi omapokaeyakirini antawo tampyaa, otetaatapaa-kawo iña pitotsiki, rooteentsi itsitsiya-koeyenimi. ²⁴Roojatzi ikaakantanakari riyotaanewopaeni ikantakiri:

—¿Iyotaanari! ¡Pipiriinte! ¡Rooteentsi-
wee atsitsiyakoteeyeni!

Ari itzinaanaka, roojatzi rojantzi-kaantakawo tampyaa, ipeyeero omoetonkaari: opeyaperotanaa kameetha. ²⁵Ikantziri riyotaanewo:

—¿Iitaka kaari pameenteeyantanani?

Ithaawanteeyanakarini, eejatzi rotsikanateeyanakarini. Ikantawakagayanakani:

—¿Ninkama irika? Omaerintakirori tampyaa, eejatzi omoetonkaari: ipeyeero. Tee añaapiintziri kimityaarini irika.

**Rookaeniri Jesoshi atziri
iyamaarite**

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶Ipoñaanaka Jesoshi Karireeyaki, roojatzi rareetapaaka intatsikeronta: janta Karaaraki. ²⁷Raatakotapaaka, rayiiteeyapaakini kipatsiki. Iñaapaakiri atziri kyaantawitariri kamaari: ojamani-taki ijeekamerikitzii tee ikithataawo iithaari. Tee ijeeki pankotsiki, inta ikinakinamerikitzii janta kaminkarimashiki. ²⁸Iñaantawakariri Jesoshi, rotziwerowashitawakari, roojatzi icheraakaantanakari iyamaarite ipaante-kira shirampari, ikantakiri:

—¿Iitaka poñaashirenkantanari? Niyotawakimi: eerokataki Itomi Tajorentsipero jeekatsiri jenokinta. Eero powashironkaana.

²⁹Rootaki ikaemantanakari, ithaawantawakari Jesoshi, riyotaki kamaari rotyaantatyeeeri. Riraga shirampari ojamani-taki ijeekantakari kamaari, ikinakaapiintziri tsikarikapaeni. Roojotapiinteetawitari rakoki eejatzi iitziki karenathaki, omaanta osheki ishintsitakaakiri kamaari, ithatyaakiro karenatha roojotanteetayitaririni. Aririka ithatyaanakiro, ishiyakaanakari kamaari janta teenta ijeeki atziri. ³⁰Rojampitakiri Jesoshi:

—¿Oetaka piwaero?

Rakanakiri:

—Nowaero Oshekyaaantzi.

Rootaki iitantakari Oshekyaaantzi ijeekantakari inthomaenta oshekini kamaari. ³¹⁻³²Ari ijeeki janta tyonkaari-kiini osheki chaancho rowaeyani.

Riraga kamaari ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero potyaanteeyanani jaawikinta otsitenikaakitzinta inta nokowaki potyaanteeyenani janta chaanchoki, nokyaantapaakyaari rirori.

Ikantanakiri:

—Piyaateeyeni.

³³Roojatzi rookaeyantanaarini shirampari, ishirinkashitanakari chaanchopaeni, roojatzi ishiyeeyantana-kani riroripaeni ipariyeeyanakini impeetaki, ipiinkaeyapaakini inkaareki, motoririri, motoririri. Tsitsiyeeyapaakini maawaeni.

³⁴Riraga shentawitariri chaancho iñaantawakariri, ishiyeeyanakani janta nampitsiki ikamanteeyerini isheninka eejatzi jeekaeysirini owantsiki. ³⁵Roojatzi ipokaeyantanakani atziri ramineri riraga kyaantawitakariri kamaari, oetarika awijimotakiriri. Iñaapaatziiri, tekatsitane, tee ishinkiwentanaa, ijeekae kameetha Jesoshiki. Ikithaataawo imaatha, kenkitha-shiryaperotanaa kameetha iroñaaka. Ithaawanteeyapaakarini. ³⁶Riraga ñaapero-takiriri ikamanteeyawakirini maawaeni inampijatzii okaatzi rantakiri Jesoshi, ithotyaaawakirini. ³⁷Osheki ithaawaeyanakini maawaeni nampitawori jaga.

Rotyaanteeyerini Jesoshi, ikantziri:

—Piyaatee, eero pipokae eejatzi.

³⁸Omaantakya riraga kyaantawitakariri kamaari ikantawitakariri Jesoshi:

—Nokowaki noyaataneemi.

Omaanta ikantziri:

³⁹—Eero poyaatana. Aritaki pijeeki, piyaatee pipankoki. Pikamanteeyapae-rini pinampijatzipaeni ikaminthaakimiri Tajorentsi.

Roojatzi riyaaatantanaa, ikinakinayitanakini nampitsiki, ikamanteeyakirini inampijatzipaeni:

—Piñaakina: osheki ikaminthagaana Jesoshi.

**Retsiyatakoteero Jesoshi
ojokaatzirori iraa eejatzi
ipiriinteero rishinto Jaero**
(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰Roojatzi ipiyantanaa Jesoshi, imontyaanaawo inkaare. Royagaeyaki-

rini osheki atziri, raakameethateeya-waerini. ⁴¹⁻⁴²Itonkiyotawakari shirampari iitachari Jaero: rirotaki jewatakaantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriiyopaeni. Rotziwerowashitapaakari iitziiki Jesoshi ipinkathatantapaakariri, ikantapaakiri: —Thame nopankoki, rooteentsi okame nishintyo.

Apinto rishinto, okaataki ojarentsiti 12. Roojatzi royaatanakiri, rawitsina-gaeyanakirini oyaateeyanakiririni. ⁴³Oyaatanakiri eejatzi tsinani ojokaatzirori iraa, okaatakotaki 12 ojarentsiti ojokaatakiro. Osheki raawintawitakawo; othonkakiri oorikite aawintakaanantari. Omaanta tekatsi materoni etsiyatakoteroni. ⁴⁴Okinashitapaakiri itapiiki opampitzitakiri iithaari okaatapaakira, roojatzi opeyantanaa iraa. ⁴⁵Roojatzi ikantanaki Jesoshi:

—¿Ninka pampitzitakinawori noethaari? Ikanteeyanakini paashinipaeni: —Tee nopampitzitzimiro piithaari.

Roojatzi ikantanakiri Peetero:

—Iyotaanari, pamine, ikaateeyini atziri osheki rinkiteeyakimini, rawitsineeyakimini. Eekiro pikantanakitzi: “¿Ninka pampitzitakinawori noethaari?”

⁴⁶Omaanta royiikiitakari rirori:

—Eenitatsi pampitzitakinawori.

Okamantakina notajorenka: eenitatsi notajonkakowentero.

⁴⁷Iyotanaki tsinani tekatsi okantya omanapithateri opampitzitakirira iithaari. Ompetatanaka, iyaatashitanakiri, otziwero-washitapaakari, okantapaakiri:

—Naakataki antzitzakimirori piithaari, rootaki netsiyatakotantaari nojokaawitawoni nira.

Ikemaeyawakironi maawaeni atziripaeni. ⁴⁸Ikantakiro Jesoshi:

—Tsinani, pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari. Piyaatane kameetha pipankoki, pikimoshiretane.

⁴⁹Eenirowa ikenkithawaetakayiro tsinani, areetapaaka paashini ikaateeyinira ijeeki Jaero ikamantapaakiri:

—Kamanaki pishinto. Eero poñaashirenkantari iroñaaka iyotaantatsiri riyaaate apankoki.

⁵⁰Ikemawakiri Jesoshi, roojatzi ikanantanakari:

—Eero pikantashiryaa. Aririka pameentena, ari añaagae pishinto.

⁵¹Ari rareeteeyapaakani pankotsiki. Ikantzi Jesoshi:

—Eero eeroka pikyeyepaeni: intakya rirori kyaatsini Peetero, Jowa, Jantyaako, iri, eejatzi iniro, ari ikaate.

⁵²Eenirowa riraakoeyakawoni osheninkapaeni, rowashiretakoyakawoni. Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eero piraakoeyawoni: tee okamaperotzi, inta omaatzi.

⁵³Ishirontawenteeyanakarini, tema riyoteeyakini kamaperotaki. ⁵⁴Roojatzi roerikawakotapaakiro, ishintsithatapaakiro ipaante, ikantzi:

—¡Ewankawo, pipiriintanee!

⁵⁵Roojatzi opiriinantanaa. Ikantakiro iniro:

—Pipero owanawo oyaata.

⁵⁶Ashitaanitachari ari rotsikanatanakari ikantanaki:

—¡Pamine! ¡Imatakiro ipiriintziro kaminkawo!

Omaanta ikantakiri Jesoshi:

—Eerowa pikamantakowaetana iroñaaka okaatzika piñaakiri.

Rotyaantakiri Jesoshi riyotaanewo ikenkithatakagaeyerini atziri
(Mt. 9.35-38; 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 ¹Ipiyoteeyakirini Jesoshi riyotaanewo 12, imatakagaeyakirini itajorenkaki, itajonkakowenantaariri paashinipaeni, ikanteeyakirini:

—Nokowaki pookakaakowenteeyerini atziri kyaantawitariri iyamaarite,

pmateri pookeri maawaeni kamaari-paeni, eejatzi petsiyatakoeyerini maawaeni mantsiyatayitatsirini.

²Iroñaaka piyaateeyeni. Pikinakinayitanakini, pikamanteeyerini atziri:

“Rooteentsi ipinkathariwenteeyemini Tajorentsi”. Eejatzi petsiyatakotayiterini mantsiyayitatsirinipaeni. ³Nokantemi, tekatsi paanaki: eero payi paashini pimaatha, pikotzi, pithaate, powanawo, piyorikite, pipewiryakogo, apatziro pikithaatakarika. ⁴Ninkarika aakameethatawakimini ari pijeekapaaki.

⁵Eerorika raakameethateeyawakimini jeekatsiripaeni, powaaganakya, eejatzi potekakontatanakya piitzikira riyotantyaari eero pipiyashitari eejatzi. Pikanteeyanakirini: “Iroñaaka tee pikemijantana, ari rowashironkaemi Tajorentsi iinja”.

⁶Roojatzi riyaatanteeyanakani, ikinayitanakini nampitsikipaeni. Ikamanteeyakirini atziri tsika ikanteeyaka rawijakotanteeyaari. Eejatzi retsiyatakotayiteerini mantsiyatayitatsirini.

**Riraga Erooreshi ikowaki
iñeeri Jesoshi**

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷Ikanta riraga pinkathari Erooreshi ikemakotakiri rantayitakirini Jesoshi, itajonkantayitakini. Tee riyotzi oetarika ikenkithashireeyaari. Ikanteetayitzini: “Irira Jesoshitatsiri rirotaki Jowani: piriintaachari”. ⁸Ikantayitzini paashinipaeni: “Roñaagantapaa eejatzi Iriiyashi”. Paashini kantayitatsirini: “Piriintaa paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi”. ⁹Omaanta ikantzi Erooreshi:

—Nothatyaakaantakiri Jowani: kamataaki. Omaanta, ¿ninka irika akemakoeyakirini itajonkakowenteeya-kirini atziripaeni? Nokowaki noñeeri.

Ikaatzi 5.000 shirampari ipakiri

Jesoshi rowanawo

(Mt. 14.13-23; Mr. 6.30-46;

Jowa 6.1-15)

¹⁰Ikanta ipiyeeyanaani rotyaantawo Jesoshi, ikamanteeyapaerini rantayitakirini. Rothatagaeyaneerini ragaeyaneerini riyotaanewopaeni janta Wetheeraki. ¹¹Omaanta riyoteeyakini atziri jatanaki, roojatzi royaateeyantanakarini. Riraga Jesoshi riwethateeyawakarini riyotagaeyakirini tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenteeyakirini. Eejatzi retsiyatakoeyakirini mantsiyaripaeni. ¹²Okantaka otsiteniityaanaki, ipokashitapaakiri riyotaanewopaeni, ikanteeyapaakirini:

—Pamineroty, kaankiityaaki jaka. Potyaanteeyerini atziri iroñaaka nampitsikipaeni: raminantyaari imagaeyantyaarini eejatzi rowaeyantyaarini.

¹³Omaanta ikantawakiri:

—Pipaeyerini eeroa rowaeyaarini. Ikantanaki:
—Tekatsi nopaeyeririni. Pamine, okaataki jaka paa apawakooni, eejatzi apite mereto. ¿Pikowakima niyaateeyeni namanantakiteniri rowaeyaarini maawaeni irikapaeni? Eenitatsi oshekini atziri.

¹⁴Aamaashitya ikaateeyini shirampari 5.000 ipiyoteeyakani. Ikantziri Jesoshi:

—Poejeekaeyerini maawaeni: pinashitayityaarini ikaatayiteni 50 piyotachani, eejatzi paashinipaeni ikaate 50. Eejatzi ikimiteeyakyaani maawaeni.

¹⁵Ari ikanteeyakirini, rojeekaeyakirini. ¹⁶Roojatzi roerikantakawo Jesoshi paa, eejatzi mereto. Raminanaki jenokinta, ikantziri Iriri: “Ariwee, Pawa, pipakinawo nowanawo”. Roojatzi ipantakari riyotaanewo, ikantakiri:

—Ajaa, poshirinkeniri riraga piyoteeyencharinira.

¹⁷Rowaeyakani maawaeni, ikemaeya-paakani. Roojatzi raantayitaawoni tzmagaantapaentsiri, roteteero kantziriki. Okaatzi riyekiteeri 12.

**Ikantziri Peetero: “Eerokataki
Jesoshi riraga Rotyaantanewo
Tajorentsi”**

(Mt. 16.13-23; Mr. 8.27-33)

¹⁸Paashini kitejiri riyaaanaki apaniroeni Jesoshi ikenkithatakaeri Iriri. Riyoshiitana-kiri raanakiri riyotaanewoperopaeni 12. Roojatzi rojampitantakari:

—¿Iitaka ikenkithashiryaaakoperotana-ri ajorriyotzinkaritepaeni? ¿Tsikama noetaperotaka naari?

¹⁹Rakanakiri:

—Ikantayitzini apanipaeni: “Rirojatziiita Jowani kaawoshitantawitacharini, piriintaacha”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiita Iriiyashini, oñaagantapaa-cha eejatzi”. Irira paashini ikantzi: “Rirojatziiita paashini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi, piriintaachari”.

²⁰Roojatzi rojampitantanakari rirori ikantanakiri:

—Omaanta eeroka, ¿tsika pikanteeyi-nika?

Rakanakiri Peetero:

—Eerokataki Rotyaantanewo Tajorentsi naamagaeyakarini.

²¹Omaanta ikantaperoyirini:

—Eerowa pathawayitawo pikama-nantawaetzi, pikante: “Jesoshi rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi, riraga Owawijaakotantatsini”. ²²Kyaaryo, nopoñaanaka jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika omaanta osheki nokemaatsitya paata. Itheenkayenani aataperoteenchari, jewatayitziririni, ñaanakowenantatsiripaeni, iyotaantzi-rori Iwaperite Tajorentsi, maawaeni. Ikanteeyenani: “Kaari irira Jesokiri-shito”. Rowamaakaantena, okaate kitejiri 3, nopiriintanee eejatzi.

Ikantzi Jesoshi:

**“Poyaataperoeyanakinani: eero
piperawenteeyawoni”**

(Mt. 16.22-28; Mr. 8.32-38)

²³Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi maawaeni:

—Pikowaeyakinirika poyaataperoeya-nakinani, otzimatye pookaperoeyanaki-roni oetarikapaeni inimoteeyawitzimi-rini eerokapaeni pantziri, inta maawaeni kitejiriki pipomeentsiwentee-yaawoni nokowakagaeyakimirini naari, omawitya rowamaanteetemi, omawitya ikijanteetemi. ²⁴Aririka pantawae-tawentashitya eeroka iroñaaka, eero piyotaperotziri Tajorentsi, eejatzi eero pijeekimoteeri iinja. Rooma aririka pinintaperotena naari, eejatzi pipomeentsiwentayitenawoni nokowa-kagaeyimirini naaka, eero patsipetashi-tawo, inta piweshiryawentyaari iroñaaka Tajorentsi, eejatzi pijeekimota-paeri iinja. ²⁵Omawitya pipiyotaperota-wityaaworika osheki owaagawontsi jaka kipatsiki, omaanta pipeyakotakiririka Tajorentsi, eero piyaatzi jenokinta ijeekinta rirori. Tema patsipetashiteeya-witakawoni maawaeni pashiteeyawita-karini. Naakiro, tekatsi pikantya pipinateri Tajorentsi ijeekakaantemiri janta inampikinta. ²⁶Tema naaka poñaachari jenokinta, natziritapaaki jaka kipatsikika. Eejatzi nopiyanee janta. Roojatzi iinja nopiyanteeya eejatzi jaka kipatsikika, notajorentsipe-rotapaaki: nokimityaari Pawa eejatzi maawaeni ronampiri, riraga kameetha-perotatsiripaeni. Rootaki okameetha-tanteeyaari pikenkithashireeyaani: aririka pipashiwentakayena naaka iroñaaka, eejatzi aririka pipashiwenta-kayaawo noñaani, ari iinja nopashi-wentakaapaemi eeroka aririka nopiyee. ²⁷Omaanta kyaaryo iroka nokamante-

miri, eero namatawitzimi: eerorika pikamita, piñaayitawakironi tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi.

**Ipaashinitzimotakiri
Jesoshi riyotaanewo
(Mt. 17.18; Mr. 9.28)**

²⁸Rootzimateentsi awijanaki apaani tominko riyaaantakariki Jesoshi tonkaariki, ikenkithatakayiri Iriri. Raanakiri Peetero, Jantyaako, eejatzi Jowa.

²⁹Eenirowa ikenkithatakaakiri Iriri, ari omapokashitapaaka ipaashinipootanaki, eejatzi oshipakiryaaaperotanaki iithaari, ochookyaakiri riraga amineeyakiririni.

³⁰Romapokashitapaakari eejatzi apite shirampari, ikenkithatakaapaakiri Jesoshi. Riraga ayiitapaentsiri rirotaki Moeseeshini eejatzi Iriiyashini; ³¹tee ikimitee akimiteeyanika aaka, ikameethaperotaki: ikimiteeyakarini jenokijatziz. Ikenkithatakaawakagaeyakani 3: ikenkithatakotakiro ikame iinja Jesoshi janta Jerojareeki. ³²Osheki ipochokyaa-yitawitanaka Peetero eejatzi itsipateeyarini, omaanta tee imagaeyini. Ramineeyakirini Jesoshi, ishipakiryaaiki, ikimitanawo kitejiri. Eejatzi ramineeyakirini riraga itsipateeyakarini. ³³Rooteentsi ipiyanee riraga apiteteentsiri, ikantziri Peetero:

—Iyotaanari, kameethataki pamakinaka jaka, noñeeyakimini. Iroñaaka nokowaki niwetsikemi 3 pankoshintsi: apaani pashi, apaani rashi rirori Moeseeshi, eejatzi apaani rashi rirori Iriiyashi.

Ikanta Peetero iñaawaetashitanaka, tee ikenkithashireeya oetarika iñaawae-teri. ³⁴Omapokashitapaakari eenirowa ikenkithawaeteeyini menkori, otzikagaeyapaakirini, roojatzi ithaawae-yantanakani. ³⁵Roojatzi ikemaeyakirini Tajorentsi, iñaawaetaki menkorikira, ikantanaki:

—Rirotaki irika notyomi nonintaperotanewo: pikemijanteeyawakirini.

³⁶Roojatzi ramineeyantawitanaarini: tekatsi iñaanee, apatziro Jesoshi apaniroeni ikatziya. Ikanta imaneeyakironi okaatzi iñaakiri, ojamanitakotaki, tee ikamantawaetzi. Paatakya ikamantakoteeripa okaatzi iñaakiri.

**Retsiyatakoteeri Jesoshi eentsi
ikyaaantawitakari kamaari
(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)**

³⁷Okitejitanaki, roerinkaeyanakani, itonkiyoteeyawakarini osheki atziri.

³⁸Ikantawakiri apaani:

—Iyotaanari, pikaminthaaneenari notyomi napintzite, tekatsi paashini.

³⁹Rowariyaapiintziri kamaari, ikaema-kaapiintziri. Rompetatakaapiintari, ishimoretakaapiintari. Rowashironkaapiintakiri: tee rotsiparyaaaneentari.

⁴⁰Nokantawitakari piyotaanewopaeni retsiyatakoterimi, omaanta tee imatziri.

⁴¹Rakanakiri Jesoshi:

—Eero imatziri: tema ari pikaateeyini pitheenkanteeyini, rootaki kaari imatantari kamaari; tema pikenkithashiryaaaneenta. Osheki neshiwentakimi notsipatakimi niyotagaeyawitakimironi iñaani Tajorentsi. ¿Tekiraatama piyotakoperoyironi itajorenka Tajorentsi? Pamakinari pitomi jaka.

⁴²Rootaki iniyankitakaawitapaakari itomi, romapokashitanaka kamaari iparyaaakakiri kipatsiki, tereei, rompetatakaakari tonki, tonki. Roojatzi rotyaanantaari Jesoshi kamaari, rowawijaakoteeri eentsi. Ikanteeri Iriri:

—Irika pitomi: awijakotee iroñaaka.

⁴³Rotsikanateeyanakarini kameetha maawaeni atziripaeni, ikantawakagaeyanakani:

—Tema itajorentsi perotaki kameetha Tajorentsi.

**Rapiiteero Jesoshi ikamantakota
ikame iinja**

(Mt. 17.21-23; Mr. 9.29-32)

Enirowa rotsikanateeyakarini,
ikanteeyakirini Jesoshi riyotaanewo:

⁴⁴—Pikenkithashiryaaperotero iroka
nokamantemirika. Eero pipeyakotziro.
Nopoñaaka naaka janta jenokinta,
nokoñaatapaaki jaka kipatsikika,
omaanta iinja aritaki raakaanteetakina.

⁴⁵Omaanta tee riyoteeyawakironi
ikantawitakariri. Tee ishinetziri
Tajorentsi riyotakoeyawakironi.
Ithaawanteeyakarini rojampiterimi
oetarika ikantawitariri.

**Ikantziri Jesoshi riyotaanewo tsika
ikantyaari ipinkatharitanteeyarini**

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶Roojatzi ikantawakagaeyanakani
riyotaanewopaeni Jesoshi, raamagaeyaka-
kani, ikantzi:

—Jaka akaateeyinika: ¿ninka anaako-
tantaatsini ipinkatharitee? ¿Naakama
pipinkathateeyeni?

⁴⁷Riyotakotakiri Jesoshi oetaka
ikenkithashireeyakarini. Ikaemakiri
eentsi:

—Pipokanaki jaka okaakini.

⁴⁸Roojatzi ikanteeyantanakarini
riyotaanewopaeni:

—Pamineri irika eentsi, aapatziyanari.
Aririka petakotyaari irika eentsika, eejatzi
petakotakina naari. Aririka petakotakina
naari, eejatzi petakotakari otyaantakinari.
Aririka petakotyaari paashinipaeni atziri,
aritaki pipinkatharitaki iinja.

**Retsiyatakotantaki paashini
aapatziyariri Jesoshi**

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹Roojatzi ikanantakari Jowa:

—Iyotaanari, chapinki noñaakiri
shirampari janta rowawijaakotayitaki-

rini kyaantawitariri kamaari. Ikamanta-
witakina raapatziyimi, rootaki
imatantariri rowawijaakotziri. Omaanta
tee kijokiro rowaeyeeni aaka rootaki
nookakaantakariri rowawijaakoteri
kyaantawitariri kamaari.

⁵⁰Rakanakiri Jesoshi, ikantziri:

—Eero pithañaakotari. Irira tee
ikijeeyeeni, tema rantakinawo nokowa-
kaakiriri. Rootaki atsipateeyantakariri-
rini.

**Riraga jamaaryajatzi tee
raakameethatziri Jesoshi**

⁵¹Rooteentsi areetya kitejiri riyaaate
Jesoshi jenokinta. Apatziro ipoñaanaka
riyaatanaki Jerojareeki. ⁵²Rotyaantakiri
riyotaanewo, ikantakiri:

—Thame pityaawo janta Jamaaryaki,
pamine ajeekanteeyapaakyaarini.

⁵³Ikanta riyataawitanaka, omaanta
riyoteeyakirini jamaaryajatzi riyaatatye
Jesoshi janta Jerojareeki, rootaki kaari
ishinetantawakari roojeekawakiri
inampiki. Roojatzi ipiyantanaa,
ikamantapaeri Jesoshi, ikantziri:

—Eero ishinetee amaye inampiki.

⁵⁴Ikemantawakari Jantyaako eejatzi
Jowa, ikantakiri:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima
nokanteri Tajorentsi itagaeyerini
maawaeni jamaaryajatzi? Nokimityaari
Iriiyashini paerani: itaakaantakirini
joraaropaeni kijeeyakiririni.

⁵⁵Rookathatanakiri Jesoshi, ikantana-
kiri:

—Tee okameethatzi akijeri. Tee
piyoteeyini eeroka tsika pikantakari: tee
pikameethashiretzi. ⁵⁶Naaka poñaachari
jenokinta, natziritapaaki jaka
kipatsikika. Tee ro nopokantya
nowamaayiterini atziri, inta
nopokantari nowawijaakoeyerini.

Roojatzi rowagaeyantanaani paashi-
niki nampitzi.

**Riraga kowatsiri
oayaateeyeririni Jesoshi**

(Mt. 8.18-22)

⁵⁷Ikanta ikineeyanakini awotsiki, itonkiyotawakari shirampari, ikantawakiri Jesoshi:

—Nowinkatharite, nokowaki noyaaterotanakimi, tsikarika piyaate.

⁵⁸Ikantanakiri:

—Naaka poñaachari janta jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika nowawijaakotantyaariri atziri. Pikemijantawakiro iroka nokamantemiri: riraga otsitziniro eenitatsi imoo imaapiinantari, riraga jenokiweraeni eenitatsi imaashi; omaanta naaka, tekatsi nopanko nomaantyaari.

⁵⁹Roojatzi ikantakiri paashini atziri:

—Poyaatanakina eeroka.

Rakanakiri ikantzi:

—Nowinkatharite, nokowawitaka, omaanta ikamawakiita pawa. Aririka nokitatanakiri roojatzikya noyaatantanakimi.

⁶⁰Rakanakiri Jesoshi:

—Eeniro ikaateeyini theenkantatsiri-paeni, rivotaki kitaterini aririka ikamaki. Omaantakya eeroka, thame poyaatena pikamanteeyeriniita atziri tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenanteeyeerini.

⁶¹Ikantziri paashini shirampari:

—Aritaki, nowinkatharite, noyaataperotanakimi: omaanta niteeyapaentyaariniita niwethateeyapaentyaariniita nosheninkapaeni.

⁶²Omaanta rakanakiri Jesoshi:

—Pithapaterorika kipatsi pipankiwaetantyaari piwankiri, eero paminaminawae-tzi tsikarikapaeni, eero otzipitziwaetantana pithapatakiri. Eejatzi okimitaka roori: pikowakirika ipinkathariwentemi Tajorentsi, poyaataperotena, eero pikenkithashiryapiintziro panteero eejatzi pantapiintawitarini paerani.

**Rotyaantakiri Jesoshi 72
kenkithatakaanteeyatsirini**

10 ¹Roojatzi rotyaanteeyakirini Awinkatharite osheki riyotaanewopaeni reewateeyanakini, ikaateeyini 72. Ikantawakiri:

—Piyaateeyini nampitsikipaeni nokanteeyakimirini, apite pikantawa-kaayitanakyaani. Eekiro nimpaeemi iinja naari. ²Okimitaaka pankirentsi oshketerika okithoki tekatsiperorika owiiteroni apaatanakya okithoki rooma tee roshekitz owiiteroni. Eejatzi okimitaka iroñaaka eeniro oshekipero atziri kaari aapatziyana. Pamanapiinteri Awinkatharite rotyaanteeyantyaaririni osheki amitakotemini pikenkithataka-gaeyerini atziri, riyaatanteeyaarini rirori jenokinta. ³Pamine, osheki opomeentsit-zimoeyemini, osheki rowashironkaeyemini theenkantatsiri: pikimityaari owisha, rojatekakari manitzipaeni. Iroñaakakya, piyaateeyini pikenkithateeyeni. ⁴Eero paanaki pithaate, piyorikite, pijapatote. Aririka pitonkiyotawakyaari atziri niyanki, eero pikatziyakaari pikenkithawaetakayiri, omaanta pawijanakiri: apatziro powaanakiro janta nokantakiminta. ⁵Tsikarika pijeekapaaki, pikanteri Tajorentsi ramitakoteri ashitawori ipanko raapatziyantenari ijeekantyaari kameetha. ⁶Aririka raapatziyena, ari rawijakotee, ijeekantyaari kameetha. Rooma eerorika raapatziyana tee patsipetashitawo pikenkithatakayiri iñaani Tajorentsi: tema pantakiniri iroka nokantakimiri. ⁷Tsikarika janta pijeekapaaki, aritaki pijeekaeyapaakini. Eero pikinakinayitziro pankotsikipaeni. Poyaawo oetarika ipawakimiri, eejatzi pirero, maawaeni. Okameethatzi ipawakimi oetarikapaeni koetyeemotakimiri: riraga atziri antawaetatsiri ikameethatzi ipineeteri.

⁸Tsikarika pareetapaakya, aririka raakameethatawakimi, powapaakyaawo oetarika ipawakimiri. ⁹Eenitatsirika mantsiyaripaeni, petsiyatakoeyerini. Pikamanteeyerini maawaeni: “Rooteensi ipinkathariwenteyemini Tajorensi”. ¹⁰Omaanta eerorika raakameethatawakimi paashinipaeni atziri, pikanteeyanakirini: ¹¹“Pikemaeyawakinani: ikowawita Tajorensi ipinkathariwentemimi, omaanta tee pikoyi. Tee paakameethateeyawakinani, eejatzi okimitaka, tee paakameethatawakiri Tajorensi. Iroñaaka pashironka-gaeyaani”. ¹²Rootaki nokowakiri pikamanteriri. Ñaakiro, paerani riraga joroomajatzini imaninteeyakirini Tajorensi rootaki ithonkanteeyakirini. Omaanta eerorika raapatziyeeya-wakimini atziri iroñaaka, ari iinja ranaakotaperoteri joroomajatzini ikemaatsitaperoteeyaawoni osheki.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
piyatheeyakiririni
(Mt. 11.20-24)**

¹³Eejatzi ikantzi Jesoshi:
—Ashironkaamatsiterini korashiinijatzii eejatzi wetheerajatzii: osheki iñaakoeyawitakinawoni notajonkanta-piintaki, omaanta tee raapatziyeeyawakinani. Rirorikami ñeeyakinanimi tziirojatzii eejatzi shiroojatzii, tema ari ikenkithashireeyaneeyanimi, rookae-yeeronimi kaari kameethatatsi ranteeyirini. ¹⁴Kyaaryootaki rowashironkaeyakirini Tajorensi iinja tziirojatzii eejatzi shiroojatzii, rowashironkagaeyerini, omaanta rowashironkaaperoyerini osheki korashiinijatzii eejatzi wetheerajatzii. ¹⁵Eejatzi ikenkithashireeyawitakani kaperinawoojatzii riyateeyenimi janta jenokinta, omaanta eero riyateeyenini inta riyateeyeni janta paamariki jeekatsiri inthomaenta kipatsi ikema-

tsityaawo. ¹⁶Niyotaanewo, pikemaeyenani. Aririka raapatziyeeyawakimini atziripaeni, eejatzi naari raapatziyeeyakinani. Aririka itheenkaeyawakimini eerori, eejatzi ikimitzitakina naari itheenkaeyakinani. Eejatzi okimitaka, aririka itheenkaeyenani naari, tema itheenkaeyerini eejatzi riraga otyaantakinari. Iroñaakakya, piyaateeyeni. Ari ikanteeyakani.

**Piyeyapaani riyotaanewo Jesoshi
kaatatsiri 70**

¹⁷Ikantaka ipiyeyapaani rotyaantane-wopaeni Jesoshi, ikimoshireyapaakini. Ikamanteeyapaakirini:

—Nowinkatharite, riyotakina kamaari naapatziyakimi, ikemijantaperotakina. Nomatakiriky notyaanteeyakirini.

¹⁸Rakanakiri:

—Kyaaryo riraga Jatanaashi ipinkathariwentawitakari iyamaaritzinkarite, omaanta noñeeyakimini pimanteeyakirini potyaantakiri kamaari eerori: iroñaaka niyotaki eero ipinkatharitaperotzi Jatanaashi, tema ramitakotakimi Tajorensi panaakotantakariri kamaaripaeni. ¹⁹Iroñaaka osheki notajonkawentakimi: okimiwitaka aririka paatzikawityaari maanki, eero rowamaemi; eejatzi riraga kitoniro, tekatsi ikantemi. Eejatzi ikijawitemi riraga iwinkatharite kamaari, omaanta tekatsi ikantemi, tema notajonkako-wentakimi. ²⁰Kyaaryo potyaantayitakirini kamaari, omaanta eero piweshiryaa-wentawo iroka, inta pikimoshirewenta-peroeyeroni piyaateeyeni jenokinta, tema rojankinateetakiro piwaero janta.

**Ikimoshireperotaki Jesoshi
(Mt. 11.25-27; 13.16-17)**

²¹Roojatzii riraga Jesoshi okimoshire-takaaperotakiri Ishire Tajorensi, ikantziri Iriri:

—Pawa, osheki pikameethataki. Pipinkathariwenteeyirini maawaeni jenokijatzí eejatzí maawaeni kipatsijatzí. Eeniwitacha atziri iyotawitachari, riyotayitawitawoni oetarikapaeni, omaanta pimanapithatakiri piñaani: tee riyoteeyironi tsika ikantyaari rawijakotanteeyaari. Omaantakya piyotaperoyakirini riraga kaari iyoperowitachari: itheenkaeyawitakarini ijoriiyotzinkarite omaanta pikowakaaperoyakirini rirori riyote.

²²Roojatzí ikanteeyakirini piyotawenteeyakaririni:

—Rirotaki Pawa matakakinawori maawaeni. Apaniroeni riyoperotana Pawa, tekatsi paashini iyoperotenani. Eejatzí nokimita naari, apaniroeni niyoperotziri, tekatsi paashini iyoperoterini: omaantakya ninkarika nokowaakaari noñaayeri, rirotaki yoterini Pawa eejatzí.

²³Ipithokashitanakari rirori riyotaanewopaeni, apaniroeni irira ikanteeyakirini:

—Piñeeyakinani eeroka nomatakiro kaari iñaapiinteeyini paashinipaeni atziri. Okameethatzí pikimoshirewentena, eejatzí ikimoshirewentena paashini ñaayitanarini. ²⁴Ikowaeyawitakani paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi iñeenami notajonkantayiteni, omaanta tee iñaana notajonkantayitzini. Eejatzí ikowaeyawitani iñeenami riragapaeni pinkatharitayitawitacharini. Eejatzí ikowaeyawitani ikemaeyenanimi, omaanta tee ikemaeyanani. Intakya eerokapaeni piñeeyakinani, pikemaeyakinani.

**Ikowaperotzi Tajorentsi
anintashireperoteri,
eejatzí anintashireperoteri
maawaeni atziri**
(Mt. 22.34-40; Mr. 12.28-34)

²⁵Paashini kitejiri ipokashitakiri iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi

rowaga rojankinarini Moeseeshi. Ikowawitaka ikompitakayaarimi Jesoshi, ikantawitapaakari:

—Iyotaanari, ¿tsika nokantyaaka nojeekantyaari jenokinta, nokanteeta-tyeeyaani?

²⁶Ikantawakiri:

—¿Oetaka okantziri rojankinarini Moeseeshi? ¿Oetaka okantzimiri?

²⁷Rakanakiri:

—Okantana: “Okameethatzí anintashireperoteriroña Tajorentsi maawaeni ajankaneki. Rirotaki Awinkatharite. Eejatzí kameetha akyaaryoowenteri aapatziyaari. Eejatzí kameetha akenkithashiryaaperotyaari tema ikameethaperotaki. Eejatzí paashini ikowaki Tajorentsi: akimitaaka anintaaaka, eejatzí akimiteri paashinipaeni atziri, anintaperoteriroña”.

²⁸Ikantanakiri:

—Kyaaryooperotaki iroka pikantakirika. Aririka pimonkaatero iroka eerori, aritaki pijeekae jenokinta pikanteeta-tyeeyaani.

**Ikantakotziri jamaaryajatzí,
neshironkatziriri joriyo**

²⁹Omaanta riraga iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi tee inintashireperotziri maawaeni atziri, rooma ikowawita imaniromi. Rootaki rojampitantanakariri Jesoshi:

—¿Ninkama atziri nonintaperoyeerini?

³⁰Ikantawakiri:

—Noshiyakaawentemiro. Ikinakipi apaani joriyo awotsiki. Ipoñaanaka Jerojareeki roerinkawitanaka taapiki rareetantyaami nampitsiki iitachari Jerikoo. Ikantaka niyanki awotsi romapokapaakiri apanipaeni koshintzi roerikapaa-kiri, shepik. Roojatzí raatonkoryaapaakiri, raaphatapaakiri iithaari, osheki ipapajajaatakiri tag, tag, tag. Roojatzí

rookamerikitanakiri awotsiki, rawijanakiri. Rooteentsi ikamemi riraga owashironkaenkari. ³¹Ikantapaaka ikinapaaki awotsiki ñaanakowenantatsiri, rirowitaka joriyo eejatzi. Ñaawitapaakari rirori rowashironkagaetakiri, roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari. ³²Eejatzi ikimitaka irira paashini shirampari riraga icharineeteni Rewiini. Tema maawaeni irirapaeni ramitakotziri ñaanakowenantatsiri janta Tajorentsipankoki. Ikinapaaki awotsiki, ñaawitapaakari rirori, eejatzi roshinampitapithatanakiri, tee retakotanakari rirori eejatzi. ³³Omaanta ikinapaaki paashinijatzitatsiri atziri rirotaiki jamaaryajatzi, roonanewo joriyopaeni. Ikinapaaki ñaapaakitziiri rirori, roojatzi retakotantapaakari. ³⁴Riyaatashitapaakiri raawintapaakiri, eejatzi roojotakotapaakiri rompojeetakirira. Eejatzi eeniro ramakiri iwoorote riraga jamaaryajatzi. Roojatzi raakiri rirori rowankitakiri iwooroteki, raanakiri janta ojeekinta pankotsi. Eejatzi janta kameetha inintashireperotanakiri raawintapaakiri. ³⁵Okitejitanaki ikowaki riraga jamaaryajatzi riyaaete. Ikantanakiri ashitawori ipanko: “Ajaa, irika korikika. Nokowaki pikamintheeri irika shirampari. Tekirarika imonkaata koriki, paata nopinatapaemi paashini aririka nopiyee”. ³⁶Ari ikaataki 3 ñaakiriri owashironkaenkari awotsiki. ¿Ninka atziri nintaperotakiriri?

Rootaki rojampitakiriri riraga Jesoshi iyoperowitawori rojankinarini Moeseeshi. ³⁷Rakanakiri:

—Tema rirotaiki riraga etakotakariri.

Ikantanakiri riraga Jesoshi:

—Eejatzi eerori, pikimityaari: pinintashireperoteri maawaeni atziri.

Jesoshi rareeteeyapaawoni

Maarita eejatzi Mariiya

³⁸Ari ikinanaki awotsiki Jesoshi, itsipateeyarini riyotaanewopaeni. Rareeteeyapaakawoni owaanini nampitsi.

Roojatzi janta oñaantawaari tsinani owaero Maarita, okantawakiri:

—Thame piyeekaeyeni nopankoki.

³⁹Otsipatawo irento janta opankoki owaero Mariiya. Ojeekimotakiri Awinkatharite iitziki, okemijantawakiri, riyotaapaakirori. ⁴⁰Rowaga Maarita, oshintsiwaetawakiniri onkotsitayitzinirini rowanawopaeni. Roojatzi iyaatashitakiri, okantapaakiri:

—Nowinkatharite, pamine, apaniroeni nonkotsitayitzimironi poyaari. Rooma rowaga eentyo, tee amitakotana. Potyaantero amitakotenaata jaka.

⁴¹Rakanakiro:

—Maarita, osheki pikenkithashiryaa-perotakawo eeroka ponkotsiwaete owanawontsi, eejatzi powameethayiteroni oetarikapaeni. Osheki pikenkithashiryaaakawo. Okameethatawita maawaeni iroka, ⁴²omaanta eenitatsi apaani kameethaperotatsiri: rootaki iyoyagaanantakiri pirento roori, tekatsi kantawenteroni.

Riyotayiri Jesoshi riyotaanewo tsika ikantya ramaneri Tajorentsi (Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 ¹Paashiniki kitejiri riyataaki Jesoshi ikenkithatakayeri Ashitariri. Ithonkatapaakiro ikenkithatakayeri Iriri, roojatzi ikantapaakiri apaani riyotaanewo:

—Nowinkatharite, paerani riraga Jowani riyotaakiri riyotaanewopaeni tsika ikantya ikenkithatakayeri Tajorentsi. Eejatzi eeroka iroñaaka nokowaki piyoteena naari tsika nokantya namaneri.

²Ikantawakiri:

—Aririka pikenkithatakayeri, ari pikimitero iroka pikanteri:

Pawa, jeekatsiri jenokinta, osheki pikameethaperotaki, nokowaki pipinkathariwenteeyenani, maawaeni.

Okameethatzi nanteeyemironi
maawaeni
pikowakaakinari: nokoyi nokimi-
tyaari
ponampiripaeni jenokijatzinta
ranteeyimironi maawaeni
pikowakaakiriri.

³ Pamitakotena maawaeni kitejiriki
eero okoetyeemotantana noyaari.

⁴ Eero pikijawentanawo kaari
kameethatzi nantziri inta
pikaminthayena: tema naari
nokamintheyirini maawaeni
atziri. Eero pishinetziri kamaari
rantakayenawo
kaari kameethatzi.

**Pikowakotaperoteri Tajorentsi
koetyeemotzimiri, aritaki
imatakimiro**

⁵ Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Pamine, niyotaanewopaeni,
noshiyakaawentemiro. Aririka piyaata-
shiteri pitsipaminthari tsiteniriki
pinetheeri rowanawo. Pikantapaakiri:

⁶ “Tekatsi nopawakiriri niyompari
owakira rareetapaaka. Nokoyi pipawa-
kina nowakayaariri”. ⁷ Aamashitya ari
ikantawakimimi: “Eero poñaashi-
renkana, osheki nowochokini. Maawita-
kina naaka, eejatzi neentsitepaeni,
maawaeni. Ashitaka ashitakontsi.

Tekatsi nokantya nopiriinte nopantemi-
rori poyaari”. ⁸ Ñaakiro, pitsipaminthari
powawitari. Tee ikowawita ipiriinte
ipantemirori poyaari. Omaanta

eekirowa poñaashirenkiri roojatzi
ipiriinantakya, ipawakimiro poyaari
pikowakotakiriri. Rooma tee ikoyi
poñaashirenkapiinteri. ⁹ Eejatzi okimita,
aririka pamanapiinteri Tajorentsi, ari
ramitakotapiintakimi ipakimi koetyee-
motzimiri. Pikowakotapiinteri aritaki
piñaakiro koetyeemotzimiri. Pikenkitha-
takaapiinteri aritaki ikemakimi,

imatakayemiro kameethatzi. ¹⁰ Kyaa-
ryo, maawaeni amanapiintziriri
Tajorentsi ari ramitakotakiri iñaantya-
wori koetyeemotariri. Maawaeni
kowakowapiintatsiri riyotaapiinteri
iñaantyaawori koetyeemotariri.
Maawaeni kenkithatatakaapiintziriri ari
ikemakiri kameetha imatantyaawori
kameethatzi.

¹¹ Ñaakiro, ikowakotemirika pitomi
owanawontsi royaari, ¿arima pipawakiri
mapi? Ikowakotemirika shima royaari,
¿arima pipawakiri maanki? ¹² Aririka
ikowakotemi iithoki tyaapa, ¿arima
pipawakiri kitoniro? Eero pipawakiri,
inta pipaperotawakiri kameethatzi
royaari. ¹³ Ñaakiro, tee pikameethawitya
eerokapaeni, omaanta piyotzi pineshi-
ronkatzi peentsitepaeni. Rooma
irintapaeni Ashitakaeri jenokinta
riyotaperotzi rirori ineshironkaperotee
aakapaeni. Aririka pikowakoperoteri,
rotyaantemiro Ishire amitakotemini.

**Ikanteetziri riraga
Jesoshi rirotaki kamaari**

(Mt. 12.22-32; 12.43-45; Mr. 3.20-30)

¹⁴ Paashini kitejiri iñaakiri Jesoshi
shirampari imajontzitakaakiri kamaari,
ikyaantawitakari rajankaneki. Itajonka-
kowenteeri Jesoshi, rowawijaakoteeri,
roojatzi iñaawaetantanaa eejatzi.
Rotsikanateeyanakarini maawaeni
ñeeyakiririni. ¹⁵ Omaanta ikantayitzi
apanipaeni:

—Ramitakotashitakari Jesoshi
Wereshewoo: riraga iwinkatharite
kamaari, rootaki imatantawori rowawi-
jaakoteeri imajontzitakaakirira kamaari.

¹⁶ Ijeekaki paashini theenkiriri Jesoshi,
ikantziri:

—Ajaatya, pitajonkante, niyotante-
miri kyaaryorika pipoñaaka jenokinta.

¹⁷ Omaanta riyotakiri rirori ikenkitha-
shireeyakarini. Ikantziri:

—Aririka romanatawakagaeyaani atziri, tema aritaki ithonkawakagaeya-kyaani. Eejatzi aririka ikijawakagaeyaani ashenska, tema ari itsipareeya-wakaanakyaani. ¹⁸⁻¹⁹Eejatzi okimita, aririka ikijeeyerinimi Jatanaashi iyamaaritzinkarite, ¿tsika ikantyaari ipinkathariwenantyaariri? Eerori pikanteeyakini iroñaaka: “Rirotaki Wereshewoo amitakotziriri Jesoshi rowawijaakotantariri imajontzitakaeri kamaari”. Rirorika amitakotenanimi nowawijaakotziriri imajontzitakaeri kamaari, ¿ninka amitakotziriri pishenkapaeni rowawijaakotantariri atziri kyaantawitakariri kamaari?

¿Rirotatzima pishenkapaeni eerori kamaari? ²⁰Omaanta imatakaakinawo Tajorentsi nowawijaakotantakariri imajontzita-kaeri kamaari, piyoteeyantyaarini iroñaaka kijokiro rowaeyakimini riraga Tajorentsi, ikowaki ipinkathariwentee-yemini.

²¹Paashini roshiyakaawentakiriniri Jesoshi, ikantaki:

—Pamine, eenitatsirika shirampari shintsitsatsiri ithatyaamento, ichekopite, maawaeni, tema ishentaperotziro ipanko. Eero ishinetzziro ikoshiteeteri rowaagawo. ²²Omaanta ipokapaakirika anaakotapaakirini shintsitaperotatsiri, eero imatzziro rotsinampaawakiri rirori oetarika ranantapaakyaariri. Tema ari raapithatapaakiri rowamaamentopaeni. Roojatzi ikoshitantanakaeri rowaagawo, ipaeyanakirini isheninkapaeni rirori. ²³Ikijeeyakinani maawaeni kaari inimoteeyirini nantero, rootaki rantawakaantanakari osheki atziri kaari raapatziyantaneena.

Ipiyawo eejatzi kamaari

²⁴Aririka ipakagaeri atziri kamaari, okameethatzi ipinkanakiri: rapiiteeri-kari eejatzi. Okimitaka iroka: ikinakina-

yitakini riraga kamaari janta ochempiki, ikowakowawita tsika ijeekantyaari. Omaanta teerika iñee ijeekantyaari, roojatzi ikenkithashiryaantanaawori ipoñaanakanta, ikante: “Nopiyaneta janta nopoñaakanta”. ²⁵Aririka ipiyapae, iñaapaeri shirampari kimitaka pankotsi, opishitaka eejatzi kameetha okaankiityaaki. ²⁶Roojatzi riyaaatantaka ikaemeri paashinipaeni iyamaaritzinkarite, ikaatzi 7. Mapperori tee ikameethatzi riroripaeni. Ñaakiro, iroka pankotsi roshiyakawo kyaantawitariri kamaari. Aririka rapiiteeri ikyaanteeyari, roojatzi imaperotanteeya eero ijeekanee kameetha.

Ikantzi Jesoshi: “Ikimoshireeyakini maawaeni aapatziyanari”

²⁷Ijeekaeyakini janta osheki kemaeya-kiririni Jesoshi. Ocheraanaki apaani tsinani, okantzi:

—¡Tema okimoshirewentakimi piniro kofaatakimiri!

²⁸Omaanta ikantawakiro:

—Jee, kyaaryo, omaanta ikimoshire-peroeyakini maawaeni kemaeyirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi raapatziyeyari.

Ikowakotziriri theenkantaniri Jesoshi itajonkante

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹Eekiro ipiyotawenteeyatyaarini Jesoshi paashinipaeni atziri. Roojatzi riyotagaeyantakarini, ikantzi:

—Tee pikameethateeyini. Pikowaeyawitani piñeeyenanimi notajonkanteemi eejatzi, omaanta eero notajonkantzi. Apatziro pikenkithashireeyaari Jonaashini piyotantyaari: ³⁰paerani iniyakiri antari omani. Okaatzi 3 imaakotaki inthomaenta, roojatzi ishitowantanaa ipaanteki, riyaaatantana kamaari riyoteeri niniweejatzi. Tema

rotyaantakiri Tajorensi. Ari nokimiteeya iinja naari piyoteeyantyaarini rotyaantakina Tajorensi: tema nopoñaaka janta jenokinta natzirita-paaki jaka kipatsiki. ³¹Eejatzi rowaga iwinkathawoteni sheewajatzzi, opoñaaka inteena kameetha, paashiniki kipatsi. Paerani opoñaaka inteena okemijantantari Sharamooni. Okowaki riyotakaaperotero riyotaantziri. Pamine, nanaakoperotakiri naaka Sharamooni niyotzi, omaanta eeroka pitheenkaeyakinani. Iinja, aririka ipiyoteeyerini Tajorensi maawaeni kamatsiripaeni, ikanteeyemini: “Eenitatsi pantani: pitheenkakiri Notyaantaneewo. Rooma roori rowaga iwinkathawoteni sheewajatzzi, tema riro aapatziyakaakaworini okaatzi riyotaakirori Sharamooni”. ³²Eejatzi ikimitaka riraga niniweejatzini: raapatziyakari Jonaashini. Ikenkithashireeyanaani, ipakagaeyee-roni kaari kameethatatsi ranteeyawitarini. Nanaakotziri naaka Jonaashini, omaanta eeroka tee paapatziyeyanani. Iinja ikantemi Tajorensi: “Raapatziyakarini niniweejatzini Jonaashini: omaanta eeroka, ¿iitaka kaari paapatziyantari Notyaantaneewo?”

**Ikenkithatakotziro Jesoshi
ootamentotsi**

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Aririka poonthoteri ootamentotsi, ¿arima pimanakiri tsikarika? ¿Arima potetakiri kantziriki? Tema powapiintziri jeñokiini ijeekapiintzira, pikoñaatakotantyaari. ³⁴Iroka oki okimitawitawo ootamentotsi ashi awatha. Okameethatzirika oki, ari añeeyakironi oetarikapaeni. Omaanta teerika okameethatzi, eero añiuro oetarikapaeni, okimitaka akinaki tsiteniriki, tee ayoteeyini tsikarika

akinaki. Eejatzi okimita aririka akenkithashireero kameethatatsiri ari antero kameethatatsiri. Omaanta akenkithashireerorika kaari kameethatatsi rootaki anantyaawori kaari kameethatatsi. ³⁵⁻³⁶Okameethatzi piyotakotya eeroka paapatziyaperotakaririka Tajorensi. Pimonkaaterorika iroka, ari piyoperotanaki iroñaaka eero pitheenkimatantee. Tema pikimitakotakari ootamentotsi ootaperotachari.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi.

**Ashironkaamatsitemiini ari
rowashironkagaeyemini
Tajorensi iinja**

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;

Rk. 20.45-47)

³⁷Roojatzzi ikantanakiri warijeeyo Jesoshi:

—Thame aate nopankoki, oya.

Roojatzzi royaatantanakari, rowakaapaakari. ³⁸Tee ikiwawakota Jesoshi, rootaki rotsikanatantanakariri kameetha warijeeyo. ³⁹Ikantanakiri rirori: “Eerokapaeni pikenkithashiryakopiinteeyironi okaatzi piñaayitzirini. Omaanta tee pikenkithashiryakopiinteeyironi oetarika jeekayitatsirini pajankaneki. Pametawo pikiwiro pako, piwatha, piithaari, maawaeni. Omaanta tee pookimaetawo kaari kameethatatsi jeekatsiri pajankanekira. Pikimitakari atziri kiwawitawori iwajoni ikiwashitakawo jeñokiini, omaanta inthomaekira eeniro ojeeki owanawontsi opathayitakawoni. Omaanta tee pithonkiro pikiwiro. ⁴⁰Tee pikenkithashiryaneenta. ¿Apatziroma riwetsikakiro Tajorensi pako? Tema eejatzi riwetsikiro pikenkithashiryantari. ⁴¹Pipashitayitawitarini ashironkaenkari koetyeemowitariri, omaanta tee pikaminthaaperotziri, patsiwakashitakawo pipakiri. Omaanta aririka pikaminthaaperoteri paashinipaeni atziri, tema ari pikameethataki. ⁴²Pashironkagaeyani

eerokapaeni. Kyaaryo pipagaantapiintawitari Tajorentsi eechonkiini pashi meenta, koraantero, kachaarikishi, omaanta tekira omonkaata ikowakayimiri Tajorentsi.

Eeniro pantawitakari kameetha, eejatzi eeniro kaari pantzi. Tee pinintashireperotziri irira eejatzi tee pikaminthaaperotziri paashinipaeni atziri. Okameethatzi piperi Tajorentsi eechonkiini piwankiri, omaanta eero pipeyakotziro pinintashireperoteri eejatzi pantaperoteniri ikowakaakimiri.

⁴³ Ashironkaamatsitemiini eerokapaeni! Aririka ipiyoteeyaani ajoriyotzinkarite iñaaperotantyaariri Tajorentsi, pikowaeyini ipinkathateeyemini eeroka eejatzi. Aririka pikinayitanakini pankotsikipaeni, pikowaki kameetha raakameethateeyaperotemini atziripaeni. ⁴⁴ Kyaaryo, rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Pikimitakari kaminkari kitatachari kipatsiki, imanaka; tekatsi yotatsini ari ikineeyini atziripaeni, tee riyoteeyini rootentsimi raatzikakoterimi kaminkari pathagaentsiri. Eejatzi pikimitaka eerori, pimanayitawitawoni kaari kameethatatsi pantayitzirini”.

Rootaki ikantakiriri Jesoshi warijee-yopaeni. ⁴⁵ Roojatzi ikanantanaka iyotaantzirori rojankinarini Moeseeshi: —Iyotaantatsiri, okaatzika pikantakiri eejatzi naaripaeni pikijakaakina.

⁴⁶ Rakanakiri Jesoshi:

—Jee, eejatzi eerori rowashironkagaeyemini Tajorentsi. Osheki powanaayitakinirini atziripaeni pikowakaaperotakiri imonkaatero, omaanta tee imatziro. Eejatzi pikimitaka eerori: tee pimonkaateeyironi. Eejatzi tee petakotari riroripaeni.

⁴⁷ Kyaaryo, pashironkagaeyaani. Pimonkaateeyakarini pichariniiteni rowamagaeyakirini kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

⁴⁸ Tema riyotakotakina naaka irirapaeni. Eejatzi eerokapaeni owamaantatsiri. Tee pikoyi eeroka paapatziyena. Ari pitzimitakyaarikami paerani eerori, ari powamagaeyakirini eerori eejatzi riraga kamananta-

tsirini. ⁴⁹ Riyotakoeyakimini Tajorentsi, ikantzimi: “Notyaanteniri atziri kenkithatakayerini, omaanta rowamaayitawakirini apaanipaeni, irira paashinipaeni ikijawakiri, ikemaatsitakaawakyaari”. ⁵⁰ Eenitatsi panteeyakirini maawaeni: pashi powaeyironi powamaantzi. Riraga itakaantaworini powamagaeyerinimi, roojatzi pikanta iroñaaka eerori pikowaki powamagaeyerini aapatziyeyakaririni Tajorentsi.

⁵¹ Pisheninkateeyakarini owamaakirini Aweeri. Eejatzi pisheninkateeyakarini owamaakirini riraga Jakariiyashi: rowamagaetakiri rirori janta Tajorentsi-pankoki. Eeniro panteeyakirini maawaeni, rootaki rowashironkaawentemiri Tajorentsi. ⁵² Pashironkagaeyani eerokapaeni. Piyotaantawitawo rojankinarini Moeseeshi, omaanta pashironkagaeyaani: tema pamatawiteeyakirini ajoriyotzinkaritepaeni. Tee pikowaeyini piyotakoteri Tajorentsi eerokapaeni, eejatzi tee pikowakagaeyirini riyoteeyerini riroripaeni riyoteri irira.

⁵³ Rootaki ikanteeyakiririni maawaeni, roojatzi ishitowantanaa. Ikijeeyanakirini riraga warijee-yopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi, eejatzi eekiro roñaashirenkanakitziiri, rojampijampitanakiri oetarikapaeni, ⁵⁴ ikowaeyiwitakani ikompitakayaarimi, ipoñaakaantyaariri, raakaanantyaaririmi.

Paamagaeyaawoni warijee-yopaeni ranteeyirini

(Mt. 10.28-33; 12.32; 10.19-20)

12 ¹ Piyotawenteeyakarini Jesoshi oshekiperoroña atziri, rawitsinaawakagaeyakani. Roojatzi ikanantakari riyotaanewopaeni:

—Paamayaarira warijee-yopaeni, ramatawiteeyiminikari. Roshiyakaawatahita raapatziyari Tajorentsi, omaanta osheki ramatawitantzi. ² Iiteyawitakani tekatsi yotatsini ramatawiteeyawitaka-

rini, omaanta iinja aritaki riyotakoeyerini maawaeni atziri rashi rowaeyironi ramatawitantzi. ³Eejatzi eeroripaeni, oetarika pomanawitari pikantziri iroñaaka, ari ikemakoeyemini iinja. Oetarika pikamantathatantawitariri apaani atziri janta pipankoki, ari itacheronkawaantetanaki ikaemanaki janta ipiyoteeyaninta atziripaeni.

¿Ninka athaawantaperotyaaari?

⁴Iroñaaka, notsipaminthari, nokamantemi: eero pithaawantari riraga atziri kowatsiri rowamaemi. Aririka rowamaemi, omaanta apatziro rowamaawityaawo piwatha, omaanta eero rowamaero pishire. ⁵Omaanta riraga Tajorentsi pithaawantyaari: ikowakirika, rowamaemi ari imatakiro. Omaanta eejatzi ikowakirika rotyaantemi paamariki kaari tsiwakani-tatsini, ari imatakiro. Rirotakikya pithaawantya rotyaantzimikari paamariki. ⁶¿Ipinaperotama iyaanini shiwankitzinkari? Tee ipinataperota, omaanta riyoteeyirini Tajorentsi: tee ipeyakoeyirini apaani. ⁷Eejatzi okimitaka, riyoperoyakimini eerori: riyotziro eejatzi tsika okaatzi piishipaeni. Ikempoyeeyakirini shiwankitzinkari iyaanini, tema eerokapaeni ikempoyaaperoeyakimini. Eero pikantashiryaaashita, omaanta piweshiryaaawentyaari Tajorentsi. ⁸Eejatzi piyoteeyakironi iroka nokantemiri: eero pipashiwentakaana, aririka pikamanteeyerini paashinipaeni atziri paapatziyakina, aritaki nokamantakiri Pawa eejatzi ronampiripaeni janta jenokinta pisheninkatakina. Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaata-paaki jaka kipatsikika. ⁹Omaanta pipashiwentakayenarika jaka kipatsiki, eejatzi eerori nopashiwentakayemi naari janta jenokinta iinja. ¹⁰Aririka

ikantzimatena atziri, ari imatero Tajorentsi ikaminthayeri, aririka raapatziyeena iinja, eero ikenkithashi-reero ranteeyirini. Omaanta aririka ikantzimateeyeroni Ishire Tajorentsi, eero ikaminthayimaetari Tajorentsi. Tema tee ikoyi rirori raapatziyena. ¹¹Aririka ragaetemi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira jorriyopaeni, eejatzi janta kantakowenantsiriki, eejatzi janta jewatatsiriki, eero pithaawantee-yarini. Eero pikenkithashiryaaashita-piintawo: “¿Itaka nokantereri?” ¹²Aririka ragaetemi, ro iyoteemini Ishire Tajorentsi oetarika pikantereri.

Kyaaryoowa, piñaawenataperotawokari osheki owaagawontsi

¹³Roojatzi ikantakiri apaani shirampari Jesoshi:
—Iyotaanari, ipanakirini pawani yeeyika maawaeni tzimimoeyawitaririni. Tekatsi ipena naari. Pikanteri yeeyi ipagaanteena naari rowaagawo.

¹⁴Rakanakiri:

—Eero nokantziri. ¿Naakama kantakowenantsiri, nokanantyaariri pirentzi?

¹⁵Roojatzi ikanteeyirini maawaeni piyotawenteeyakaririni:

—Kyaaryoowa: piñaawenaperotawokari rashitayitarini paashinipaeni, eero oweshiryaaaperotakayimi.

¹⁶Roojatzi roshiyakaawenantakanari, ikantziri:

—Eenitatsi iipatsite ashaagantzinkari. Osheki onintzi pankirentsi kameetha oshookayitanakini iwankiripaeni.

¹⁷Monkaatapaaka rowiitantyaaworimi okithokipaeni, ikempoyaantyaaworimi opankokipaeni roori, omaanta iroñaaka yeekitapaaki. Tee omonkaatapaakawo paashini. ¹⁸Ikenkithashiryaaaka ikantziri: “¿Tsika nokanteroka? Tekatsi

nowantyaawori maawaeni. Jaa, niyotaki iroñaaka tsika nokantero: noshiryaa-kaantero pankochaanikira, nantakaantee antawopero pankotsi nowantyaawori maawaeni nowankiripaeni, eejatzi maawaeni nowaagawo. ¹⁹Oshakitaki iroñaaka maawaeni, tekatsi koetyeemoteenani. Ojamani okantya, eeroota othonkitaa nowanawo; iroñaaka nomakoree osheki ojarentsi, eero nantawaeztitaa. Iroñaaka nowapiintya, noshinkitapiintya, niweshiryawentyaawo maawaeni tzimimotanari”. Rootaki ikenkithashiryaaakari ashaagantzinkari. ²⁰Omaanta ikantzi Tajorensi: “Tee piyotakota. Iroñaaka tsiteniriki pikame, roojatzi ¿ninkarika ashiteeyawoni maawaeni tzimimoeyawitzimirini?” ²¹Naakiro, tee riyotzi maawaeni kowawitachari roshekeero rowaagawo jaka kipatsiki. Okameethawita ijeekimi kameetha ijeekanteeyaarimi iinja janta jenokinta. Tema rootaki ikowakiri Tajorensi.

**Pikanteri Tajorensi
ikempoyaawentemi
(Mt. 6.25-34)**

²²Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eero pikenkithashiryaaakoperopiintawo tsika paye poyaari eejatzi pikithaatyaaari. ²³Tema rirotaki Tajorensi owañaakimiri. ¿Opomeentsitzimotarima iroñaaka ipemi poyaari eejatzi pikithaatyaaari? ²⁴Pikenkithashiryaaakotyaaari tsika ikantari tsimeri jenokiweripaeni: tee ipankitaanta eejatzi tee ikempoyaaanta rowanawo pankotsiki, omaanta ipapiintziri Tajorensi royaari. Pamine, ikempoyaa-wenteeyakirini irira tsimeripaeni jenokiweri tema eejatzi eerori ari ikimitemi. ²⁵¿Iitaka patsipetashitawori pikenkithashiryaaapiintawo

oetarikapaeni? ¿Piitzima aririka pikenkithashiryaaapiintawo eekiro piyaatayee pantaripenthakiitanaki? Eerotaatyaami. Eejatzi ¿arima pimatakiro pojanthayero pañaantari? Eero pimatziro. ²⁶Naakiro, patsipetashitakawo pikenkithashiryaaapiintawo. Tekatsi paye. ²⁷Pikenkithashiryaaakotyaaawo tsika okanta oteyakipaeni. Tee othamaetaanta, eejatzi tee ontyaanta oethaari, omaanta okameethaperotaki. Paerani osheki rowaneenkatani Sharamooni, omaanta tee ikimiperotawo oteyakipaeni: anaakotakiri, okameethaperotaki irowa. ²⁸Naakiro, rowaneenkatakiro Tajorensi oteyakipaeni inchashi. Eechonkiini ojeekawita, omaanta intspaete ojampiyanee. Omaanta eerokapaeni ojamani pijeeki: tema piyotzi ikenkithashiryaaaperotakimi eerori. ¿Iitakakya pitheenkantakariri? ²⁹Eero pikenkithashiryaaapiintawo oetarika poyaari, eejatzi oetarika pireri: ikemakayemi Tajorensi. ³⁰Tema rootaki rantapiinteyirini kaari yotziri Tajorensi ikenkithashiryaaapiintawo oetarika rowapiinteyaarini. Omaanta eeroka, riyotzitakimiro Pawa Tajorensi maawaeni koetyeemotakimiri. ³¹Eerokapaeni pityaawo pikenkithashiryaaakoperoteri Tajorensi eejatzi pipinkathateroteri irira, aritaki ipakimiro maawaeni koetyeemotakimiri. ³²Niyotaanewo, osheki inintaperotakimi Pawa Tajorensi: ikowaperotaki ipinkathariwenteeyemini, ikaminthaaperoyemini. ³³Pipimantero pashitayitarini, pipayiterini ashironkaenkari owinawo. Aritaki ipinatakimi Tajorensi janta jenokinta. Ojeekaperote powaagawo janta: eero opathagae, eero opitsitee, eero ikoshiteeteemi, eero rapeyeero kaero. ³⁴Aririka ojeeki powaagawo jaka kipatsiki, osheki pikenkithashiryaaakiro jeekayitatsirini kipatsikika. Omaanta

aririka ojeeki powaagawo janta
jenokinta, aritaki pikenkithashiryaako-
piintakiri Tajorentsi.

**Piwetsikaeyaani, tee piyotzi tsika
okaate ipokashiteeyemini
Tajorentsi**

(Mt. 24.45-51; 25.1-13; Mr. 13.33-35)

³⁵⁻³⁶Eekiro riyaatatzi ikanteeyakirini
Jesoshi riyotaanewo:

—Paamagaeyaarini piwinkatharite,
piwetsikashireeyaani. Pikimitakotyaa-
riraga ronampiri ashitawori ipanko.
Riyaataki riraga ashitawori ifneeri
isheninka raye iina. Raamagaeyaarini
ronampiripaeni janta ipankoki. Aririka
rareetapaeya ikowapae rashitaryaawae-
niri, eejatzi ikowapae ifnaapaero
owetsikayitakani kameetha. Aririka
otsitenitane, ikowaki oorentya ipanko.
Eejatzi ikowaki ikakite ronampiripaeni,
ramitakotantawaeyaariri onampitariri.
³⁷Aririka ifnaapaeri riwetsikaeyakani,
ikimoshireeyanakini maawaeni. Riraga
ashitawori ipanko ijeekakagaeyerini
maawaeni ronampiripaeni, rowakagae-
yapaeyaarini. ³⁸Omawitya tee riyotee-
yawityaani tsika okaatzi ipokantee-
yaari: aririka niyanki tsiteniri, rooma
rootzimateentsirika okitejite. Omaanta
roojatzi ifneyapaerini ronampiri
riwetsikaeyakani maawaeni, ari
ikimoshireeyanakini irirapaeni.

³⁹Piyotakoteeyakironi iroka nokamante-
miri: aririkami riyotemi ashitawori
ipanko rooteentsi ipoke tsiteniriki
koshitantatsiri, tema aritaki ikakita-
kimi, eero imatziromi ikoshiterimi.
Omaanta tee riyotzi tsikarika okaate
ipokantyaari koshintzi. ⁴⁰Eejatzi
nokimitawitari koshintzi, tee
nokamantzimi tsikarika okaate
nopokanteeyari. Paerani nopoñaaka
jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsi-
kika. Iinja nopiyaate eejatzi. Pikenki-

thashireeyenani, paamagaeyeenani:
nomapokapaemikari.

**Onampirentsi kyaaryoowentzirori
ikanteetziriri eejatzi kaari
kyaaryoowenteroni**

⁴¹Ikanta rojampitakiri Peetero:

—Nowinkatharite, ζapatziroma
poshiyakaawenteeyanawoni naakapaeni
kameetha? Eejatzima rirori, ζpikowa-
kima poshiyakaawenteeyerini
maawaeni atziri kameetha?

⁴²Rakanakiri:

—Nokenkithatakagaeyatziirini
maawaeni kyaaryoowentzirori nokowa-
kagaeyakiririni. Ikitakita iwaatorote
atziripaeni, ikowakaakiri apaani
ronampiri ikyaryoowenteniri rowakaa-
piintyaari paashinipaeni ronampiri-
paeni. Roojatzi riyaatantaka iwaatorote
tsikarika. ⁴³Aririka rowakaapiintakyaari
kameetha, ipokaerika iwaatorote,
riweshiryaawentapaakyaari. ⁴⁴Ikanta-
paakiri: “Kameetha pimonkaatakinawo.
Iroñaaka eeroa amineeyenaworini
maawaeni tzimimotanari”. ⁴⁵Omaanta,
ikantatyeerimi riraga ratzirite: “Eero
ipokitaa nowaatorote”. Apatziro
ipoñaanaka ikijakijaatanakiri onampi-
rentsipani, ipajapajaatakiri:
shirampari, tsinani, maawaeni.
Iperataka osheki, ishinkishinkitashitaka.
Omaanta tee imonkaatziniri ikowakaa-
witanakariri iwaatorote retakotyairimi
paashinipaeni. ⁴⁶Paashiniki kitejiri
ipokae iwaatorote, romapokapaeri.
Rowajankitaapaakiri ronampiri, ikimita-
kanteri paashinipaeni kaari monkaate-
roni ikantawitanakariri. ⁴⁷Ñaakiro,
riyotawitakawo ronampiri ikowakaayi-
tawitakaririni iwaatorote, omaanta tee
ikemijantaperotziri, tema rootaki
ipajatakaanantyaariri, tema osheki
ipajapajaatakaantaperoteri. ⁴⁸Omaanta
eero rowajankitaaperotziri kaari

yotzinkari. Tekirarika riyoteeri iwaatorote oetaka kameethatatsiri ranteri eero ipajatashitari osheki. Omaantakya riraga yoperowiteenchari rirotaki ipajeeteri kameetha.

**Iinja osheki
ikijawakaawenteeyenani
atziripaeni
(Mt. 10.34-36)**

⁴⁹Eejatzi ikantzi Jesoshi:

—Atayerorika owantsi, taanaka maawaeni. Okimiwitaka iroka, nopokakika jaka kipatsikika nokenkithataka-gaeyakirini maawaeni atziri iñaani Pawa, eejatzi nokamawenteri. Apaani-paeni raapatziyawakawo omaanta paashinipaeni tee raapatziyawo inta ikijashitawakina roojatzi rowamaantakina napa iinja. Nokowakaawitakari ranteromi iroñaaka. ⁵⁰Osheki nokenkithashiryaakotaka iroñaaka: rooteentsi nokemaatsiperotyaaowo katsiri. ⁵¹¿Piita-shiteeyawitanima nopokashiteeyakirini atziri nomaerinteyerini, kameetha raakameethatawakaantaari? Teewee, omaanta ikijawakaawenteeyenani.

⁵²Apaani pankotsi ijeekantyaaworika apawakooni atziri, riraga 3 ipoñaashitanakya ikijanakiri riraga paashini apitera. Riraga apitera ipiyatakotzitanakyaari rirori. ⁵³Apaani atziri ikijanakiri itomi, eejatzi itomi ipiyatztitanakyaari iriri. Tsinani okijanakiro ishinto, eejatzi rowaga ishinto opiyaatzitanakyaawo iniro. Tsinani okijitanakawo ewatyeero opiyatakotztitanakyaawo ayiuro.

**Pikenkithashireeya piyotantyaari
riyoteemiro Tajorentsi
(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)**

⁵⁴Roojatzi ikanteeyirini piyotawenteyaririni:

—Aririka piñaakiro antawo tampyaa amakiro menkori otsitenipithatanaki,

pikanteeyini: “Kaakitaki inkaniwee”. Tema piyoteeyakini opariyatye inkani. ⁵⁵Aririka piñaakiro opiteyaryaanaki piyogo, pikanteeyeni: “Rooteentsi oniyankite ojarentsite”. Tema eejatzi piyoteeyakini. ⁵⁶Amatawitantaniri! Piyotakoeyawitawoni tsikarika okantya jenoki, eejatzi kipatsi. Tema piyoteeyakini opariyatyeerika inkani. Omaanta tee pikowaeyini piyoteeyeni opomeentsitzimoteeyemini iinja. ⁵⁷¿Litaka kaari pikantakotantari okaatzi kyaaryooperotatsiri? ⁵⁸Aririka raakaanantemiri atziri koriki pireewitziriri, aririka raanakimi kantakotantatsiriki. Tekiraatarika rareetakayemi, piwetsikaeri pikanteri: “Eero pikijana, ari nopinateemi iinja”. Rooma eerorika pikantziri rootaki romonkyaagakaanantemiri omonkyaagementotsiki. ⁵⁹Aririka romonkyaakimi, ipinatakaaperotakimiri maawaeni koriki okaatzi pireewitziriri. Eerorika pipiri, eero roemishitowiteemi.

**Pookaero kaari kameethatatsi
pantapiinteeyirini**

13 ¹Roojatzi ipokaki paashini atziripaeni, ikamantapaakiri Jesoshi:

—Riyaateeyawitakani karireeyajatzipaeni janta Jerojareeki rowamaenirimi Tajorentsi ipira. Riraga kaaripero Peraato rowamaakaananteeyakirini karireeyajatzipaeni janta okaankiitziira ipankoki Tajorentsi, tsikarika rowamaapiintzinirinta ipirapaeni. Ari rowamaakiri itsipatakari eejatzi ipirapaeni. Riraa atziri otsipateeyanakawoni rashira ipira.

²Rakanakiri Jesoshi:

—¿Piitakaakirima riraga karireeyajatziri rirotaki antaperoeyakirorini kaari kameethatatsi ishinetantakariri Tajorentsi rowamaakaanantakariri Peraato? ³Nokamantemi: tee ro

ikamantari. Omaanta eerokapaeni, kyaaryoowa: eerorika pikenkithashiryaa, eejatzi eerorika pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteezirini, aritaki pikimiteeyakyaarini riroripaeni pithonkakya. ⁴Eejatzi paerani otziroryaantakarani antawo mapipanko janta Shiroeki, atsinakaeyakirini 18 shirampari, ikamaeyakini. ¿Litaka ikamaeyantakarini? ¿Rantaperotakitziroma kaari kameethatatsi ikamaeyantakarini? ⁵Nokantzimi: “Tee”. Tema ikimiteeyakarini maawaeni paashini atziri. Eejatzi nokantzimi eerori, pikimityaari riroripaeni eeromi pikenkithashireeyaani, pookaero kaari kameethatatsi pantapiinteezirini. Eerorika pantziro iroka eerokapaeni, aritaki rotyaantakimi paamariki kaari tsiwakanitatsini.

Rowaga iyeera kaari kithokitatsini

⁶Roojatzi roshiyakaawenteeyantakarinarini iroka, ikantzi:

—Ipankitakiro atziri iyeera janta roowamashiteki. Ojamanitaki ojeekaki, tee okithokitzi. Riyaatapiintawita raminee okithoki, rowiitemi: omaanta tee okithokitzi. ⁷Roojatzi ikantziri riraga thamaetziniriri: “Pamine, okaataki 3 ojarentsi nopokapiintawitaka nowiitemi okithokipaeni, omaanta tee okithokitzi maeta eechonkiini. Aminashita okatziya. Pichekero, nopankiteeta oetarikapaeni kameethatatsiri”. ⁸Rakanakiri thamaetziniriri: “Ari okantawakaata iroñaaka iroka ojarentsika. Noshewatawakiroota kipatsi amethopanetanakyaari, eejatzi nowapiinteni itziya pipira, kameetha otzimantyaari okithoki. ⁹Rooma okithokitakirika paashini ojarentsi, tema kameetha eerokya achekiro. Rooma eerorika okithokitzi, roojatzi nochekantakyaawo”.

Retsiyatakotakiro saawaroki Jesoshi kyaantawitawori kamaari

¹⁰Paashiniki saawaro riyotaantaki Jesoshi janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni. ¹¹Eenitatsi janta pankotsiki apaani tsinani kyaantawitawori paerani kamaari itsiyajoemitzitakaakiro. Okaatakotaki 18 ojarentsi otsiyajoemitzitawitaka, ashi owakiro otsiyajoemitzitaki: tekatsi okanteeya otampajikatanteeyaari. ¹²Iñaantawori Jesoshi, ikaemakiro:

—Pipokanaki, iroñaaka netsiyatako-teemi.

¹³Ipampitawakiro, roojatzi awijakotantanaa. Kameethanee, okatziyanaa. Okantanaki:

—Retsiyatakotaana Tajorentsi, tema ikameethaperotaki.

¹⁴Riraga jewawentzirori janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni ikijanakiri Jesoshi. Ikanteeyanakirini piyoteeyeencharini:

—Okameethatzi antawaeteeyeni 6 kitejiri, omaanta aririka omonkaatapayakya kitejiri 7 okameethatzi amakoryaaperoeyanakini. Eero antawaetzimaetantawo. Aririka pikowaki petsiyatakoeeyeni, pipoke paashiniki kitejiri, eerokya pipoki saawaroki.

¹⁵Ipiyawaantetanakari Awinkatharite, ikantanakiri:

—¿Amatawitantaniri! Osheki pamatawitantashitaka. Tema pantawaeteeyini eeroka saawaroki. Pamine, aririka imiritaki piwaakate saawaroki, tema ari pithatakoryaakoteri paanakiri janta ojeekinta iña. Eejatzi pikimitziri piwoorote, maawaeni. Kyaaryo, pineshironkateyirini pipirapaeni saawaroki. ¹⁶Omaanta kaari pipira iroka tsinanika, inta pijorijotzinkawote. Paerantaki ikyaantawitakawo kamaari kimitaka othatakotaka roori: tema okameethataki akaminthayero saawaroki, etsiyatakoteero.

¹⁷Ikemantawakawori iroka, ipashiwenteeyanakani maawaeni kijeeyakiririni Jesoshi. Omaanta riroripaeni paashini atziri riweshiryaawenteeyanakarini Jesoshi, ikanteeyanakini:

—Okameethateeyakini rantayitakirini Jesoshi.

Jesoshi roshiyakaawentziro

**moshitaaja eejatz
tapiyakaawori paa**

(Mt. 13.31-34; Mr. 4.30-32)

¹⁸Roojatz i kantzi Jesoshi:

—¿Piyoteeyinima tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori? ¹⁹Oshiyakawo okithoki moshitaaja ipankitziri shirampari rowaneki. Oshookanaki, okimotatanaki, oshiyawitakawo inchato. Rookantapiintakawo tsimeri jenokiweri imakoryaanta-piintawo owaempelikipaeni.

²⁰Rapiitakiro, ikantzi:

—¿Tsika nokanteroka noshiyakaawenantemirori tsika ikanta Tajorentsi ipinkathariwenantzi? ²¹Okimitakawo tsinani aakiro tapiyakaawori paa eechonkiini. Otsipataakiro osheki teriikopane otapiyantanakari. Oshineeyakaanakiro maawaeni, roojatz antawotantana. Eejatz ikimita riraga atziri. Eenitatsirika apaani antzirori kaari kameethatatsi, rantakagaeyerini paashinipaeni atziri rantero kaari kameethatatsi.

**Pipomeentsiwentyaawo
pareetantyaari jenokinta**

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Ikantaka ikinakinayitakini Jesoshi nampitsikipaeni, riyotaantayitzini. Roshiretakawo riyaate Jerojareeki.

²³Rojampitakiri apaani:

—Nowinkatharite, ¿tsika ikaateeyinika awijakoeyaatsini? ¿Arima ikaateapaanipaeni?

Rakanakiri:

²⁴—Noshiyakaawentemiro. Okimiwitakawo okaatzini omoo akyaantyaari jenokinta. Eenitatsi osheki kowawitachani riyaatemini jenokinta, omaanta eero imatziro rareeta. Pipomeentsiwentyaawo pareetantyaari janta.

²⁵Eejatz okimiwitakawo rantziri ashitawori ipanko. Ijeekaki inthomaenta rirori, rashitakotaka, riyaawitakiro ashitakontsi. Roojatz pipokaeyantawitakyaani eerokapaeni, pikantawitapaakyaari: “Nowinkatharite, pashitreenawo, nokaantyaari”. Omaanta ikantawakimi: “Tee niyoteeyimini tsikarika pipoña”. ²⁶Roojatz pikanteeyawitanakyaarini: “Paerani pitsipateeyakinani nonampiki owaeyakani, eejatz piyotagaeyakinani”. ²⁷Aritaki ikantemi: “Tee niyotzimi. Piyaatee, pipiyanee tsikarika pipoñaaka. Osheki pantayitzi-roni kaari kameethatatsi. Tee pikameethatzi”. ²⁸Piñaantakariri Awaraama, Ijaaka, Jakoowo, maawaeni riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi ijeekaki jenokinta, omaanta eerokapaeni, roepiyawaemi Tajorentsi, eero pimateeyironi pikyaapae. Roojatz osheki powashiretaperotanakya, piraaperotanakya eejatz patsikaekiteeyanakyaani, tyakiririri. ²⁹Ipoñeeyapaakyaani aapatziyariri Tajorentsi intatsikeronta, jakakiroka, katonko, kirinka, maawaeni kipatsikipaeni. Ijeekaeyapaakini janta ipinkatharentsitzinta rirori. ³⁰Rareetaperoteeya riraga pitheenkaeyakirini. Omaanta riraga pipinkathateeyawitakarini eero rareeteeyani rirori: ashi rowaeyeroni ijeekaeyanakini jaka.

Riraaneentakotawo

Jesoshi Jerojaree

(Mt. 23.37-39)

³¹Roojatz ipokantaka apaanipaeni warijeeyo. Ikantapaakiri Jesoshi:

—Piyaate paashiniki kipatsi. Ikowaki Erooreshi rowamaakaantemi.

³²Rakanakiri:

—Pikamantakiteri riraga amatawi-tantatsiri: “Ikantzi Jesoshi: ‘Eero noshiya. Nokantyaani nowawijaakoeyeriniita kyaantawitariri kamaari eejatzi mantsiyaripaeni: iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashini kitejiri. Roojatzi nomonkaatakiro maawaeni’”. Rootaki pikanteriri. ³³Rootaki nokinakinayitanyaarini iroñaaka, inkaamani, eejatzi paashiniki kitejiri. Eejatzi okameethatzi nokame Jerojareeki: tema janta aritaki ikamapiintzi kamanantayitzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁴Eejatzi ikantakiri Jesoshi:

—Riraga jerojareejatzi osheki rowamaayitakirini kamanantzirorini iñaani Tajorentsi. Roshemyaapiinteyakirini mapiki paashinipaeni rotyaantanewo Tajorentsi. Okimitziriranki tyaapa ojatewirinikitzi iryaanipaeni, eejatzi nokimiwitaka naaka osheki nokowawitaka nopiyoteeyerinimi jerojareejatzi: naapatziyakagaeyarinimi iñaani Tajorentsi omaanta tee ikowaeyini.

³⁵Pamine, tekatsi amitakoterini iroñaaka, rookaeyirini Tajorentsi, ikantzi: “Ari ikantakaata”. Eero iñagaana eejatzi iroñaaka. Iinja, aririka nopiyee, ari iñaawaena, eejatzi ikanteeyeeni: “Tema ikameethaperotaki Rotyaantanewo Tajorentsi”.

Retsiyatakoteeri saawaroki Jesoshi aawayinkaripaeni

14 ¹Paashiniki saawaro riyataanaki Jesoshi janta ipankoki jewataka-gaeyiririni warijeeyopaeni rowakayaari. Paashini warijeeyopaeni inetapitakiri Jesoshi, ikowakowataki tsika ikantya ipoñaakaantyaariri ikantakowenantyaa-riri. ²Ijeeki janta apaani mantsiyari, ari inewootakiri riraga Jesoshi. Tema

aawaayitakini maawaeni iwatha.

³Rojampitziri riraga iyotaantziroripaeni Iwaperite Tajorentsi eejatzi warijeeyopaeni:

—¿Okameethatzima etsiyatakoteri mantsiyaripaeni kitejiriki amakoreeyantarini?

⁴Omaanta ari imaeriteeyanakini, tee rakaneentzi eechonkiini. Ipoñaanaka Jesoshi ikathatakiri mantsiyari, retsiyatakoteeri, roojatzi rotyaanantaari ipankoki. ⁵Roojatzi ikanantakari riraga aminaperoyakiririni:

—Tema pantawaeteeyini eerokapaeni saawaroki. Aririka ipariyaki piwaakate omooki, tema ari pagaeri eejatzi.

⁶Eejatzi imaeriyanakini.

Eero pikantakaaperoyani

⁷Ikanta rotsikanateeyakarini Jesoshi riraga owaeyacharini riyoyagaeyakironi rooperori jeekamentotsi. Ikowaki ijeekimoteri okaakini riraga pinkathari iñaaperotantyaaririmi. Roojatzi roshiyakaawenteeyakirini Jesoshi:

⁸—Aririka rakiyotemi pijorriyotzinkarite, eero pijeekantashitawo jeekamentotsi ijeekakerotzira pinkathari. Ari aamaashitya, rareetapaa-kyaarika paashini owakotyaarini pinkathariperotatsiri, ⁹roshirinkimikari paashiniki jeekamentotsi riraga kaemakaantakimiri, ikantzimikari: “Eero pijeeki jaka. Ijeekapaakiita rirori pinkathariperotatsiri”. Roojeekaemikari janta othapiki, tema ari pipashiwentanakya. ¹⁰Omaantakya okameethatzi pijeekapaaki janta othapiki. Roojatzi aririka iñaakimi riraga kaemakaantzi-miri, roojatzi ikanantakimi: “Pipokanaki jaka, niyompari, pijeekimoteri okaakini pinkathari”. Iñagaeyemini maawaeni owaeyeencharini itsipateeyakimini pinkathari. ¹¹Pikantakaaperotashitya-arika eeroka apaniroeni pikowaki

iñaaperotanteetemiri, ari ipashiwenta-kaakimi Tajorensi: tekatsi ñaaperotaneemini. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani rirotaki iñaapero-teri Tajorensi kameetha, itsipatantyaariri ipinkathariwenante.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi
kaemakaantawitariri atziri
rowakagaeyaarinimi
(Mt. 22.2-14)**

¹²Eejatzi ikantakiri Jesoshi riraga kaemakaantakiriri roya:

—Aririka pikaemakaanteri atziri powakaanteeyaaririni, eero pikaema-piinteyirini pisheninkaperopaeni eejatzi riraga ashaagantzinkaripaeni. Aririka powakaakyaari, ari rirori ipiyateemi, rowakagaemi iinja.

¹³Omaanta okameethaperotzi pikaema-kaantaperoterira riraga kaari ashaagantayitachani, riraga kijopookitatsiri, riraga kaari kokichaatsi, maawaeni. ¹⁴Rooma paata rirori tekatsi ikanteemi ipiyateemi rowakagaeyee-mini. Omaanta iinja ipiriinteyeerini Tajorensi maawaeni aapatziyeyaririni. Roojatzi ipinaperoteemi rirori Tajorensi. Eero patsipetashitawo pikaminthaantzi.

¹⁵Ikemantakariri apaani owaenchari, ikantanaki:

—Tema okameethaperotaki ajeekae janta ipinkatharitzinta Tajorensi.

¹⁶Ikantawakiri Jesoshi:

—Ikimitaka apaani shirampari ronkotsitakaantakiro osheki owanawontsi, roojatzi ikaemakaantakiri osheki atziri roya.

¹⁷Onkotsiteeyakani maawaeni. Roojatzi rotyaantakiri ronampiri: “Piyaate, pikamanteeyerini: ‘Monkaataka, onkotsiteeyakani maawaeni, pipoke iroñaaka’”.

¹⁸Omaanta tee ikowaeyini riyateeyeni. Ikantzi apaani: “Owakira namanantakotaki noepatsite. Niyaate iroñaaka naminakitero,

kameethakirika. Pikamanteeri: ‘Eero ipoki rirori’”. ¹⁹Ikantzi paashini: “Owakira namanantakiri 10 waaka. Nokowaki naminakiteri kameethakirika. Pikamanta-paeri: ‘Eero ipoki rirori roya’”. ²⁰Ikantzi paashini: “Owakira naaki noena. Tekatsi nokantya niyaate”. ²¹Ikantaka ipiyanaa riraga ronampiri rotyaantawitari. Ikamantapaeri: “Ikanteeyini: ‘Eero niyaatzi nowa’”. Roojatzi ikijantanaka riraga iwaatorote, ikantanakiri ronampiri: “Ikantakaata nosheninkapaeni. Iroñaaka piyaate janta pankotsikipaeni nampitsi, pikinayitanakini pikowakowayitakiterini riraga kaari ashaagantachani, riraga kijopookitatsiri, riraga aashetatzinkari, riraga kaari kokichaatsi, maawaeni”. Roojatzi riyaatantanaka, ikaemaeyakitzi-rini, pokaeyapaakini. ²²Ikantaka rareetapaa eejatzi, ikantapaeri iwaatorote: “Niyaatkitzi, nokamanteeyakirini. Areteeyapaakani, omaanta tekiraata imonkaata”. ²³Ikantakiri eejatzi: “Piyaatakite eejatzi janta, pikinayitanakini awotsikipaeni, pikaemaeyakiterini paashinipaeni ipokanakiita, nokowatzi riyeekitantaperoyapaakyaawoni nopanko. ²⁴Omaanta riraga nosheninka nitawitakari nokaemakaantawitakari, eero royimaetawo iroka nonkotsitakaantawitakanariri”.

Rootaki ikenkithatakagaeyiririni Jesoshi janta ipankoki warijeeyo.

**Pipomeentsiwentaperoteniri
Jesoshi ikowakagaeyakimirini
(Mt. 5.13; 10.37-39; Mr. 9.50)**

²⁵Ikantaka paashiniki kitejiri ikinanaki Jesoshi awotsiki eejatzi royaateeyanikirini osheki atziri. Ipithokashiteeyakarini, ikanteeyakirini:

²⁶—Niyotaki pininteyirini piripaeni, piniropaeni, piinapaeni, pitomipaeni, pirezzipaeni, pitsiropaeni, maawaeni. Eejatzi eeroka ninteeyachani apaniroeni. Omaanta pikowaeyakinirika poyaateeyenani, okameethatzi naaka pinintape-

roeyenani kameetha. Eerorika pinintaperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. ²⁷Eejatzi eerorika pipomeentsiwentaperotanawo nokowakagaeyakimirini, eejatzi eerorika poyaataperotana, tekatsi pikantya pipeyeeya niyotaanewo. Pikenkithashireeyaani tsikarika pikantyaari. ²⁸Okimitaka aririka ikowaki rantakaantero shirampari ipanko, rityaawo rojampiteri riraga wetsikenirini tsika okaate opinatya. Roojatzi raminantakyaari iyorikite monkaatarika. ²⁹Eerorika ritawo raminiri tsika ikaatzi iyorikite imonkaatyaarika, aamaashitya aririka ikompitakyaawo. Apatzirorika imonkaatakawo otzinkamipankepaeni ari ikaatapaaki iyorikite rootaki kaari imatantawo ithonkakaantero. Roojatzi ishirontawentyaari atziri. ³⁰Ikanteeyeni: “Pamineri, riwetsikakaantawitaka ipanko, omaanta tee ithonkakaantziro. Tee itzimaperotzi iyorikite, injii, injii”. ³¹Eejatzi riraga pinkathari, aririka ikemakotakiri paashini pinkathari rotyaantakiri 20.000 joraaro rowayiriantyaariri. Aririka ikaate ijoraarote 10.000, tee riyoperotzi okameethatzirika romanatawakiri riraga pokatsini. Tema rityaawo ikaemaeyerini isheninkapaeni ikenkithawaetakagaeyerini riyotantyaari okameethatzirika romanatya roepiyantyaariri riraga pokashiterini. ³²Aririka ikanteeyakini isheninka: “Ari ranaakoeyakaeni, oshekiperotaki. Eero amatziro apiyatari”. Ikanteeyanakini: “Tekira rareeteeyaani, thame otyaante apaanipaeni asheninka rojampiteri oetarika ikowakoteeri eerokya rowayiriantee”. ³³Eejatzi pikimitya eeroripaeni: aririka pikowaki poyaatena, pityaawo pikenkithashireeya tsika okanteeyarini maawaeni tzimimoeyimirini. Pikenkithashiryaaaperoeyakyaarinika: roojatzi

pookaeyeeroni, poyaataperoeyanakinanaari. ³⁴⁻³⁵Nokowaki riraga aapatziyanari riyoteeri paashinipaeni atziri ijeekae kameetha, rooma eerorika riyoteeri, tee imatziro rantero nokowakaayitawitakaririni, ratsipetashitakawo ijeeki. Ikimitakawo tziwi kaari katyotsini: tema tee okameethatzi, ookapiintziro. Pikenkithashiryaaapero iroka nokanteeyakimirini piyotakoperotantyaawori.

Rootaki ikanteeyakiririni Jesoshi oyaateeyiririni.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi riraga owisha peyachari

(Mt. 18.10-14; Jowa 10.1-18)

15 ¹Ijeekaeyini janta osheki joriiyotzinkarite eekiro ipiri riraga oroomajatziri. Ikaateeyakirini paashinipaeni antapiintzirori kaari kameethatzi. Ikemijantapiinteeyakirini Jesoshi ikenkithatzi. ²Ikiñaanikowenteeyakirini riraga warijeeyopaeni eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi:

—Tee okameethatzi iroka rantakirika Jesoshi: itsipatapiinteeyakarini kaari kameethatayitatsini, rowaeyani.

³Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka Jesoshi, ikantakiri:

⁴—Pamine, ikaaterika powishate 100, ipeyakaarika apaani, tema ari pookanakiri riraga 99 janta keshiiki, roojatzi piyaatantanakya janta teenta ijeeki atziri, pikowakowataateri peyeenchari. Pikowakowateeririka roojatzi piñaanteeyaari. ⁵Aririka piñaapaeri, tema osheki pikimoshirewentapaeri. Tema ari pamaeri pinateeri, powapaeri janta ijeekaeyininta paashinipaeni owisha. ⁶Eejatzi, aririka pareetapaeya pinampiki, tema ari pikaemaeyapaakirini pisheninka, pikanteeyerini: “Thame akimoshiree-

yeni: ipeyawitaka nowishate, noñaagaeri eejatzi”. ⁷Eejatzi ikimita rirori Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi, rookaerorika rantziri, iroñaaka Tajorentsi ikanteri maawaeni jeekatsiripaeni jenokinta: “Thame akimoshirewenteeyerini”. Tema tee riro ikantakotziri riraga paashinipaeni kameethateeyatsirini.

**Ikenkithatakotakiri
Jesoshi koriki peyachari**

⁸Eenitatsi paashini ikantakiriri
Jesoshi:

—Paashini eejatzi noshiyakaawentemiro: eenitatsi tsinani oorikite, ikaatzi ikithoki 10. Aririka ipeyakya apaani, okowakowayiteerini. Aririka otsiteninaki, oonthoteri ootamento, oñaantyaariri, eejatzi opishitaperotero pankotsi aminayiteerini otyaakitakiririka kipatsi. Okanta okowakowateeri roojatzi oñaanteeyaari. ⁹Aririka oñaagaeri, okaemaeyerini osheninkapaeni, okanteri: “Thame pitsipateeyenani, akimoshireeyini. Noñaagaeri eejatzi noorikite peyawiteenchari”. ¹⁰Eejatzi nokamanteeyemini: eejatzi ikimitaka riraga Tajorentsi. Aririka ikenkithashiryagaeya apaani antzirori kaari kameethatatsi rookaerorika rantayitzirini, kimoshiretanaki Tajorentsi, eejatzi ronampiripaeni.

**Ikenkithatakotakiri Jesoshi apaani
ewankari shiyapithatariri Iriri**

¹¹Paashini eejatzi roshiyakaawentakiriri Jesoshi, ikantzi:

—Eenitatsi shirampari ikaatzi itomi apite. ¹²Riraga impaetatsiri ikoñaatzi ikantakiri Iriri: “Pawa, nokowaki pipena iroñaaka kashetani powaagawo eejatzi piyorikite pipanakinari paata aririka pikamae”. Roojatzi ipakiri. ¹³Paashini

kitejiri ipimantanakiro rowaagawo ipawitakariri Iriri. Roojatzi riyaatanaki inteena, paashiniki kipatsi, raanakiro maawaeni jeekimotziriri. Janta riyaatankinta, tee ijeekapaaki kameetha, rootaki rapaatantakawori maawaeni rowaagawo eejatzi iyorikite. ¹⁴Roojatzi ithonkatakotantapaaka, tekatsi jeekimotaneerini, eejatzi tee añaagaero rowaeyaarini. Osheki rashironkaawae-taka ewankarika, aaperotakiri itashe. ¹⁵Rootaki ikinakinatantanakari ramini antawaerontsi. Ari iñaapaakiri ashitachari osheki ichaanchote. Ikantapaakiri: “¿Pikowakima nantawae-temi?” Ikantawakiri: “Jee, nokowaki paminenari nochaanchote”. ¹⁶Ikantaka raminawitanari ichaanchote, ipapiintziri rowanawo: rowaga oshiyawitawori otaki intsipa. Omaanta riraga ewankari tekatsi perini rowanawo, ikowawitaka rakiyoterimi chaancho, omaanta riraga ashtariri tee ishinetziri. ¹⁷Roojatzi ikenkithashiryaanaka ikantzi: “Janta pawakinta ikaateeyini osheki ratzirite. Eeniro rowaeyarini maawaeni. Ikemapiinteyani kameetha, eejatzi otzimagaantzi owanawontsi. Omaanta naaka jaka aaperotakina notashe, rooteentsi nokame. ¹⁸Iroñaaka nopiyee janta pawaki, nokantapaeri: ‘Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijanta-perotziro okaatzi pikantawitakinari, eejatzi tee naapatziyari riraga Tajorentsi. Eenitatsi nantzimotakimiri. ¹⁹Eero iroñaaka pitomintaana inta pikimitakayeena ponampiri, naaka thamaeteemironi powanipaeni’”. ²⁰Roojatzi ipiyanta, ikinanee awotsiki. Ikantanaa, rootaatsi rareeteeya ipankoki iriri. Ikanta irira iñiitawaari janta inteena, ikinapae. Osheki ikimoshiretane, retakoshiryaawaari. Ishiyashita-waari, rawithakitawaari, ithowootawaari, ikaminthaaperotawaari. ²¹Rooja-

tzi ikanantapaari itomi: “Pawa, tema nopiyathatakimi tee nokemijantaperotziro pikantawitakinari eejatzi nopiyathatakari Tajorentsi. Eeniro osheki nantani. Tee okameethatzi pitominteena iroñaaka, inta pikimitena ponampiri”.

²²Omaanta iriri ikaemakiri ronampiripaeni, ikanteeyirini: “Pishintsiteeyini paakitero kithaarentsi kameethari, pikithaateri notyomika. Eejatzi paakiteniri aniiyo, poyaankeniri rakoki. Paakiteniri ijabatote, pijapatotapaeri.

²³Eejatzi paakiteniri waaka ewonkiri, tziaperotatsiri iyeenka, powamayeniri. Thame maawaeni akimoshirewenta-waeri notyomi, owaeyaani maawaeni.

²⁴Noetakaawitaka eero noñaagaeri, ikimitzimotakina kamawitaka. Omaanta iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi, noñaagaeri. Ipeyawitaka, iroñaaka ipokae, añaayiteerini eejatzi”. Osheki ikimoshireeyanakini rowakagaeyakarini.

²⁵Eeniro paashini itomi, riraga jewataneentsiri rantaritzzi, ikantana-kawo, riyaatzi ithamaetzi janta owantsiki: tee iñaawaeri rirentzi rareetantapaari rirori. Ikanta ipokae, rokaakintapaawo pankotsi, ikemapaa-tziiri ijonkateeyini eejatzi iwaerateeyini.

²⁶Ikaemapaakiri apaani onampirentsi, rojampitakiri: “¿Oetaka piwaeratawenteeyirini?” ²⁷Rakanakiri: “Areetapaa pirentzi. Rowamaakaantawakiniri piri waaka ewonkiri riraga wathantzi, rowakagaeyakarini maawaeni atziri. Osheki riweshiryaawentawaari pirentzi ipokae, kameetha rareetaa tekatsi oyerini”.

²⁸Roojatzi ikijantanaka rirentzi, tee ikoyi ikyaapae pankotsiki. Riyowanaki iriri, ikantawitawaari: “Pipokanaki, notyomi, pikyaapae. Piweshiryaawentawaeyaari pirentzi”.

²⁹Omaanta rakanakiri itomi: “Eerowa, pawa, nokoyi nokantemi. Paerani nantakimiro oetarika paeni pikaminaaki-

nari, tee nopiyathaneentzimi eechonkiini. Omaanta tekatsi pipaneentena naaka eechonkiini nowakaayityaaririni notsipaminthari-paeni. Tee pipaneentana apaani chiiwo. ³⁰Inta riro pikowateekiky yeyira piperi, riyaatapithawitakimi inteena ithonkitakimiri piyorikite; ipinayitakirorini tsinanipaeni imayempitziro. Iroñaaka ipiyapaaga powamaakiniri waaka wathantzi”. ³¹Rakanakiri iriri, ikantanakiri: “Notyomi, akantatyaani kijokiro owawakaa. Eerokataki ashiteeyaawoni maawaeni owaagawontsika aririka nokamae. ³²Omaanta okameethaperotzi aweshiryaawentawaeyaari pirentzi. Okimiwitaka ikamak, aetakawitaka eero añaagaeri eejatzi. Iroñaaka kimitaka añaagae eejatzi añaagaeyerini. Ipeyawitaka, iroñaaka añaagaeri eejatzi. Thame aweshiryaawenteeyaari.

Okimitaka iroka, ari ikimitee Tajorentsi aari inintaperotakae, ajeekimoteririka kameetha eejatzi eerorika ajeekimotziri kameetha”.

Ikenkithatakotakiri Jesoshi amatawitziriri iwaatorote

16 ¹Eejatzi ikantakiri Jesoshi riyotaanewo:

—Eenitatsi eejatzi ashaagantzinkari apaani kempoyaawitanariri iyorikite, maawaeni. Roojatzi ikamananteetakiri ashaagantzinkari: “Ikoshitakimira riraga kempoyaawitzimiriri piyorikite”.

²Roojatzi ikaemakiri, rojampitakiri: “¿Kyaaryooma iroka ikanteetakinari? ¿Pikoshitakina noorikite? ¿Iitaka pikoshitantanari? Iroñaaka poepiyeenari maawaeni noorikite, nokowaki pojanknatenawo iwaeropaeni maawaeni ireewitanari. Iroñaaka eero noshineta-neemiri eejatzi noorikite”. ³Ikantaka ikenkithashiryaanaka rirori: “Eero

iroñaaka ishinetanaana nowaatorote nokempoyagaeniri iyorikite. ¿Tsika nokantyaaka iroñaaka? Tee noshintsi-wathatzi nothamaetantyaari. Eejatzi nopashiwentaka nonethaakoteri atziri ipashitena koriki. ⁴¡Jaaa! Niyotaki iroñaaka oetaka nanteri. Iroñaaka nokaminthagaeyerini maawaeni ireewiteeyiririni nowaatorote, raakameethatanteeyenarini naari janta ipankoki: eero ishinetantana nowashironkaawaetya”. ⁵Ikanta ikaemaeyakirini maawaeni ireewiteeyiririni iwaatorote. Rojampitakiri riraga jewatapaentsiri ipokapaaki, ikantziri: “¿Tsika ikaatzika pireewitziriri nowaatorote?” ⁶Rakanakiri: “Nireewitziri osheki oyeenka oriiwo. Okaatzi nireewitziriri yeekitachani 100 wiroo owaanini”. Ikantawakiri: “Jee, kyaaryo. Eeniro iroka paperi ojankinataka pireewitziriri. Payero paperika, pojankinateniri paashini, pikante: ‘Nireewitzimi 50 wiroo owaanini yeekitatsini oyeenka oriiwo’. Amatawiteriita nowaatorote”. Rakanakiri ireewitziriri “Jee, kameethataki”. ⁷Roojatzi ishitowanee jewatapaentsiri, ipokapaaki paashini. Rojampitawakiri: “¿Tsika okaatzika pireewitziri nowaatorote?” Rakanakiri: “Osheki nireewitziri teriiko, okaatzi yeekitatsini koshitaariki 100”. Roojatzi ikantanakiri: “Eeniro paperika pojankinatakaniriri paerani nowaatorote. Kyaaryo, ari okaatzi pireewitziri 100. Thame amatawiteriita. Pookaero iroka paperika; pojankinate-niri paashini, pikanteri: ‘Ari okaatzi nireewitzimi 80 koshitaari, yeekitatsini teriiko’”. Roojatzi rojankinatakaniriri. ⁸Ikanta riraga iwaatorote riyotantanaka ramatawitakiri. Ikantanaki: “Tee okameethatzi ramatawitakina, omaanta osheki riyothantzi tsika ikantya rayero koetyeemotakariri”. Kyaaryo riraga theenkantatsiri riyothantzi ikenkitha-

shireeya tsika ikantya rantero kaari kameethatatsi. Ari ikimityaami rirori riraga aapatziyariri Tajorentsi ikenkithashiryaaperotyaa womi rantero okaatzi kameethatatsiri ikoyiri Tajorentsi. ⁹Iroñaaka nokamanteeyemini: eenitatsirika piyorikite, pikaminthagaeyerini paashinipaeni, pipaeyerini koetyeemotariri rirori. Ari ipinaperoteemi eerori Tajorentsi iinja. Aririka pikamaeyakini, ari pookanakiro tzimimoeyimirini, omaanta raakameethateeyawaemini rirori janta jenokinta. Tema eenitatsi janta piyeekantyaari kaari thonkanitachani. ¹⁰Eerorika pikoshitzi eechonkiini eero eejatzi pikoshitzi osheki. Omaanta pikoshiterika eechonkiini, eejatzi aritaki pikoshitaki osheki. ¹¹Aririka pikoshitayiteni oetarikapaeni, riyotaki Tajorentsi tee paapatziyari rirori: eejatzi eero isheninkatzimi, eero pimatziro piñiuro inampi. ¹²Eerorika pamitakotantari atziri piyorikite itajonkawentawitakimiri Tajorentsi, ¿tsika ikantyaaka ipinatantawaemiri iinja janta jenokinta? ¹³Eero pimatziro pantawaetziniri kameetha eenitatsirika piwaatorote apite. Omaanta apaani pinintaperotana-naki, inta paashini poonanakyaari. Piweshiryaawentyaari apaani, omaanta riraga paashini, eero piweshiryaawentari. Eejatzi okimita iroka, aririka pikenkithashiryaakopiintyaari koriki, eero pimatziro poyaataperotziri kameetha Tajorentsi.

**Riraga Jesoshi riyotaakiri
warijeeyopaeni ikowakaakiriri
Tajorentsi**

¹⁴Ikanta ikemaeyantawakaririni warijeeyopaeni ikantakiriri Jesoshi, roojatzi ishironawenteeyantanakaririni. Ikwaperotakiita rashaagantya osheki, rootaki ishironawenantanakariri Jesoshi. ¹⁵Roojatzi ikanantakari:

—Pikowaeyawitakani iiteeyemini atziri pikameethateeyakini, omaanta riyoteeyakimini Tajorentsi. Iñaaperoe-yawitakimini atziri, omaanta riyotaki Tajorentsi tee pikameethateeyini pajankaneki. ¹⁶Paerani okameethatzini paapatziyakawoni rojankinarini Moeseeshi eejatzi riraga kamanantayitzi rorini iñaani Tajorentsi. Omaanta areetapaaka iroñaaka Jowa, riraga kaawoshitakotziriri Tajorentsi. Paashini iroñaaka ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Riraga Jowa ritanakawo ikamanteeyakimini kameethatatsiri: rooteentsi ipinkathariwenteeeyemini rirori. Ikowaperoeyawitakani atziri iñeeri. ¹⁷Iinja opeyaneeya kipatsi eejatzi jenoki, omaanta eero opeyaa roori rojankinarini Moeseeshi: ikowaki Tajorentsi pikantyaani pikemijantero piyotantyaari pijeeki kameetha. ¹⁸Tema okantzi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani”. Aririka pookaero piinapero pagaerika paashini tsinani, piñaathatzimotakawo piinaperoni. Eejatzi tee okameethatzi payero tsinani ookiriri oemi.

Ashaagantzinkari eejatzi Raajawo

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁹Ikanta ikanteeyakirini Jesoshi:

—Eeniwitacha shirampari ashaagantzinkari, osheki iithaari kameethamawotatsiri, osheki rowaneenkataka. Maawaeni kitejiriki rowakagaeyakarini isheninka owanawontsi pinaperotachari. ²⁰Eenitatsi eejatzi ashironkaaperotachari iitachari Raajawo. Ojonkayitakini ijoepaeni opathaakayitakirini. Ari ijeekapiintawita janta ikyaapiintzinta riraga ashaagantzinkari ipankoki. ²¹Osheki rowashironkaawaetaka, aaperotakiri itashe. Ikowawita raperotayiteronimi rowanawo rowariyaayitzi rini

ashaagantzinkari jaawiki. Eejatzi riraga otsitzipaeni ithoyitapaakirini ipathaa-wokipaeni. ²²Roojatzi ikamaki rirori. Riyaatashitakiri ronampiripaeni Tajorentsi, raawaeri, roojatzi raantanaari janta ijeekinta Awaraamani. Okameetheeeyenta osheki. Eejatzi ikamaki riraga ashaagantzinkari. Ikitateetakiri kipatsiki. ²³Osheki rashironkaaperotaka iroñaaka riraga ashaagantawitacharini janta jaawiki paamariki, osheki ikemaatsitakawo. Raminanaki janta ijeekinta Awaraama, iñaataatziiri eejatzi riraga Raajawo. ²⁴Ikaemakotakiri: “Pawa Awaraama, petakotena. Pikanteri riraga Raajawo rowiinkeroota rakoempeki iñaaki, ipokeeta jaka ipitenkaatenata nopaanteki iña. Oshekipero nashironkaaka jaka paamariki”. ²⁵Omaanta ikantakiri Awaraama: “Notyomi, pikenkithashireeya tsika pikanta paerani pijeekini kipatsiki. Kameetha pijeekawitani, amaantakya riraga Raajawoka osheki rashironkaawitakani. Tema iroñaaka kameetha ijeekapae rirori jaka, rooma eeroka osheki pikemaatsitakawo janta. ²⁶Eejatzi pijeekakotaki intatsikeronta impeeta, tekatsi ikinashitemi Raajawo. Eejatzi eerori, tekatsi pikinashiteri pipokantyaari jaka”. ²⁷Roojatzi ikanantakari: “Eerorika pimatziro pikaminthayena, nokowaki potyaanteeri Raajawo kipatsiki: janta ipankoki pawani. ²⁸Ijeekinta janta yeeyipaeni, ikaatzi apawakooni. Nokowaki ikamantapaeri, ipokikari rirori jaka. Paminena naari iroñaaka, osheki nokemaatsitakawo jaka”. ²⁹Roojatzi ikantziri Awaraama: “Eenitatsi rojankinarini Moeseeshi eejatzi rojankinarini paashini kamanantayitzi rorini iñaani Tajorentsi. Rootaki raapatziyeeyarini”. ³⁰Ikanta rakanakiri: “Jee, eeniro

naawita. Omaanta aririka iñagaeri kamaentsiri ipiriinteeya, aritaki ikenkithashireeyaneeyaani, rookaero kaari kameethatatsi ranteeyirini”.

³¹Ikantanakiri Awaraama: “Teerika raapatziyawo Iwaperite Tajorentsi, eero eejatzi raapatziyari kaminkari ipiriinta-witeeyarika”.

Eero pantakaeri atziri kaari kameethatatsi

(Mt. 18.6-7; Mr. 9.42; Mt. 18.21-22)

17 ¹Ikanteeyakirini Jesoshi riyotaa-newopaeni:

—Nokamantemi: ikantyaani eenitatsi atziri antakagaeyeririni paashinipaeni atziri kaari kameethatatsi. Omaanta rowashironkagaeyerini Tajorentsi riraga antakayiriri paashinipaeni kaari kameethatatsi. ²Aritaki rowashironkaaperoeyerini antakagaeyeririni eentsipaeni kaari kameethatatsi. Okameethawitami riteetyaarimi roojoteetenirimi mapi antawo ikentsiki rowiinkaeterimi. Rowiinkaetatyeeririki tekatsi antakaaneerinimi eentsi kaari kameethatatsi. ³Kyaaryoowa, pantakaerikari atziri kaari kameethatatsi.

Eejatzi ikantakiri:

—Aririka piñaakotakiri pisheninka rantero kaari kameethatatsi, pikenkithatakayeri. Aririka rookaero rantziri, pikaminthayeri, paakameethateeri. ⁴Aririka ikijemi atziri, ikoshitemirika, ikantzimate-mirika, oetarika. Omaanta aririka ikanteetemi: “Tee okameethatzi nantzimotakimiri, osheki nowashiretakota, eero napiiteero, pikaminthagaena pipeyakotenawo nantzimotakimiri”, ari nokowaki pikaminthayeri. Aririka osheki rapiiteero rantzimoteemiro, eejatzi osheki ikantemi: “Pikaminthayena pipeyakotenawo nantakiri”. Tema nokowakaakimi eejatzi osheki pikaminthayeri: eero pikijawentziri.

Pameentaperotakaeri Jesoshi

(Mt. 21.22; Mr. 11.22-26)

⁵Riraga rotyaantanewopaeni ikantakiri Awinkatharite:
—Nameentawitzimi, omaanta nokowaperotaki piyoteena nameentaperotantemiri.

⁶Rakanakiri:

—Pameentenarikami eechonkiini, pikowakirikami, pikanteri Tajorentsi iponchakireero inchatowa, rowiinkero janta inkaareki. Tema ari imatakimiro, rowiinkaatemiro.

Rantayiterini omperatatsiri

⁷Eejatzi ikanteeyakirini Jesoshi:

—Okimitaka eenitatsi shirampari ratzirite. Ithamaetapiintziniri eejatzi raminapiintziniri ipira. Aririka ipokae ratzirite pankotsiki, ¿itaka ikantaweeriri iwaatorote? ¿Arima ikantawaeri: “Pipoke, pijeekapae, powapaeya”? Eero ikantziri. ⁸Tema ikantashitawaeyaari iwaatorote: “Iroñaaka ponkotsiwenta-paena noyaari; eejatzi nomiriteri, pamakinawo. Aririka nokemapaakya, ari powanakya eerori”. ⁹Eejatzi tee ikantziri: “Ariwee, pantakinawo”; tema rametakawo apatziro rantawaetapiintziniri iwaatorote. ¹⁰Eejatzi eeroripaeni, okameethatzi pantapiinteeyinirini maawaeni ikowakagaeyakimirini Tajorentsi. Roojatzi okameethatzi pikante: “Apatziro nantakiniri ikowakaakinari. ¿Iitaka nokantakaaperotantyaari? Tekatsi okantya Tajorentsi ipinatantenari”.

Retsiyatakoeyakirini Jesoshi 10 patheenkari

¹¹Ikanta rowaaganaa Jesoshi, ikinayitanakini okaakini oweyaantawonta Jamaaryaki eejatzi Karireeyaki. Roshiretakawo rareetya Jerojareeki. ¹²Roojatzi

rareetapaaka paashiniki nampitsi, iñeeyawakirini patheenkaripaeni, ikaateeyini 10. Ikatziyeeyakani eekitziroeni jaga. ¹³Ikaemakoeyawakirini:

—Jesoshi, eeroka nopinkathateeyirini, petakoeyenani, petsiyatakoeyenani.

¹⁴Iñaantakariri riraga Jesoshi, ikantee-yakirini:

—Piyaaateeyeni janta ijeekinta ñaanakowenantatsiri, poñaagapaeyaari.

Ari ikemijantaperoeyakirini, riyaaateeyanakini. Janta niyanki awotsi ari retsiyatakoeyaneeni. ¹⁵Iñeeyantawaani etsiyatakoeyaneeni, ipiyanaa apaani janta Jesoshiki. Icheraaperotaki, ikantzi:

—Tema ikameethataki Tajorentsi, retsiyatakotakina.

¹⁶Rotziwerowashitapaakari Jesoshi, roeyotashitaperotakari, ipinkathataperotakiri, ipaasonkitaperotapaakiri. ¡Ipoña irika shirampari Jamaaryaki! ¹⁷Roojatzi ikantakiri Jesoshi:

—Tema ikaateeyini netsiyatakoeyakirini 10. ¿Tsikama paashinipaeni?

¹⁸Apatziro irika paashinijatzitatsiri atziri ipiyashitapanaatana, ipaasonkitakina, eejatzi iñaaperotakiri Tajorentsi. Riroma asheninkaperopaeni naawita, tee ipiyapanaataa ipaasonkitantyaariri rirori.

¹⁹Roojatzi ikantziri otziwerowashitakariri:

—Iroñaaka pikatziyee, okameethatzi piyaatee. Pameentakari Tajorentsi, rootaki pawijakotantaari.

**Tsika ikantari Tajorentsi
ipinkathariwenantzi
(Mt. 24.23-28, 36-41)**

²⁰Riraga warijeeyopaeni rojampiteeyakirini Jesoshi, ikantziri:

—¿Tsika okaate ipoke Tajorentsi ipinkathariwenteeyanteerini?

Rakanakiri:

—Aririka ipinkathariwenante Tajorentsi, omaanta eero piñaaperotziri. ²¹Eero pimatziro pikante: “Eeniro jaka”, eejatzi: “Eeniro janta”. Kyaaryo, eero ikoñaataperotzi: okameethataki pipinkathashireeyerini maawaeni.

²²Eejatzi ikanteeyakirini riyotaanewopaeni:

—Tema naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika, omaanta eero nokantatyeeyaani kijokiro nowaeyee-mini. Iinja pikowaeyawitaneeyaani piñagaenami eejatzi, omaanta eero piñagaana. ²³Eejatzi aririka ikanteetemi: “Piyapaa Jesoshi, ari ijeekapaaki janta”.

Paashini ikanteetemi: “Ari ijeekapaaki jaga”. Omaanta kaarina naaka. Eero patsipetashitawo piyaatashitana. ²⁴Aririka omonkaataperotapaakya nopokanteeyari, ari piyotaperotawaena. Okimitaaganki aririka aamorenkiranki maawaeni jenoki morek, morek, eejatzi nokimitapaeya naari aririka nopiyee eero nomanapaa, eero pikompitawaana. ²⁵Omaanta nityaawo nokemaatsitayityaawoni osheki katsiri, eejatzi itheenkaeyenani atziripaeni.

²⁶Ikimitaka paerani ijeekantakari Noeni tema maawaeni paashinipaeni atziri itheenkaeyakirini Tajorentsi, eejatzi rantakiro osheki kaari kameethatatsi. Eejatzi ikimiteeya iinja atziripaeni aririka nopiyee naari riraga atziriperotapaentsiri, osheki itheenkaeyeenani rirori. ²⁷Rowapiinteeyani paerani, rirapiinteeyini, raapiinteeyironi iinapaeni, raakaayitakironi rishintopaeni oemi, paashini oetarikapaeni. Ari ikanteeyani, roojatzi rotetantanaka Noe ipitoki. Roojatzi opokapaaki antawo inkani, oonkanaka maawaeni kipatsi. Ikamaeyanakini maawaeni theenkantatsiri. ²⁸Eejatzi ikimiteeyakani isheninka riraga Roote, jeekaeyatsirini Joroomaki: rowapiinteeyani, rirapiinteeyini, ikinayitanakini riyomparitayitanakani, ipankitayitziironi

rowayitarinipaeni, riwetsikayitzironi ipankopaeni. ²⁹Omaanta ishitowantanakari Roote, rotyaantakiro Tajorensi osheki paamari poñaachari jenokinta, itagaeyakirini maawaeni joroomajatzini. Theenkaeyatsirini rootaki ithonkanteeyakaririni Tajorensi maawaeni, thoperee. ³⁰Aritaki okantyaari aririka nopiyee. Ijeeki osheki theenkantsirini, eero ikenkithashiryaaari Tajorensi.

³¹Pamine, aririka omonkaatapaakya nopokanteeyaari, pijeekerika okaankiityeera pankotsi, eero pikyaapanaatzii pankotsiki paantapanaatyaawori powaagawo. Eejatzi, pantawaeterika powaneki, eero pipiyapanaata pipankoki paantapanaatyaawori powaagawo.

³²Kyaaryoowa pikimitawokari iinani Roote, pipithokakari eerori pitapiiki. ³³Ninkarika kaari kowatsini ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena eero riyaatzi janta ijeekinta Tajorensi. Omaanta kowatsirini ratsipewentena naaka omawitya ikamawentena naari, ikanteetayeeyaani ijeekimotena jenokinta. ³⁴Aririka nopokae, eenitatsirika apite atziri imayi imaamentoki. Apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri. ³⁵Otsipatawakayaarika apite tsinani otoonkiro shinki. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyawori notsipatanakyaawo, omaanta paashini, eero naaneero. ³⁶Itsipatawakayaarika apite shirampari janta owantsiki, ithamaetzi. Apatziro apaani aapatziyanari rootaki naantaneeyariri notsipatanakyaari, omaanta paashini, eero naaneeri.

³⁷Ikemaeyantakaririni riyotaanewopaeni, rojampitanakiri:

—Nowinkatharite, ¿tsikama oñaaganteeyaaka iinja iroka pikantakinari?

Rakanakiri:

—Tsikarika ijeeki kaminkari, aritaki ipiyotawenteeyari tzijopaeni. Oshiya-

kaawentachari tzijo, tema iinja maawaeni aapatziyeeyanarini naaka aritaki ipiyotawenteeyenani.

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
kantakotantatsiri kaari
kameethatatsi**

18 ¹Paashiniki kitejiri roshiyakaa-wenteeyakinirini eejatzi Jesoshi riyotaanewo. Ikowaki riyoteeri ikenkithatakapaainteri Tajorensi, ikyaaryoowenteeyeroni, eero ipakagaero. ²Ikanteeyakirini:

—Eenitatsi janta nampitsiki riraga kantakotantatsiri, kaari pinkathatziri Tajorensi. Eejatzi tee riyotzi ikaminthayeri atziripaeni. ³Ari ojeeki janta nampitsiki apaani tsinani, kamaentsiri oemi. Iyaatashi-tapiintawitari riraga kantakotantatsiri, okantapiintawitari: “Pamitakotena, tee okameethatzi ikijapiintena riraga paashini shirampari”. ⁴Tee ikowawita riraganki ramitakoteromi, omaanta ikenkithashiryaa-naka, ikantzi: “Tee nopinkathawitari Tajorensi, eejatzi tee nokoyi nokaminthayeri paashinipaeni atziri. ⁵Omaanta osheki ashiiryaakina iroka tsinanika. Namitakote-roota, eerokya opokashitantanaana, eero ashiiryaanaana eejatzi”.

⁶Ikantanaki Awinkatharite:

—Pamine, tee ikameethatzi riraga kantakotantatsiri nokenkithatakotakirika, omaanta ramitakotakiro iroka tsinani oñaashirenkapiintziriri.

⁷Omaantakya riraga Tajorensi, ikameethaperotaki. Aririka ikantyaani ramana-piinteri aapatziyanari ikenkithatakapa-piinteri rirori, tema aritaki ramitakotakiri. ⁸Kyaaryootaki iroka nokamante-miri: intsipaete ramitakoeyerini Tajorensi maawaeni kenkithatakagayeririni. Omaanta aririka nopiyee jaka kipatsikika ¿arima roojatzi noñeeyapamini pikantyaani pameenteeyenani, pikenkithatakagayirini Tajorensi?

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
warijeeyo eejatzi piyotziniriri
oroomajatzi koriki**

⁹Paashini eejatzi roshiyakaawentakiri Jesoshi. Ikenkithatakotziri riraga kantakaaperotzinkari, riraga theenkaeyiririni paashinipaeni atziri. Ikantziri:

¹⁰—Riyaataki apite shirampari Tajorentsi pankoki ikenkithatakayeri Tajorentsi. Apaani rivotaki warijeeyo, omaanta paashini piyotziniriri iyorikite jorriyopaeni eekiro iperikya oroomajatzi. ¹¹Ikantaka ikatziyapaaka riraga warijeeyo, ikantawitapaakari: “Tajorentsi, ariwee, osheki nokameetha-taki naaka. Tekatsi nante, tee nokimitari riraga koshitantatsiri, riraga amatawitantatsiri, shirontayitaworini osheki tsinani. Eejatzi tee nokimitari irika ayitziriri atziri iyorikite. ¹²Nametakawo maawaeni tominko notzitapiinta apite kitejiri, eejatzi nopagaantapiintayitzi-roni maawaeni naayitzirini. Naakirika 10 oetarika, apaani nopakimi”.

¹³Omaanta riraga piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ikatziyaneenta-paaka inteena. Tee ikantakaaperota rirori, omaanta osheki ipashiwentakaa-kawo rantayitzirini, rootaki kaari raminanta jenokinta, apatziro rompoja-shipaneetaka. Ikantzi: “Tajorentsi, pineshironkatena naari, tee nokameethaperotzi, eeniro osheki nantani”.

¹⁴Nokamantemi, oshekini naawita rantani riraga shirampari, omaanta ikaminthaakiri Tajorentsi. Aririka ipiye ipankoki riyotanaki iñaaperotakiri rirori ikameethatzi. Omaantakya riraga warijeeyo, tee ikimitari. Eero iñaaperotziri riraga Tajorentsi kantakaaperotachari. Omaanta riraga kaari kantakaaperotachani ipeyeeri pinkathariwenantatsini.

**Ikowaki Jesoshi
ipokashiteeyerini eentsipaeni
(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)**

¹⁵Okantaka tsinanipaeni amaeyakinirini Jesoshi eentsipaeni, okowaki ipampiteeyerini eejatzi ikanteri Tajorentsi ramitakotantyaariri. Omaanta iñaantawakawori riyotaa-newo, ithañaakowitakawo eero amiri eentsipaeni: tee ikowakaawityaari ipokashiteri. ¹⁶Omaanta ikaemiri Jesoshi eentsipaeni, ikantakiri riyotaa-newo:

—Pishinetenari ipokashitenaata eentsipaeni. Eerowa pikatziyakari. Nokowaki ipokashiteenaata. Piñeeyakirini irikapaeni eentsika: tee itheenkaeyanani, inta rameenteeyakinani. Tema reewawenteeyirini Tajorentsi maawaeni kimateeyaririni rirori. ¹⁷Eejatzi, kyaaryootaki iroka nokamantemiri: maawaeni kaari oshiyarini eentsi riraga aapatziyanari kameetha, eero imatziri reentsitetari Tajorentsi.

**Ewankari ashaagantzinkari
(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)**

¹⁸Paashini kitejiri riyatashitakiri Jesoshi apaani iwinkatharite jorriyo. Ikantapaakiri:

—Iyotaanari kameethari. Pikamantena: ¿oetakama nanteri nañaantyaari, nokanteetatyeeyaani?

¹⁹Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pikanantanari: “Kameethari”? Tekatsi kameethatatsini, inta apatziro Tajorentsi ikameethatzi.

²⁰Piyotakoeyironi maawaeni ikaminaakaeri Tajorentsi: “Eero piñaathatzimotawo piina paashini tsinani, eero powamaantzi, eero pikoshitzi, eero pitheeyakotari paashini atziri, pipinkathateri piri eejatzi piniro”.

²¹Rakanakiri:

—Tema maawaeni iroka nomonkaatakiro: eenironi newankaritatapaakini, roojatzi iroñaaka.

²²Ikemantawakawori iroka, ikantana-kiri Jesoshi:

—Eenitatsi apaani koetyeemotakimiri eejatzi: pipimanteeyeroni maawaeni tzimimotayitzimirini, pipaeyerini ashironkaenkari owinawo. Aririka pimatakiro iroka, ojeeke osheki tzimimoeyemirini janta jenokinta. Pipimantakirorika powaagawo, pipokanaki poyaataperotanakina.

²³Ikemantawakawori iroka, osheki rowashiretanaka. Rooma ashaagantzinkaripero, tee ikoyi ipimantero rowaagawo, omaanta rompetakawo. ²⁴Iñaakirira Jesoshi rowashiretanaka, roojatzi ikantaki:

—Opomeentsitzimotakari ashaagantzinkari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri. ²⁵Napiitemiro noshiyakaawentemiro: tema opomeentsitzimotakari riraga kameeyo roshinthateri imooki kithapi. Omaanta ashaagantzinkari opomeentsitzimotape-rotyaari ikowaki Tajorentsi ipinkathariwenteri.

²⁶Ikanta rojampitanakiri riraga kemawakiriri:

—¿Arima? ¿Pomeentsitakama? ¿Ninkama materoni awijakotaatsini?

²⁷Rakanakiri Jesoshi:

—Iroka kaari imatapiintzi atziri, omaanta imatakiro Tajorentsi rirori.

²⁸Roojatzi ikantakiri Peetero:

—Iyotaanari, nookaeyakironi maawaeni tzimimoeyanarini noyaateeyantakimirini iroñaaka.

²⁹Rakanakiri:

—Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: tee patsipetashitawo. Aririka pookaeyeroni pipankopaeni, piinapaeni, pirezintipaeni, pitsiropaeni, piripaeni, piniropaeni, pitomipaeni, pishintopaeni:

omaanta rootaki pookaeyantyaaririni pikowaperotaki ipinkathariwentemi Tajorentsi, eero patsipetashitawo.

³⁰Aritaki ipinatakimi Tajorentsi iroñaaka jaka kipatsikika, eejatzi ipinatawaemi iinja janta jenokinta: pikanteetatyeeyaani pañaaperotapae janta.

Rapiiteero Jesoshi ikamantakota rowamagaeteri

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹Riyoshiiteeyanakirini roojatzi ikaemantakari Jesoshi riyotaanewo 12, ikantakiri:

—Pamine, iroñaaka aateeyeni Jerojareeki. Eenitatsi rojankinatakotzita-kinarini paerani riraga kamanantayitzi-rorini iñaani Tajorentsi. Naaka poñaachari jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iroñaaka janta Jerojareeki ari omonkaatya maawaeni rojankinatakotzita-kinarini.

³²Raakaantena asheninka aari, rayena kaari yotziri Tajorentsi. Ishirontawenteeyenani, rowashironkagaeyenani, reewapootayitenani, ³³ipajapajaatena, rowamaena. Okaatapaakirika 3 kitejiri, nopiriintanee eejatzi.

³⁴Omaanta tee riyotakoeyawakironi oetarika ikanteeyawitakaririni, ikompi-teeyawakawoni.

Raminakagaeri Jesoshi kaari ñaantatsi

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵Ikantanaka Jesoshi, ikinanaki awotsiki, rootzimateentsi rareetya nampitsiki iitachari Jerikoo. Ari ijeeki janta awotsinampiki shirampari kaari ñaantatsi, inethaakotapiintziri koriki awijayitatsirini. ³⁶Ikemantawakari rirori ipokaeyapaakini osheki atziri, rojampitakiri paashini atziri:

—¿Ninka pokatsiripaeni?

³⁷Rakanakiri:

—Kaakitaki Jesoshi, riraga Najareete-jatzi, royaateeyakirini osheki atziri. Ari ikinapaakawo jaka.

³⁸Roojatzi ikaemakotantawakari:

—Jesoshi, eeroka icharineeteni Iraviirini. ¡Pamitakaajeetenatya naaka!

³⁹Ikanteeyanakirini jewateeyiririni Jesoshi:

—¡Pimaerite!

Omaanta, eekiro ikaemanakitzi:

—¡Jesoshi! ¡Pamitakaajeetenatya!

⁴⁰Roojatzi ikatziyantapaaka Jesoshi, ikantanaki:

—Pamakinari.

Ikanta ramaetakiri. Roojatzi rojampitawakiri:

⁴¹—¿Iitaka pikoyiri?

Rakanakiri:

—Nowinkatharite, nokowaki noñaantee naari.

⁴²Ikantanakiri:

—Aritaki piñaantee iroñaaka. Pameentakina, rootaki petsiyatakotantaari.

⁴³Aripaete iroñaaka iñaantanee. Roojatzi royaatantanakari Jesoshi, ikantanaki:

—Iñaakagaana Tajorensi, tema ikameethataki.

Eejatzi ikimiteeyakarini maawaeni ñeeyakiririni, ikanteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorensi.

Iñaakiri Jakeeyo Jesoshi

19¹Roojatzi ikinanaki riraga Jesoshi janta nampitsikinta iitachari Jerikoo. ²Ari ijeeki janta ashaagantzinkari iitachari Jakeeyo. Rirotaki riraga jewataka-yitziririni maawaeni piyotapiintziniriri oroomajatzi iyorikite ijorriyotzinkaritepaeni. ³Ikowawita rirori Jakeeyo iñeerimi riraga Jesoshi, omaanta tee rantaripenthakiitzi: ikaamokokitziini. Oshekini atziri rotzikakiri rootaki kaari imatanta iñeeri rirori.

⁴Roojatzi ishiyantana, ranaanakiri maawaeni atziri reewatanaki janta

awotsiki. ⁵Roojatzi rateetantapaakawo inchato janta othapiki ikinanakinta paata Jesoshi. Rateetapaakiro inchato roojatzi raminakotawakiri riraga Jesoshi ikinapaaki jaawiki. Rareetantapaakariri, raminapaaki jenoki, roojatzi iñaantapaakari, ikantapaakiri:

—Jakeeyo, intsipaete pojoonki. Ari noshiretakawo iroñaaka pipankoki.

⁶Roojatzi intsipaete rojookanaka, ikantawakiri:

—Jee, thameeta nopankoki.

Osheki ikimoshirewentawakiri riraga Jakeeyo. ⁷Omaanta ikijanaka amineeyakiririni, ikantzi:

—Irira teera ikameethatzi. ¿Iitarikya riyaatashitantariri Jesoshi janta ipankokinta?

⁸Niyanki awotsi riraga Jakeeyo raapatziyari Jesoshi, roojatzi ikantakiri:

—Nowinkatharite, iroñaaka nopagaanteeyerini owashironkaenkari kashetani tzimimotanari. Eenitatsirika atziri namatawitakiri nokoshitakiri, noepiyeeniri maawaeni, eejatzi nopaeri paashini osheki. Okaatzirika apaani nokoshitakiri, nopaeri 4.

⁹⁻¹⁰Roojatzi ikantawakiri:

—Iroñaaka kitejiri pawijakotaki. Iroñaaka pikimiperotari achariniiteni paerani Awaraamani, paapatziyakari Tajorensi. Naaka poñaachari jenokinta nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Rootaki nopoñaantari jenokinta: naminaminatziri owashironkaenkari, riraga kaari yoperotziriri Tajorensi, nokowaki nowawijaakoteri maawaeni.

**Jesoshi ikenkithatakotziri
pinkathari pakiriri
ronampiripaeni koriki
(Mt. 25.14-30)**

¹¹Ikemaeyakironi atziripaeni ikantakiri Jesoshi. Eejatzi riyoteeyakini rooteentsi rareetya Jerojareeki.

Iitashiteeyakani rooteentsi ipoke Tajorentsi ipinkathariwenante jaka kipatsiki, ¹²roojatzi roshiyakaawenanta-kanariri iroka, ikantziri:

—Ijeeki apaani shirampari, pinkatharitawitachari. Tema ikaemakaantakiri paashini pinkathari janta paashiniki kipatsi. Ikantaka riyaatanaki, ipeyawakiri pinkatharipero ipinkathariwenantyaariri inampijatzipaeni. ¹³Ikanta rootzimanteentsi riyate, ikaemakiri ronampiripaeni ikaatzu 10, ipaeyanakirini osheki koriki. Ikantakiri: “Irika korikika, osheki iwinawo. Nokowaki piyompariteeyantyaarini. Aririka nopiyee, naminapaeri tsika ikaatzu koriki paakiri”. ¹⁴Ikantaka riyaatanaki iitantaariri pinkathari. Omaanta tee ikowaeyirini inampijatzipaeni ipinkatharite, osheki ikijeeyakirini. Rotyaanteeyawitakani apaanipaeni inampijatzi, ikantawitari riraga paashini pinkathari: “Tee nokowakagaeyirini ipinkathariwenteeyenani riraganki, tee ikameethatzi”. ¹⁵Omaanta iitawakiri pinkathari, roojatzi ipiyantanaa ipinkathariwenantyaariri. Ikaema-kaanteeyakirini ronampiripaeni: riraga ipaeyawitanakarini iyorikite. Rojampiteeyakirini: “¿Poshekyaaakinarima noorikite?” ¹⁶Ari ikantapaakiri riraga jewatatsiri: “Pamine, iroñaaka noshekyaaaperotakiri piyorikite. Apaani pipakinari, noshekyaaaperotakiri, iroñaaka naaki 10”. ¹⁷Ari ikantanakiri pinkathari: “Kameethatakimi. Osheki piyotaki. Pikyaaryoowentakinawo eechonkiini okaatzi nokantakimiri. Iroñaaka noetemi pinkathariwenteroni osheki nampitsi, okaate 10. Pikyaaryoowentenawo pipinkathariwentero”. ¹⁸Ikantaka ipokapaaki paashini, ikantapaakiri: “Irika piyorikiteka. Pipakinari apaani, iroñaaka naaki apawakooni”. ¹⁹Eejatzi ikantawakiri:

“Iroñaaka pipinkathariwentero eeroka apawakooni nampitsi”. ²⁰Roojatzi ipokantapaaka paashini, ikantapaakiri: “Nowinkatharite, eeniro piyorikiteka pipawitakinari chapinki. Nokempoyaa-kimiri nowañoerateki. ²¹Osheki nothaawantakimi, niyotaki osheki pipinkatharitaki. Paapithatzi paashini-paeni rashitayitarini, eejatzi payitantziro okithoki kaari pipankitzi”. ²²Roojatzi ikanantanakari: “Tee pikameethatzi, tee pantanawo nokowa-kaawitakimiri. Pikantawitana: ‘Osheki pipinkatharitzi, paapithatzi paashini-paeni rashitayitawitarini, paayitziro ni okithoki kaari pipankitzi’. Piyotawitakaga, rootaki nokijantakimiri iroñaaka. ²³¿Iitaka kaari powantanari noorikite waankoki? Powakirimi janta, ari roshekyaanakyaami iroñaaka noorikite”. ²⁴Roojatzi ikanantakari riraga katziyiyiteencharini: “Paapithateri noorikite. Piperi riraga agaentsiri 10”. ²⁵Ikanteeyawitanakarini: “Nowinkatharite, eenitatsi oshekini iyorikite iroñaaka. ¿Iitakakya pipashitantaariri paashini eejatzi?” ²⁶Rakanakiri: “Nokamantemi, itzimerika ashaagantachani, nopaeri paashini eejatzi. Omaanta riraga kaari ashaagantacha, naapithateeri rowaga tzimimotawitariri eechonkiini. ²⁷Eejatzi riraga kijakinari kaari kowakaawitenani nowinkatharite, pamaeyakinarini, naminakoeyemiriniita powamaeyerini”. Rootaki ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziripaeni.

Rareetapaa Jesoshi Jerojareeki

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11;

Jowa 12.12-19)

²⁸Roojatzi rowaaganaka eejatzi Jesoshi, riyate Jerojareeki. ²⁹Rootapaentsi rareetyaawo nampitsi iitachari Wetejajee eejatzi Wetaaniya. Ari ojeeki janta tonkaari iitachari Oriiwomashi.

Roojatzi rotyaanantaka riyotaanewo apite, ³⁰ikantakiri:

—Piyaate janta nampitsiki, ari piñaapaakiri wooro ithatakotaka janta. Tekira ikyaakoetari. Pithataryaakotapaakiri, pamakinari. ³¹Aririka rojampiteetemi: “¿Iitaka pithataryaakotantariri?” Pikanteri: “Ikowakiri Awinkatharite”.

³²Roojatzi riyateeyantanakani apite, iñaapaakitziiri ikantakiriri Jesoshi.

³³Ikanta ithataryaakotapaakiri. Roojatzi rojampitantanakari ashitariri:

—¿Iitaka pithataryaakotantariri nowoorote?

³⁴Rakanakiri:

—Ikowakiri Awinkatharite.

—Ari, paanakirini.

³⁵Roojatzi raantanakari janta Jesoshiki. Rowankitakiniri imitizakaaki iithaaripaeni ijeekantyaari Jesoshi, roojatzi ikyaakotantakari. ³⁶Ikanta rowaagakotanaka janta awotsiki, ishitashiteeyakinirini atziripaeni iithaaripaeni awotsiki, ranashitantanakyaaari wooro. ³⁷Ari ritanakawo iroñaaka roerinkakotanaka. Royaaateeyanakirini osheki aapatziyeeyakaririni, iweshiryaawenteeyanakarini, ikaemaeyanakini. Ikanteeyanakini:

³⁸—Tema ikameethataki Tajorentsi. Añeeyakirini itajonkawentapiinteeyakaeni. Ikameethataki Awinkatharite rotyaantakaeniri Tajorentsi. Kameetha ijeekaeyakini maawaeni jenokijatzi, iñaaperoeyakirini Tajorentsi.

³⁹Ari ijeekitaka riraga warijeeyopaeni, ikaateeyakirini atziripaeni. Ikantawitakari Jesoshi:

—Iyotaantatsiri, pojantzikagaeyerini riraga oyaateeyimirini.

⁴⁰Rakanakiri:

—¿Iitaka nojantzikaantyaariri? Okameethataki ranteeyakirini. Ijantzikaeyanakinirikami irikapaeni,

tema ari iñaawaetakaakiromi Tajorentsi mapipaenika oñaaperotantenarimi.

⁴¹Ikanta rokaakiteeyapaakawoni, iroñaaka raminakotapaakiro Jerojaree. Riraakoeyapaakarini Jesoshi jeekatsiripaeni, ⁴²ikantzi:

—Nokowawitaka nojeekakagaeyemini kameetha, omaanta tee pikowae-yini. Pitheenkaeyakinani, iroñaaka eero piñagaana nopinkathariwenteeyemini. ⁴³Iinja ipoke powayiritepaeni rotzikaperoeyapaakimini, itapoteeyapaakimini joraaropaeni, eero ishineteeyimini tsikarika pikini pishiyantyaari. Romana-teeyapaakimini, ⁴⁴ijoweyaperoeyapaakironi pipanko kameetha. Rowamaagaantapaakimi. Nopokashiteeyawitakimini, nopinkathariwenteeyeminimi, omaanta tee pipinkathateeyawakinani, inta pitheenkaeyawakinani. Rootaki awijatsini iinja maawaeni iroka.

**Romishitowiri Jesoshi
pimantayitatsirini
tajorentsi pankoki**

(Mt. 21.12-17; Mr. 11.15-19;
Jowa 2.13-22)

⁴⁵Rareetantapaakari Jesoshi Tajorentsi pankoki iñeeyapaakirini pimantayitatsirini eejatzi amanantayitatsirini. Roojatzi rookatheeyantapaakarini rookakiri inkokironta. Ithonkaeyakirini maawaeni, ⁴⁶ikantakiri:

—Tema rojankinatzi teetakawo Iwaperiteki Tajorentsi: “Ikantzi Tajorentsi: ‘Iroka Nopankoka okameethatzi pikenkithatakaapiinteeyenani eerekapaeni maawaeni atziri’, rootaki niwetsikakaanantawori”. Omaanta iroñaaka eerekapaeni pikoshitashiteeyakarini atziripaeni pokaeyawitacharini nopankoki.

⁴⁷Ikantapiintatyaani maawaeni kitejiri riyaatapiintzi Tajorentsi pankoki, riyotaantapiintaki. Omaanta ikijeeyana-

kirini riraga jewatayiziririni ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaanzirori rojankinarini Moeseeshi, eejatzi riraga pinkathariwenteeyiririni jeekatsiripaeni. Rojampitawakagaeyakani:

—¿Tsika akanterika Jesoshi, owamaakaanantyaariri?

⁴⁸Omaanta tee riyoteeyini tsika ikanteriri, tema eeniro osheki atziri piyotawenteeyakaririni, ikemijantziri okaatzi ikantziriri.

Rojampitziri Jesoshi:

“¿Ninka otyaantakimiri?”

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 ¹Apaani kitejiri ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki riyotagaeyakirini atziripaeni, ikamantakiri tsika ikanteeyaarini rawijakotanteeyarini. Ikantaka ipokaeyapaakini riraga jewatayitatsirini ñaanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaanzirori Iwaperite Tajorentsi, riraga aataperoteenchari, maawaeni. ²Ikanteeyapaakirini:

—Pikamanteeyenani ninka owakimirika pinkathari: ¿ninka otyaantakimirika pantayitaworini iroka?

³Rakanakiri:

—Eejatzi naari, eenitatsi nojampiteeyemirini. Pikamanteeyenani: ⁴¿Ninkama otyaantakiriri Jowa ikaawoshitakotantariri Tajorentsi? ¿Riroma Tajorentsi otyaantakiriri? Kaarima, ¿riroma otyaantziriri atziri?

⁵Tee rakaeyirini, inta ikantawakagaeyanakani:

—¿Iitaka akanteriri? Akanteririka: “Rirotaki Tajorentsi otyaantakiriri”, ikanteekari: “¿Iitaka kaari paapatziyantari?” ⁶Eejatzi akantawitakyaaririka: “Riraga atziripaeni otyaantakiriri”, tema ari ikijeeyanakaeni atziripaeni. Rompojanteerokari mapi. Tema rirori ikenkithashiryaa-koperotziri Jowa rirotaki kamanantzirori iñaani Tajorentsi.

⁷Rootaki ikananteeyanakiririni:

—Tee niyoteeyini ninkarika otyaantakiriri Jowa.

⁸Roojatzi ikanantaka rirori Jesoshi:

—Eejatzi naari, eero nokamantzimi ninkarika otyaantakinari.

Jesoshi ikenkithatakotakiri riraga pankitzirori oowa

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹Roojatzi ikenkithatakagaeyakirini Jesoshi atziri, roshiyakaawenteeyakiririni, ikantakiri:

—Eenitatsi atziri pankitzirori oowamashi. Roojatzi ikanantakari ratzirite: “Paminawiritantenawo, iinja aririka okithokitanaki, paye eerori kashetani okithoki, kashetani pipena naari”. Ikanteeyanakirini: “Ari, kameetha”. Roojatzi riyaatantanaka ashitawori paashiniki kipatsi, ipeyaka ojamani janta. ¹⁰Okanta omonkaatapaaka rowiitakiro okithoki. Riraga ashitawori roowate rotyaantakiri riraga ronampiri, ikantakiri: “Piyaatakite janta ojeekinta noowate, pikowakotakiteri riraga aminanawori rotyaantawakina kashetani”. Ikantaka jatawitanaka omaanta ikijeeyawakirini, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹¹Roojatzi rotyaanantawitakari paashini ronampiri, omaanta ikaweyawawitawakiri, ipajapajaatawakiri, roepiyawakiri. Tekatsi ipawakiri. ¹²Roojatzi rotyaanantawitakari paashini eejatzi, omaanta eejatzi ipajatawakiri, tak, tak, osheki riyowakakiri riraa. Roepiyawakiri eejatzi. ¹³Ikenkithashiryaa iroñaaka riraga ashitawori, ikantzi: “¿Iitaka nanteri iroñaaka? Aamaashitya rirorika notyaanteri iroñaaka notyomi nonintaperotziri. Aririka iñeeyawakirini irira, aamaashitya rirorika ipinkathatawakiri”. Roojatzi rotyaanantawitakari rirori. ¹⁴Iñaanteeyawakirini, ikantawakagaeyanakani: “Pamineritya itomi ashitawori iipatsite. Aririka ikamaki iriri, tema rirotaki aakoteroni. Thame

owamaawakiri, agaeroota iinja aaka kipatsi”. ¹⁵Roojatzi roerikantawakari, shepik. Ragaeyanakirini janta okaatapaaki iipatsite, rowamagaeyakirini, shemi.

Rootaki ikenkithatakagaeyakiririni Jesoshi. Ikanteeyakirini:

—Oetaka pikenkithashiryaari ikanteriri riraga ashitawori iipatsite. ¹⁶Tema ari riyataakite rirori, ikijaperoe-yakiterini thamaetawitanariri rowani, eejatzi rowamaakiteri. Roojatzi raminanteeya paashini thamaeteenirini.

Ari ikanteeyanakirini kemaeyawakiririni: —Tema eero imatziro ranteeyeroni iroka, eero ishinetziri Tajorentsi.

¹⁷Ramineeyakirini Jesoshi, ikantziri: —¿Piitakaawitakama eero imatziro? ¿Oetakama otzimantakari Iwaperite

Tajorentsi? Tema okantzi: “Riraga wetsikaeyirorini pankotsi itheenkakiro apaani mapi, ikantzi: ‘Tee okameethatzi’, omaanta iinja rowaga mapi itheenkawitakari, iñaakiro riraga Tajorentsi okameethatzi, tema rirotaki iyoyaakirori iroka mapi kijotakaaperoteroni pankotsi. Tema rootaki otsikanatantanakawori aakapaeni”.

¹⁸Noshiyakawentemiri atziri aririka ipariyaki antawoki mapi tema ari ikagaapokitapaaki. Eejatzi aririka opariyaki antawo mapi ari atsinakapaakiri, opithoryaapaakiri. Kimitaka iroka, ninkarika kaari aapatziyana naaka eero rawijakote, eejatzi aririka nokantakoteri kaari aapatziyana aritaki notyaanteeyakirini paamari kaari tsiwakanitatsini.

**Riyoteeri Jesoshi atziri
ikemijantaperoteri ikantziri
pinkathari eejatzi ikantziri**

Tajorentsi

(Mt. 21.45-46; 22.15-22;

Mr. 12.12-17)

¹⁹Riraga jewatayitziririni ñaanakowenantsiripaeni, eejatzi riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi

ikowaeyawitakani ragaeyerinimi iroñaaka Jesoshi, tema riyotakoeyawakani rirotaki roshiyakaawenteeyakirini. Omaanta tee imatziro rayiri, ithaawanteeyakarini atziripaeni, ikantzi: “Eero ayiri, ikijakotanakarikari atziripaeni”. ²⁰Roojatzi rotyaanantakari ñaanakowenantsirori atziri, ikantakiri: —Iroñaaka piyaate pamatawiteri riraga Jesoshi. Pikimitakaantapaakyaari kyaaryo pikowaperotaki paapatziyari; omaanta, pikompitakaeyari iñaani. Aririka ikompitanakyaawo ikanteriri, intsipaete pipokanaki pikamantena. Roojatzi aatashitantakyaari pinkathari, akamanteriri ikantakiri.

²¹Ikantaka riyataashitanakiri Jesoshi, ikantapaakiri:

—Iyotaanari, niyoteeyakini kyaaryooperotaki maawaeni pikantakinari eejatzi maawaeni piyotaakinari. Tee pamina-shitari atziri ipooki piyotantyaariri ikameethatzirika, inta paminaperotzi rajankani ikenkithashiryaantari. Eejatzi kameetha piyotagaeyakinawoni ikowakagaeyakinarini Tajorentsi.

²²Iroñaaka pikamantena: ¿okameethatzima apaeyerini riraga iwinkatharite oroomajatzi ayorikite ikowakotakaeri? ¿Eeroma apiri?

²³Ikanta riraga Jesoshi riyotakotakirini ikowaeyawitani ramatawiterimi. Ikantziri:

—¿Litakakya pikowantari pikompitakayenawo noñaani? ²⁴Poñaayenari ikithoki piyorikite. ¿Ninka roshiyapootakarika irika korikikika? ¿Ninka ashitawori iwaero jankinateencharika? Rakanakiri:

—Rootaki ipoo iwinkatharite oroomajatzi, riraga Seesari, eejatzi ojankinatata iwaero.

²⁵Roojatzi ikanantanakari Jesoshi:

—Okameethatzi panteniri irinta ikowakaakimiri, eejatzi pantzityaanari Tajorentsi ikowakaakimiri.

²⁶Tekatsi ikanteeyaani ikompitakayaari iñaani Jesoshi, kameetha riyotaantaperotaki. Rotsikanateeyanakarini riraga amatawiterinimi, rootaki imaeriteeyantanakarini. Tekatsi ikantaneeri eejatzi.

**Rojampitakoventetziro aririka
rañagae kamayitatsirini
(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)**

²⁷Roojatzi riyatashitantakari Saroseeyo Jesoshi. Ikenkithashireeyani riraga Saroseeyo, ikantzi: “Eero ipiriinteeyaani riraga kaminkaripaeni, eero riyateeyini jenokinta”. Rareeta-paakaga, ikantapaakiri:

²⁸—Iyotaantatsiri, ikantzini Moeseeshi: “Eenitatsirika shirampari iina, omaanta tekatsirika itomi, aririka ikamaki, okameethatzi ragaero iinani rirentzi itzimakaanteeyaawori otomi. Itzimapaakirika otomi kimiwitanakari rirotaki ashityaarini rirentzini itomi”.
²⁹Aamashitya eeniro shirampari ikaatzi rirentzi 6 impaetatsiri. Riraga itawitanakawori raawitaka iina, ikamashitaka. Tee itzimi itomi.
³⁰Roojatzi raantawitaawo rirori rirentzini. Eejatzi tee itzimakayiro itomi, roojatzi ikamantaka rirori.
³¹Eejatzi ikimitaka paashini rirentzini. Raawitaawo tsinani, ikamashitaka eejatzi rirori. Eejatzi ikimiteeyakani maawaeni rirentzini. Tekatsi tzimakayeroni otomi.
³²Ro impaeteentsi roori tsinani, okamaki.
³³Iroñaaka pikamantena: kyaaryorika ipiriinteeyaneeni maawaeni kamaeyawiteencharini, ¿ninka iinanteeyaawoni iroka tsinani? Tema ikaateeyawitani aawitawori 7.

³⁴Ikanta ikantawakiri Jesoshi:
—Kyaaryo, jaka kipatsiki rameteeyakawoni shirampari rayi iina. Eejatzi tsinanipaeni ameteeyawoni ayi oemi.
³⁵Ari ipiriinteeyeerini Tajorentsi

maawaeni atziri iñaaperotziri, omaanta janta jenokinta eero ragae iina. Eejatzi tsinani, eero agae oemi.
³⁶Eejatzi eero janta ikamae eejatzi, ikimiteeyapaeyaarini maawaeni ronampiripaeni Tajorentsi, jeekimoeyiririni: tee ikamaeyini rirori. Ikantani rañagaeyini. Eejatzi itomintaperoeeyearini maawaeni atziri riraga ipiriinteeyeerini.
³⁷Paerani riyotzitanani Moeseeshi ipiriinteeyaneeni kamayitatsirini. Ikenkithatakotantawori inhashimpoki amorekawitachari, ikenkithatakotakiri eejatzi Awinkatharite. Ikantzini: “Raapatziyana Awaraama. Eejatzi Ijaaka raapatziyana, eejatzi Jakoowo”.
³⁸Naakiro, tee ikantzi: “Raapatziyawitakinani Awaraamani”. Añaatsi iroñaaka Awaraama eejatzi paashinipaeni, rootaki ikanantakari: “Raapatziyana”.

³⁹Roojatzi ikantayitankarini apaani-paeni iyotaantzirori Iwaperite Tajorentsi:

—Iyotaanari, kameethataki iroka pikantakiri.

⁴⁰Ithaawanteeyakarini rojampiteeyaneerini eejatzi.

**Jesokirishito rirotaki
icharineeteni Iraviiri
(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)**

⁴¹Paashini eejatzi ikantakiri Jesoshi:
—¿Iitaka pikanteeyantarini: “Rirotaki Rotyaantanewo Tajorentsi icharineeteni Iraviirini”?
⁴²Tema paerani romampaa-wentarini Iraviiri Tajorentsi, rojankinatakiro iroka: “Riraga Tajorentsi, ikantakiri Nowinkatharite: ‘Notyomi, pijeeki jaka nakoperoki, pikaatena apinkathariteeyeni, ⁴³roojatzi ipinkathateeyantemirini maawaeni kijeeyawitakimirini’”.
⁴⁴¿Riroma Jesokirishito icharineeteni Iraviiri? Rirorika icharineeteni ¿iitaka ikanantaririkya paerani: “Nowinkatharite”? Tee

pameteeyawitawoni pipinkathateeyirini impaetatsiri ijeeki.

**Paamayaarira iyotaantawitawori
Iwaperite Tajorentsi**

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;

Rk. 11.37-54)

⁴⁵Maawaeni atziri ikemaeyakirini Jesoshi, riyotagaeyakirini riyotaanewopaeni, ikantakiri:

⁴⁶—Paamayaarira riraga iyotaanteeyawitaworini Iwaperite Tajorentsi. Osheki ikowaki ikinakinathanthana-tziite. Eejatzi ikowaki kameetha raakameethateeyawakirini atziri janta nampitsiki. Eejatzi janta pankotsiki apiyotantapiintarira, ikowaki ijeekimotapiinteri pinkatharipaeni. Eejatzi aririka ipiyoteeyani atziri rowaeyani, ikowaki kijokiro rowapiinteri pinkatharipaeni. Eero pikimitari riroripaeni. ⁴⁷Kimiperowitaka ikameethatzi. Rojamanitziro ikenkithatakayeri Tajorentsi. Ikowaeyawitakanira atziri raapatziyaperotakayaarimi Tajorentsi. Omaanta osheki ramatawitapiintakiro kamatsiri oemi, ikoshitashitakawoni tzimimotzirori. Kyaaryootaki iroka nokamantemiri: rowashironkaaperoeyerini osheki Tajorentsi paamariki iinja.

**Ikenkithatakotziro Jesoshi tsinani
ashironkaenkawo**

(Mr. 12.41-44)

21 ¹Ari ijeekaki Jesoshi janta Tajorentsiipankoki. Raminayitawakirini ashaagantzinkari otetziriri iyorikite janta rotetantapiintaririra. ²Eejatzi iñaakiro irowa kamaentsiri oemi owashironkaenkawo. Otetapaakiri roori apimerontakite oorikyaanikite, kaari pinatacha. ³Ikantzi:

—Kyaaryo iroka nokamantemiri: pitheenkitzirokari irika amakiri iroka kamaentsiri oemi. Omaanta osheki

iñaaperotzitakiro Tajorentsi irika amakirika, anaakotakiri ramaeyawitakarini riraga ashaagantzinkari. ⁴Osheki iwinawo ramawitakari rirori, omaanta eeniro ikempoyaagaantanaki tzimagaantapaentsiri rirotaki ramakiri rirori. Rooma iroka, amanakiri maawaeni tzimimotawitawori, tee añagaeri tzimagaantanaatsini, tekatsi aantaneya oyaari.

**Iinja ishekiroryagaeteero
Tajorentsiipankok**

(Mt. 24.1-3; Mr. 13.1-4)

⁵Ikenkithatakaawakaeyakani riyotaanewopaeni, ikanteeyini:

—Tema okameethaperotaki Tajorentsiipankoka. Eejatzi maawaeni mapipaeni riwetsikantakawori, okameethateeyakini, eejatzi maawaeni rowaneenkatantakawori janta otantoki.

Ikemanteeyakaririni, ikantziri Jesoshi:

⁶—Iinja ishekiroryagaeteero maawaeni iroka piñaaperoeyirini iroñaaka. Rookaeteero mapipaenika inteena.

**Oeta awijatsini iinja
rootzimataatsirika ipokae Jesoshi**

⁷Roojatzi rojampiteeyakirini:

—¿Tsika okaateka omonkaantanyaari iroka pikantakinari? ¿Tsika nokantyaaka niyotantanyaari rooteentsi omonkaatya?

⁸Ikantakiri:

—Kyaaryoowa, ramatawiteetzimikari. Ipoke osheki atziri ikantapaakimini: “Naaka Jesokirishito”. Paashini kantapaentsini: “Rotyaantakina Jesokirishito nokamantemi rooteentsi ipokae”. Omaanta eero paapatziyari.

⁹Pikematyeeri atziri ikante romanataka-gaeyatyaani atziriipaeni, eejatzi rookayerini iwinkatharitepaeni. Omaanta eero pithawaeiyini. Aritaki okantyaari

ikijawakaapiinteeyaani, omaanta tekira omonkaata nopokanteeyaari.

¹⁰Eejatzi eenitatsi paashini ikantakiriri:

—Riraga atziripaeni romanaterini inashitapaeni atziri. Eejatzi riraga jewewenantatsiri paashiniki kipatsi ragaeyanakirini inampijatzipaeni romanatakayaari romanteeyirini riraga jeekatsiripaeni paashiniki kipatsi. ¹¹Eejatzi osheki otzimayitanakini antawo omoyeka jaka kipatsiki. Agaeyerini atziripaeni itashe, osheki ikamaeyanakini; eejatzi omateeyirini mantsiyarentsi atziripaeni, ikamagaantayiteni rirori. Eejatzi okimitzitanakya janta jenokinta ari piñaawakiro kaari piñaapiinteeyini, osheki pithaawanteeyanakyaawoni.

Jesoshi ikantakiri riyotaanewo:

“Iinja ikijeeyemini atziri”

(Mt. 24.9-22; Mr. 13.9-20)

¹²Eejatzi ikanteeyakirini:

—Omaanta reewateetemi ikijeetemi: tema paapatziyakina. Ragaeyanakimini theenkantatsiri janta pankotsiki ipiyotantapiintarira joriyopaeni, eejatzi romonkyayitemini omonkyaaagementotsiki. Ragaeyanakimini eejatzi janta pinkatharipaeniki, ikijatheeyemini, ikantemi: “¿Iitaka paapatziyantariri Jesoshi?” ¹³Omaanta eero pithaawantari riraga kijawitemini, inta pikamanteeyerini tsikarika nokanta nowawijaakoeyakimini. ¹⁴Eero pikenkithashirya: “Aririka ragaetena, ¿oetaka nokanteriri?” ¹⁵Aririka ragaetakimi niyotagaeyemini naaka oetarika pikanteriri. Eero imatanzimi riraga kijemini ipiyawaantetemi, ikantemi: “Pikompitashitawo”. ¹⁶Nokamantemi: tee apatziro raakaantemi paashinijatzi atziri eejatzi raakaantzitemi piripaeni, piniropaeni, pirentzipaeni, pitsiropaeni, pisheninkapaeni, maawaeni. Rowamaagaantemi. ¹⁷Tema riyoteeyakiminirika atziri paapatziyakina, rootaki roonaperotantemiri.

¹⁸⁻¹⁹Omaanta aririka kijokiro poyena eejatzi pikyaaryoowentenawo maawaeni nokanteeyakimirini, ari nokempoyaaperoe-yakimini. Eejatzi piyaaperoeyanteeyaarini janta jenokinta pikanteetateyeeyaani pijeekaperoeypaeni. Eero imateeyironi riraga kijeeyawitakimirini rookakagaeyemironi piyaateeyini janta jenokinta.

²⁰Eejatzi ikantaki Jesoshi:

—Aririka piñagaeyawakirini joraaro rinkiteeyapaakironi Jerojaree, ari piyoteeyanakini rooteentsi ithonkaeyeroni pinampi. ²¹Roojatzi okameethatzi ishiyeyanakini tonkaariki maawaeni jeekaeyatsirini nampitsiki. Eejatzi maawaeni jeekatsirini Joreeyaki, ishiyeyanakini. Eejatzi riraga jatayitatsirini owantsikipaeni, eero ipiyapanaata nampitsiki. ²²Aritaki omonkaatayakina maawaeni iroka rojankinatziiteetakarini paerani: “Rowajankitaperoeyerini Tajorentsi maawaeni theenkaeyakiririni”. ²³Aririka omonkaatapaakya maawaeni iroka, oo, osheki ashironkayitanakyaani motzityatitsirini, eejatzi ashironkaakya thotaayitziririni eentsite: opomeentsitzimoeyaawoni oshiye. Osheki ikemaatsitayitanakyaawoni riraga jeekatsiripaeni. Osheki rowashironkagaeyerini Tajorentsi. ²⁴Romanteeyerini osheki atziri, ikamagaantayitanakini. Paashinipaeni roojotayiterini, ragaetanakiri paashinikipaeni kipatsi. Ijeekapaaki kaari yotziripaeni Tajorentsi ojamani Jerojareeki, roojatzi ikananteeya Tajorentsi: “Aritapaaki, monkaatapaaka”.

Ikenkithatakotaa Jesoshi, tsika

okantyaari aririka ipiye

(Mt. 24.23-31; Mr. 13.21-27)

²⁵Eekiro riyaatatye e ikantziri Jesoshi:

—Piñeeyawakirini ipaashiniteeyanakini jenokijatzi: riraga oorya, kashiri, ompokiropaeni, maawaeni. Piñeero

kaari piñaapiinteeyini. Eejatzi jaka kipatsiki ithaawaeyanakini maawaeni atziri, ikemaeyawakironi opoematanaki antaworoña inkaare, moo. Eejatzi iñaawakiro antaworoña otamakaari. Ramineeyanakironi, joreririri. ²⁶Eero riyoteeyini atziri tsikarika ikanteeyanakyaaani, rootaki ithaawaperoeyantana-kyaarini. Ishewatayitanakyaani ompokiro. ²⁷Roojatzi piñeeyantawakini, nopiyee eejatzi. Tema nopoñaaka paerani jenokinta, nokoñaatanta-paentari jaka kipatsiki. Aririka nopiyee eejatzi, nokinapae menkoriki, notajorentsitaperotapaaki, nopinkathari-taperotapaaki. ²⁸Aririka piñagaeyawakironi iroka nokanteeyakimirini, piweshireeyanakyaaani, pamineeyawakinani: rooteentsi nowawijaakotaperoeyemini, tema nagaeyaataatyemini naaneemi jenokinta.

Ikantakota Jesoshi aririka ipokaatee iinja
(Mt. 24.32-35; Mr. 13.28-32)

²⁹Roojatzi roshiyakaawenantakanari iroka, ikantakiri:

—Paminero iyeera tsika okantari. Kaaririka iyeera, eejatzi paashini inchato paminero. ³⁰Aririka eereshitane oshi, piyoteeyanakironi rootzima-taatsi ojarentsitane. ³¹Eejatzi okimitaka, aririka piñaakiro omonkaataya maawaeni nokamantzitakimirika, piyoteeyanakini rooteentsi ipinkathariwentaperoeyemini Tajorentsi. ³²Aririka piñagaeyawakironi itanakya iroka nokamantakimiri, ari eerotzarika pikamita, aritaki piñagaeyakironi omonkaatakya maawaeni. ³³Aritaki othonkaeya maawaeni kipatsi eejatzi ithonkaeya maawaeni jenokijatzi: kashiri, oorya, ompokiro-paeni, maawaeni. Omaanta noñaani, eero othonkanita.

Ikantzi Jesoshi:

“Paamaperoeyeenani kameetha”.
(Mt. 24.36-44; Mr. 13.33-37)

³⁴Eejatzi ikantakiri:

—Paamaaperoeyenani: nomapokapae-mikari nokantakowenantemiri. Kyaaryoowa pikenkithashiryaakotawokari kaari kameethatatsi pajankaneki. Pishinkiteeyanikari. Pikenkithashiryaapiintzirokari jeekaeyatsirini jaka kipatsiki. ³⁵Aritaki nomapokapaakiri maawaeni jeekatsiripaeni kipatsiki. Nowashironkagaeyerini maawaeni kaari aamaawenteeyachani. ³⁶Eekiro piyaatayee paamawentya. Eejatzi pamaneri Tajorentsi ramitakotemi kameetha pareeteeyanteeyaarini jenokinta, eerokeya pikemaatsitantawo maawaeni iroka nokamantakimiri.

³⁷Maawaeni kitejiriki riyotaantaki Jesoshi janta Tajorentsipankoki. Maawaeni tsiteniniki riyataapiintzi janta tonkaariki iiteetziri Oriiwomashi. ³⁸Eejatzi maawaeni kitejiriki riyataapiinteeyakini atziripaeni Tajorentsipankoki ikemijanteeyirini.

Ikamantawakaeta raakaanteeteri Jesoshi
(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jowa 11.45-53)

22 ¹Rooteentsi areetya kitejitatsiri rowantapiinteeyaworini paa kaari tapiyacha. Tema ikenkithashiryakopiintawo joriyopaeni paerani rawijeeyantakaworini ronampiri Tajorentsi ipankopaeni janta Ejiipitoki. ²Rowameethatawakagaeyakani riraga jewatayitziririni ñaanakowenantatsiripaeni eejatzi riraga iyotaanteeyirorini Iwaperite Tajorentsi ikantzi:

—¿Tsika akanterikakya Jesoshi owamaantyaariri? Aamaashitya ari ikijkotanakyaari atziripaeni.

³Ikantaka riraga Jatanaashi ikyaanta-paakari Joorashi karyootejatzji, riraga riyotaanewo naawita Jesoshi: riyotaa-kiri raakaanteri iwinkatharite. ⁴Ari riyaatashitakiri riraga jewatayitziririni ñanakowenantatsiripaeni eejatzji waariryaa ashi Tajorentsipanko, ikantapaakiri:

—Nमितakotemi paakaanantyaariri Jesoshi.

⁵Ikemantawakariri, ikimoshireeyana-kini, ikanteeyawakirini:

—Ari, kameetha. Ari nopinatakimi koriki iroñaaka.

⁶Ikantakiri:

—Ari, kameethataki. Iroñaaka naminaperoteri, roojatzji nokamantemi tsika pikantyaari pimanakaantyaariri payeri eerokya iñaakowenantawakari atziripaeni.

**Awinkatharite rowakaakari
riyotaanewopaeni**
(Mt. 26.17-19; Mr. 14.12-16)

⁷Areetapaaka kitejitatsiri rowanta-piinteeyaworini paa kaari tapiyacha eejatzji rowamaapiinantariri owisha, ikimitzirira ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki. ⁸Riraga Jesoshi rotyaantakiri Peetero eejatzji Jowa, ikantawakiri:

—Thame peewate powojantero owanawontsi owaeyaarini, akenkitha-shireeyantyaaworini rawijantanakari paerani owamaantatsiri.

⁹Rojampitanakiri:

—¿Tsika pikowakiroka nowojantero?

¹⁰Rakanakiri:

—Aririka pareetakya nampitsiki, piñaapaakiri shirampari raakotaneero iña. Poyaatanakiri janta pankotsiki, tsikarika ikyaapae. ¹¹Pikantapaakiri riraga ashitawori ipanko: “Ikantzi Awinkatharite: ‘¿Tsika nowakayaarika niyotaanewopaeni?’” ¹²Roñaayimiro

janta oshitamenkotakanta jenoki. Owetsikaeyakani ajeekaeyantyaarini. Ari powojanteeyapaakini owaeyaarini.

¹³Roojatzji riyateeyanakini, iñaapaa-kiro ikantakiriri Jesoshi. Ronkotsiteeya-paakirini royaari, ikenkithashiryaako-tantyaariri ronampiri Tajorentsi rawijantanakariri ichariniitenipaeni paerani janta Ejiipitoki.

**Jesoshi riyotagaeyakirini
riyotaanewo**

rowawentapiintyaari paa

(Mt. 26.20-29; Mr. 14.17-25;

Jowa 13.18-30; 1 Ko. 11.23-26)

¹⁴Rareeteeyapaakani Jesoshi eejatzji rotyaantaneewopaeni rowaeyapaakani.

¹⁵Ikanteeyakirini Jesoshi:

—Osheki nokoyitakani nowakagaeya-neemini iroka owanawontsika eeniroka nañi, akenkithashiryaantyaawori rowawijaakotantaki Tajorentsi paerani. ¹⁶Nokamantemi, naapatziyaperotakari Tajorentsi rootaki nokamantyaari. Eero napiiteero nowowo iroka eejatzji jaka kipatsikika. Kyaaryo, rooteentsi nokame, nomonkaatero maawaeni rojankinatziatarini riraga kamananta-yitzirorinipaeni eejatzji paashini jankina-tayitakirorini Iwaperite Tajorentsi paerani. Nomonkaatero maawaeni roojatzji nowapaeyaawo tsikarika ipinkathariwenante Tajorentsi.

¹⁷Ikanta raakotakiro pajoki, ipaasonkitakiri Iriri, roojatzji ikantzi: —Paakoeyawakironi iroka, piremironi.

¹⁸Nokamantemi: eero napiiteero nireero awishoowaantsi oowa jaka kipatsikika. Omaantakya nirapaero eejatzji janta ipinkatharitzinta Tajorentsi.

¹⁹Roojatzji raakiro paa, ipaasonkitakiri Iriri. Ikagaakiro, ipaeyakirini riyotaanewo, ikantziri:

—Iroka paaka, powaeyaawoni. Naaka kamawenteeyemirini. Nokowaki

powapiintyaawo paa pikenkithashiryaa-kotapiinantenari nokamawenteeyakimini.

²⁰Rowaeyakani maawaeni. Roojatzi ipakoeyakirini awishoowaantsi oowa. Ikanteeyakirini:

—Aririka pirero iroka, nokowaki piyoteeyeni oñaaganteroni owakirari inimotawakaantsi. Tema rootaki niraa apaatawenteeyemirini, nokamawenteeyemini nowawijaakoeyantemirini.

²¹Roojatzi ikanteeyakirini:

—Eenitatsi akaateeyakinika iroñaaka owaeyakani riraga aakaanentani owamaakaanentani. ²²Naaka riraga atziriperotapaentsiri nokamawenteeyerini maawaeni atziri rootaki ikowakinarari Pawa Tajorensi, omaanta ashironkaamatsiterini riraga aakaanentani.

²³Ikemanteeyawakaririni, rojampitawakagaeyanakani:

—¿Ninkama aakaanterini?

**Riyotagaeyakirini Jesoshi
riyotaanewo tsika ikantyaari
ipinkatharitantyaari
(Mr. 10.42-45)**

²⁴Roojatzi ikantawakaanteeyakarini riyotaanewopaeni:

—¿Ninka iinja jewatakaaperoeyantatsirini? ¿Ninka anaakotantaperotatsini ipinkatharitaperote?

²⁵Ikantanakiri Jesoshi:

—Rameteeyawoni riraga jewatatsiripaeni kaari yotziri Tajorensi ipinkathateeyakirini iwinkatharitepaeni. Ikantashiteyakani: “Retakoeyakarini atziripaeni”, omaanta eeniro romperotaperotapiinteyarini. ²⁶Omaanta eerokapaeni, eero pikimitakoeyarini. Aririka pikowaki pipinkathariwenante, eero pikantakaaperota, inta pamitakota-piinteri kameetha paashinipaeni.

²⁷¿Ninka ipinkathataperotziri atziri?

¿Riragama wetsikapiintziniriri rowanawo? Kaari. Tema riro ipinkathateetziri riraga omperateeyaririni ronampiripaeni. Omaanta naaka tee nomperateeyimini, inta netakoeyakimini. ²⁸Kijokiro powaeyakinani paerani roojatzi iroñaaka, piyoteeyakini opomeentsitzimotapiinteyakaeni. ²⁹Rootaki nokanantzimiri iroñaaka eerori pipinkathariwenante, ikimitaakina Pawa ikowakaakinawo nopinkathariwenante. ³⁰Pitsipatapiinteyenani owapiinteyaanii eejatzi irapiinteyeni janta nopinkatharitapaenta, eejatzi apinkathariwenteeyerini maawaeni jorriiyoaeni.

**Jesoshi ikenkithatakotakiri
Peetero rookeri
(Mt. 26.31-33; Mr. 14.27-31;
Jowa 13.36-38)**

³¹Eejatzi ikantakiri Awinkatharite:

—Shimo, pikemina, riraga Jatanaashi ikantakiri Tajorensi ikowaki iñaantemi, riyotantyaari paapatziyaperotakinarika. Kyaaryoowa, ikowaki rantakayemiro kaari kameethatatsi. ³²Omaanta nokantakiri Tajorensi ramitakotemi eerokya pookaperotantawo paapatziyana. Iinja, aririka pithawetakotya oetarika pantakiri, eejatzi pookero ari poyaatena eejatzi, pikenkithashiryaa-gaeyerini maawaeni piyemijantzinkarite, paapatziyakaaperoeyantyaaririni.

³³Rakanakiri Shimo:

—Tema eeroka Nowinkatharite, kijokiro nowanakimi; aririka romonkeetemi, eero nookimi. Romonkeetenaata naari. Aririka rowamagaetemi, notsipataperotanakimi. Rowamagaetenaata naari.

³⁴Ikantakiri:

—Nokamantemi: iroñaaka tsitenirika, tekiraata iñee tyaapa, okaate 3 pikante: “Tee niyotziri Jesoshi”.

Thaato eejatzi jawiri

³⁵Roojatzi ikanteeyantakarini Jesoshi riyotaanewopaeni:

—Paerani notyaanteeyakimini pikenkithatakagaeyantaririni atziripaeni. Nokanteeyawakimini: “Eero payi pithaate, piyorikite, eejatzi paashini piithaari”. Iroñaaka nojampiteeyemini: “¿Pashironkagaeyakanima? ¿Eenitatsima koetyeemoeyakimirini?”

Raanakirini:

—Tekatsi koetyeemotenani.

³⁶Roojatzi ikanteeyanakirini:

—Iroñaaka nokanteeyemini: eenitatsirika pithaate, paanakiro. Eenitatsirika piyorikite, paanakiri. Tekatsirika pijawirite, pipimantero pipewiryako-tari pamananantyaawori apaani pijawirite. ³⁷Aritaki omonkaatakya rojankinatakotakinari paerani Iseeeyashi: “Rowamagaeteri, ikimita-kaanteeyaaari owamaantzinkari”. Kyaaryo, othoyaaperotakya kameetha maawaeni rojankinatakotzitanari paerani riraga kamanantzirorini iñaani Tajorentsi.

³⁸Roojatzi ikanteeyirini:

—Eenitatsi iroka, Nowinkatharite: apite okaatzi nojawirite.

Rakanakiri:

—Ari, monkaataka.

**Janta Jethemaniiki
ikenkithatakayiri Jesoshi Irii**
(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹Roojatzi ishitowanaki Jesoshi, riyataanee eejatzi janta riyataapiintzinta: janta tonkaariki iitachari Oriiwomashi. Itsipateeyanakarini riyotaanewopaeni. ⁴⁰Rareeteeyapaakani, ikanteeyapaakirini:

—Iroñaaka pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakoeyantemirini: pantzirokari kaari kameethatatsi.

⁴¹Roojatzi rowaaganaka Jesoshi apaniroeni eekitziroeni jaga. Rotziwero-wapaaka, ikenkithatakaeri Irii, ikantziri:

⁴²—Pawa, pikowakirika, powawijaa-kotenawo iroka nokemaatsitakyaari. Omaanta eero pantziro nokowakiri naari, inta pantero pikowakaakinari eerori.

⁴³Roojatzi ipokapaaki apaani ronampiri Tajorentsi, ramitakotapaakiri Jesoshi, ishintsitantakari. ⁴⁴Osheki ikemaatsitakawo, eekiro ikenkithatakawo-perotanakitziiri Irii. Antawo ikemawakiro imajawitanaki, tema otsipatanakawo iyaaki riraa roojatzi othaatantana, pitek, pitek. ⁴⁵Ithonkanakiro ikenkithatakaeri Irii, riyataanee janta ijeekaeyakininta riyotaanewopaeni, iñeeyapaatziirini magaeeyakini. Rooma osheki rowashireeyanakani inkaaganki, rootaki imaantanakari. ⁴⁶Ikanteeyapaerini:

—¿Iitaka pimagaeyantakarini? Pipiriinteeyaneeni. Pamaneeyaarini Tajorentsi ramitakotemi eerokya panantawo kaari kameethatatsi.

Ragaetakiri Jesoshi

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50;

Jowa 18.2-11)

⁴⁷Eenirowa ikenkithatakagaeyawitarini Jesoshi riyotaanewo, areeteeyapaakani osheki atziri, reewateeyapaakirini Joorashi. Rirowitaka riyotaanewo Jesoshi, omaanta iroñaaka ikowaki raakaanteeri. Ipokashitapaakiri rirori, ithowootapaakiri. ⁴⁸Ikantawakiri:

—Ro pithowootantanari, paakaananteenari. Tema piyotaki naaka riraga atziriperotapaentsiri riraga poñeenchari jenokinta.

⁴⁹Ikanta iñaakowentawakirira okaatzi awijimotakiriri Jesoshi. Rojampiteeyirini:

—Nowinkatharite, ¿pikowakima nochekiri?

⁵⁰Rootaki ichekaetakiri ikempitapero apaani ronampiri riraga iwinkatharite ñanakowenantatsiri, thatzik. ⁵¹Ikantakiri Jesoshi:

—Ari okantakaata, eero pikoshekari.

Roojatzi roepiyeeniri ikempita, rowithagaeniri. ⁵²Irira itsipateeyapaakarini Joorashi riraga jewatayiririni ñanakowenantatsiripaeni, eejatzi riraga jewatakaantatsiri janta ipankokinta Tajorensi, eejatzi aatapero-teenchari. Ikantawakiri Jesoshi:

—¿Iitaka pamashitantanari pichekamentopaeni eejatzi pompojamento-paeni? ¿Naakama koshintzi? ⁵³Tema notsipatapiinteeyawitzimini janta Tajorensipankoki, omaanta tee pikoshekaeyanani. Omaantakya iroñaaka monkaataka paantakinari: rooma ipinkathariwenteeyakimini iwinkatharite kamaari.

Ikantzi Peetero:

“Tee niyotziri Jesoshi”

(Mt. 26.57-75; Mr. 14.53-72;

Jowa 18.15-27)

⁵⁴Roojatzi roteyanteetakari Jesoshi, shepik. Ragaeyanakirini janta ipankoki iwinkatharite ñanakowenantatsiri. Ikantaka rimpaetanaki Peetero itapiiki Jesoshi. ⁵⁵Janta pankotsiki, okaankiityeera, ari roeshita paamari. Ijeekaeypaakini, rakitsiteeyapaakani riraga agaeyakiririni Jesoshi. Ari itsipateeyapaakarini Peetero. ⁵⁶Roojatzi opokapaaki ronampiri ñanakowenantatsiri. Okatziyapaaka, aminapaakiri Peetero, joreririri. Roojatzi okantanaki:

—Eejatzi irika rirotaki oyaatziriri Jesoshi.

⁵⁷Ikantawakiro:

—Tee niyotziri rirori.

⁵⁸Roojatzi paashini aminakiriri, ikantakiri:

—Tema eeroka oyaatziriri Jesoshi.

Ikantakiri:

—Teewee. Tee noyaatziri.

⁵⁹Ari ojamanitapaentzi, roojatzi ikantaki paashini:

—Kyaaryo, rirotaki oyaatakiriri irika shirampari, tema eejatzi ipoñaaka Karireeyaki.

⁶⁰Ikantanakiri riraga Peetero:

—Tee niyotzi oetarika pikantakinari.

Roojatzi iñaantanaka tyaapa, antere-koo. ⁶¹Riraga Jesoshi ipithokashitana-kari Peetero, raminanakiri. Roojatzi ikenkithashiryaantanakawo ikantzitakiriri inkaaganki: “Tekiraatarika iñee tyaapa, okaate 3 pikante: ‘Tee niyotziri Jesoshi’”. ⁶²Ari ishitowanaki Peetero, riraaperotanaka, jmmm, jmmm. Osheki retakoperotanaka.

Ishirontawenteeyakarini Jesoshi

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³Riraga shenteeyakiririni Jesoshi ishirontawenteeyakarini, eejatzi ipajapajaatakiri, tak, tak. ⁶⁴Roojatzi ipashikapootantakiri eejatzi ipajapootakiri, ikantakiri:

—Pikamantenaata ninka pajapootakimiri. Injii, injii.

⁶⁵Osheki rowashironkaeyakirini, tema itheenkakiri, ishirontawenteeyakarini.

Ipiyotaventeetari Jesoshi

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64;

Jowa 18.19-24)

⁶⁶Okantaka okitejitanaki ipiyoteeyani riraga aataperoteenchari, riraga jewatayitziririni ñanakowenantatsiripaeni, riraga iyotaantzirori Iwaperite Tajorensi, maawaeni. Ragaeyanakirini Jesoshi janta ikantakowentapiinteeyirini ninta atziri. ⁶⁷Rojampiteeyakirini:

—Pikamantenaata: ¿eerokama

Rotyaantanewo Tajorensi naamagaeyakarini?

Rakanakiri:

—Nokantemirikami: “Jee, naaka Jesokirishito”, eero paapatziyawo nokantemiri. ⁶⁸Eejatzi, nojampitemiriki kami oetarikapaeni, eero pakana. ⁶⁹Omaanta nokantemi iroñaaka riraga atziriperotapaentsiri ijeekimotapaeriita Pawa rakoperoki, notsipatapaeyaariita notajorentsiperotapae.

⁷⁰Rojampiteeyakirini:

—¿Eerokama Itomi Tajorentsi?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁷¹Roojatzi ikanteeyanakini:

—¿Iitaka akowantyaari paashini kamantakoterini? Tema akemaeyakirini aaka ipaanteperoki, iitajorentsitashitaka. Eenitatsi rantani.

Raanakiri Jesoshi janta Peraatoki

(Mt. 27.1-14; Mr. 15.1-5;

Jowa 18.28-38)

23 ¹Riyaateeyanakini maawaeni, raanakiri Jesoshi janta Peraatoki. Rirotaki oroomajatzi, pinkathariwenteeyiririni jorriyopaeni. ²Ikantapaakiri:

—Eenitatsi rantakiri irika. Ramatawiteeyakirini nojorriiyotzinkaritepaeni, ikanteeyawitakarini: “Eero pipiri pinkathari piyorikite”. Eejatzi ikantapiintzi: “Naaka Rotyaantanewo Tajorentsi, naaka jewawentzimiri!”.

³Rojampitakiri Peraato:

—¿Kyaaryoma? ¿Eerokama iwinkatharite jorriyo?

Rakanakiri:

—Jee, naaka.

⁴Roojatzi rirori ikanteeyawakirini:

—Tee añiuro rantani irika.

⁵Omaanta eekiro ikanteeyanakitziini:

—Ikijakagaeyakarini atziripaeni, ikanteeyakirini: “Thame ookeri awinkatharite”. Ritanakawo janta Karireeyaki, iroñaaka ikinakinayitzini jaka Joreeyakini, ramatawiteeyakirini maawaeni.

Raanakiri Jesoshi janta Erooreshiki

⁶Ikemantakawori Peraato ikanteeyakiririni, rojampitakiri:

—¿Rirotakima karireeyajatzi irika?

⁷Rakanakiri:

—Jee, rirotaki.

Ikantawakiri:

—Paanakiri janta Erooreshiki.

Rirotaki pinkathariwenteeyiririni karireeyajatzi. Ari ijeekaki iroñaaka jaka Jerojareeki. Ipokaki chapinki.

⁸Ikanta ragaeyaneerini janta. Iñaanta-wakariri Erooreshi, ikimoshiryaanaki. Osheki ikemakotzitatiintari, itajonkantayitakini, rootaki ikowantawitakariri iñeeri. Ikowawita iñeerimi itajonkantayitenimi. ⁹Osheki rojampitawitakarini oetarikapaeni, omaanta tee rakiri Jesoshi. ¹⁰Osheki rapiitapiintakinirini riraga amakiriri, ikantzi:

—Tee ikameethatzi. Eeniro rantani.

¹¹Roojatzi ishirontawenanteeyakiririni Jesoshi riraga Erooreshi eejatzi maawaeni joraaropaeni. Tema ikithaata-kaakari kameethari kithaarentsi, ikimitakaantawitakarini pinkathari, ishirontawenteeyantyaaririni. Roojatzi rotyaanantaari eejatzi janta Peraatoki. ¹²Aripaete raakameethatawakagaa Erooreshi eejatzi Peraato. Omawitya paerani ikijawakaawita.

Rowamaakaantakiri

Peraato Jesoshi

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15;

Jowa 18.39-19.16)

¹³Roojatzi ipiyoteeyantakarini Peraato riraga jewatayitziririni ñaanakowenantsiripaeni, pinkatharipaeni, eejatzi osheki atziripaeni.

¹⁴Ari ikanteeyakirini:

—Pamine, inkaaganki pamawitakinirini irika, pikanteeyawitakinirini riyotagaeyaki-

rini atziri rookaeyenani naari, eejatzi rirori nowinkatharitzinkaritepaeni. Piñeeyakinani nojampitakiri oetarikapaeni, omaanta noñaaperotakiri ikameethatzi: tee añiirro rantani. ¹⁵Eejatzi rirori Erooreshi, iñaapero-takiri kameethatzi, rootaki roepiyantakinari jaka. Ñaakiro, tekatsi rante nowamaakaanantyaariri. ¹⁶Iroñaaka nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi noeyowaanteeyari.

¹⁷Rametapiinteeyawoni rirori maawaeni ojaretsi aririka omonkaatapaeya iroka kitejiri ikimoshiryaanteeyarini roeyowapiintzi apaani omonkyaagaarewo.

¹⁸Omaanta maawaeni piyotawentakariri Jesoshi ikaemaeyanakini:

—Powamaakaanteri irika, omaanta riraga Warawaashi poeyowaeri.

¹⁹Paerani irika ikanteeyakirini atziri janta Jerojareeki: “Thame ookeri riraga pinkathari”. Eejatzi rowamayitzirini atziri, rootaki romonkyaanteetariri omonkyaagamementosiki. ²⁰Ikowawita Peraato roeyowae-rimi Jesoshi, rootaki ikowantawitakari rojantzikaerimi atziripaeni. ²¹Omaanta eekiro ikaemaeyanakitziini riroripaeni:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

²²Rapiitawitaari eejatzi Peraato:

—¿Iitaka nokentakotakaanantyaariri? ¿Iitaka rantakiri? Nojampiteeyawitakimini, omaanta tee pikamantaperotana opoñaantyaari nowamaakaanantyaariri. Nopajatakaantashitawakyaari, roojatzi nopakaanteeyari.

²³Eekiro ikaemaeyanakitziini:

—¡Pikentakotakaanteri! ¡Pikentakotakaanteri!

Eekiro ikantanakitzi, roojatzi rakakaantakari Peraato, ²⁴Ikantziri:

—Ari nomateeyakironi iroka pikowakagaeyakinarini.

²⁵Roeyowakaanteeri Warawaashi, riraga piyathatachari eejatzi owamaantatsiri, eejatzi ikanteeyakirini:

—Paanakiritya Jesoshika, pantero oetarika pikoyiri pantakaeriri.

Ragaeyanakirini ikentakotantyaari.

(Mt. 27.31-32; Mr. 15.21-23;

Jowa 19.16-17)

²⁶Ari ragaeyanakirini Jesoshi janta ikentakoterinta, ikinanaki awotsiki. Itonkiyoteeyawakarini shireenejatzi iitachari Shimo. Ipoñaanaka owantsiki. Ari romperatawakari joraaro inatanakiniri Jesoshi koroshi, rowaga ikentakotantyaarira. Royaatapaeri itapiiki Jesoshi. ²⁷Royaateeyanakirini osheki atziri. Eenitatsi eejatzi osheki tsinani oheragaeyakini irakoeyakarini. Osheki owashiretakoyakarini.

²⁸Omaanta raminanakiro Jesoshi, ikanteeyanakironi:

—Jerojareejatopaeni, eero piraakoeyanani, inta eero irakoeyeenchani, eejatzi piraakoeyarini peentsitepaeni. ²⁹Iinja opomeentsitzimoeyemini, pashironkagaeyanakyaani. Iinja ikanteete: “Okimoshiretanaki kaari tzimatsi otomi”. ³⁰Eejatzi ikowae-yawitanakyaani atziripaeni opariyashiteeyerinimi impeeta atsinakantyaariri eero rañaantana. ³¹Pamine, tekatsi nanteni naaka, omaanta rowashironkaawaetashitena. Tema inja rashironkaaperoyani osheki maawaeni antzirori kaari kameethatatsi.

³²Eejatzi ragaetanakiri apite koshitantatsiri, itsipatantakariri rirori Jesoshi, ikentakotakiri.

Ikentakotakiri Jesoshi koroshiki

(Mt. 27.33-38; Mr. 15.22-32;

Jowa 19.18-24)

³³Rareetakaananteeyapaakaririni janta tonkaariki iiteetziri liitonakintsi ikentakoe-yapaakirini koroshiki, tyag, tyag. Omaanta apaani koshintzi ikentakotakiri rirori paashiniki koroshi janta rakoperokira Jesoshi. Irira paashini ikentakotakiri

jakakiroka rampateki. ³⁴Roojatzi ikenkithatakaantakariri Jesoshi Iriri:

—Pawa, pikaminthayeri irikapaeni, eero powajankitawentziri rowamaakinaka. Tee riyowaetzi rirori oetarika rantziri.

Riraga joraaropaeni ikowaeyakini ragaeyeroni iithaarini Jesoshi. Ikantawakagaeyakani:

—Thame ookero mapyaaniki ayoteeyantyaarini ninkarika ayeroni iithaarini. Ikantanaki paashini:

—Jee, thame.

³⁵Ipiyotawenteeyakarini janta osheki atziri, amineeyiririni, eejatzi riraga pinkatharipaeni. Ishirontawenteeyakarini Jesoshi, injii, injii; ikantzi:

—Rowawijaakotawitakari paashinipaeni, ajaatya aminawakiriita aririka iroñaaka imateeya rirori rowawijaakoteeya. Riropertakirika Jesokirishito, riraga Rotyaantanewo Tajorentsi, ari imateeya rowawijaakoteeya.

³⁶Eejatzi riraga joraaropaeni, ishirontawenteeyakarini. Riyaatashitakiri, iperimi awishoowaantsi oowa kepishaari. ³⁷Ikantakiri:

—Eerokarika iwinkatharite joriyo, ajaatya powawijaakoteeya iroñaaka: injii, injii.

³⁸Eeniro ikentakoteetakiro janta koroshiki jankinarentsi owaetakiniri jeñokiini ipatziitoki Jesoshi. Ojankinataka iñaaniki kireeshiyajatzii, eejatzi iñaaniki oroomajatzii, eejatzi iñaaniki joriyo. Ojankinataka, okantzi: “Irika rirotaki jewawentziriri joriyopaeni”.

**Ikenkithatakaakiri Jesoshi
koshitantatsiri ikentakoetakirira**
(Mt. 27.39-53; Mr. 15.33-38;
Jowa 19.28-30)

³⁹Apaani koshintzi kentakoteencharira rampateki Jesoshi ishirontawentakariri rirori ikantakiri:

—Eerokarika Rotyaantanewo Tajorentsi, powawijaakotya eejatzi powawijaakotzitena naari.

⁴⁰Omaanta ikijathanakiri paashini koshintzi, ikantakiri:

—¡Pimaerite! ¿Tema pithaawantari Tajorentsi? Eejatzi eeroka rooteentsi pikame. ⁴¹Eeniro antziri aaka, tee akameethatzi rootaki akamantyaari, omaantakya irika tekatsi rante ikamashitakya. Tee ikimitakotee aaka.

⁴²Roojatzi ikanantanakiri:

—Jesoshi, aririka pareeteeya janta Tajorentsikinta pikenkithashiryaapaena naari, powawijaakotena.

⁴³Rakanakiri:

—Kyaaryo nokantemiri: iroñaaka kitejirika pitsipatapaakina janta okameethaperotzinta. ⁴⁴⁻⁴⁵Ikaataki oorya tampatsika. Omapokashitanaka otsitenikaakiperotapaaki maawaeni kipatsi. Tee añaaneri oorya. Okaatzi ojamanitaki 3 oorapaeni. Roojatzi ooryaantanaa eejatzi. Tema eejatzi eenitatsi janta Tajorentsi pankoki otzikayirori niyanki. Okantaka omapokashitanaka otzijagaanaki, waaag, thatzik; apitemankitanaka. ⁴⁶Roojatzi ikaemanaki Jesoshi, ikantanaki:

—Pawa, iroñaaka nokame. Eeroka pikempoyagaena.

Roojatzi ikamantanaka.

**Rowashireteeyanakani maawaeni
ñaakiriri Jesoshi ikamaki**
(Mt. 27.54-56; Mr. 15.39-41)

⁴⁷Iñaantawakariri iyapitaanote joraaropaeni, ikantanaki:

—Tema ikameethataki Tajorentsi. Kyaaryo ikameethaperotzini irika shiramparini. Tekatsi rantani.

⁴⁸Eejatzi riraga amineeyiririni, ikenkithashireeyanakani maawaeni. Ipiyeeyanaani inampiki, osheki rowashireteeyanakani. ⁴⁹Omaantakya riraga

yotakiriri Jesoshi, ikatziyeeyakani jantyaajeeni, ramineeyanakini. Okaateeyakirini iroka tsinanipaeni poñaachari Karireeyaki, tsipatapaakariri chapinki Jesoshi.

Romonkyaagaetakiri

Jesoshi omooki

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47;

Jowa 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ari ijeeki janta kameethari shirampari, iitachari Josee, arimateeya-jatzi. Ojeeki Arimateeya janta Joreeyaki. Ari ikaatziri Josee riraga paashinipaeni ikaatzira ipinkathariteeyini joriiyopaeni, rowameethatawakae-yani, omaanta tee ikowawita rirori ikentakotakaanterimi Jesoshi. Ipinkathatziri riraga Tajorentsi, raamagaeyakarini ipokae ipinkathari-wenteeyerini maawaeni atziri. ⁵²Ikanta riyaaatki rirori Peraatoki, ikantapaakiri: —Nokowaki pishinetenari Jesoshini, naaneeri.

Ikantawakiri:

—Kameethataki, ari paaneeri.

⁵³Roojatzi royiitakotantari, rapineetakotakiri tokoyaki, kameethamawotatsiri. Raanakiri janta ojeekinta mapi, rowaga owakira imokaetzi, romonkyaapaakiri inthomaenta. Tekiraata rowanteetawo kaminkari, rirotaiki omapokapaakirori Jesoshi. ⁵⁴Tema rootaki weereneshi ikamantakari Jesoshi. Riwetsikaeyakirini atziri oetarikapaeni, tema rooteentsi saawaro imakoryaantapiintari. ⁵⁵Rowaga tsinanipaeni oyaatakowenteeyakirini Jesoshini, aminakoeyakirini ragaeyanakirini omooki, janta royaankakoeyakirini inthomaenta. ⁵⁶Roojatzi opiyanteeyanaani janta opankoki. Owetsikapaakiro kajankaari eejatzi paashini kajankaatsiri. Areetantapaakari saawaro omakoryagaeyakini, omonkaatziro ikaminaantziri Tajorentsi.

Ipiriintanaa Jesoshi

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8;

Jowa 20.1-10)

24 ¹Otominkotapaaki, okanta tsinanipaeni iyaataki amaetyaaka janta rookaetakitzirinta Jesoshi. Aanakiro kajankaari owetsikakiri. Oyaatanakiro paashinipaeni tsinani. ²Areetapaaka rowaetakirira chapinki omooki antawo mapi, ratsinakokantanteetakiriri omooki. Areetantawitapaakawori oñaapaatziro ashitaryaanaka mapi. ³Okyashitawitapaakari Jesoshini omooki, omaanta tee oñaapaeri Awinkatharite. ⁴Tee iyoteeyanakini oetarika okenkithashiryaanakyaaeri. Roojatzi romapokantapaakawo apite shirampari, ikatziyimotapaakawo okaakini. Oshipakiryaaamawotaki iithaari. ⁵Osheki othaawantawakari, oeyomaetanaka roojatzi kipatsiki. Rojampitapaakiro: —¿Iitaka paminantariri añaatsiri jaka? Jaka rookaetziri kaminkari. ⁶Tee añaagaeri Jesoshi jaka, tema tzinaanaa. Pikenkithashireero ikamantzitakimirini janta Karireeyaki. ⁷Tema ikantzitzi: “Naaka poñaachari janta jenokinta, nokoñaatapaaki jaka kipatsikika. Iinja rayena kaari aapatziyana, ikentakotena koroshiki. Okaate 3 kitejiri ari nopiriintanee eejatzi”.

Monkaataka iroñaaka.

⁸Roojatzi okenkithashiryaantanaawo ikamantzitakaworini rirori. ⁹Opiyanaa okamantapaakiri riyotaanewopaeni eejatzi paashinipaeni aapatziyariri. ¹⁰Owaero iroka tsinanipaeni: Mariiya rowaga makaraarajato, Jowaana, Mariiya riniro Jantyaako, eejatzi paashinipaeni tsinani. Tema okantawitakari rotayaantanewo Jesoshi iroka. ¹¹Omaanta tee raapatziyawo riraga riyotaanewopaeni Jesoshi iroka okamantawitapaakariri, iitakaashiteeya-

kani okantawaetashita. ¹²Omaanta riraga Peetero ishiyanaka janta omooki rowaeyawitakarintanta chapinki Jesoshi. Raminapaakiro inthomaenta, iñaapaa-kiro tokoya iponatantawitakariri. Roojatzi ipiyanaa pankotsiki, osheki ikenkithashiryaaokotanaka.

**Janta awotsiki iñaawakiri
riyotaanewo Jesoshi
(Mr. 16.12-13)**

¹³Ikanta riyataanaki apite riyotaanewo Jesoshi janta nampitsiki owaero Emawooshi. Ipoñaaka Jerojareeki, okaatzi ojamanitzi 11 kiroometero rareetantyaari nampitsikinta. ¹⁴Ikina-naki, ikenkithatakaawakaanaka. Ikenkithatakotziri awijimotakiriri Jesoshi, eejatzi maawaeni okaatzi rantakiri. ¹⁵Ranashita ikenkithatakaawaka, roojatzi itsipatantapaakari riraga Jesoshi, kijokiro rowanakiri janta awotsiki. ¹⁶Iñaawitawakari, omaanta tee ishinetziri Tajorentsi riyotawakiri. ¹⁷Ikantapaakiri:

—Inkaaganki pikinantapaakari awotsiki, ¿iitaka piñaanatawakaantari? ¿Iitaka powashiretantakari?

¹⁸Ikanta apaani iitachari Kerejowashi, rakanakiri:

—Riyoteeyakini maawaeni jerojareejatzi okaatzi awijeentsiri. ¿Apatziroma pikantakaakawo eeroka tee piyotzi oeta awijeentsiri?

¹⁹Ikantanakiri:

—¿Iitakakya?

Ikantawakiri:

—¿Tema pikemakotziri Jesoshini, riraga Najareetejatzi? Ikenkithatakaapiinteeyanawoni ikoyiri Tajorentsi eejatzi osheki itajonkantapiintzi. Iñaaperotziri irira eejatzi iñaaperotziri maawaeni atziri ikameethatzi. ²⁰Raakiri riraga jewawentziriripaeni ñanakowenantatsiripaeni eejatzi awinkatharite-

paeni. Ikanteeyakini tee ikameethatzi, ikentakotakaantakiri kamaki. ²¹Noetashitawitaka irira rirotaiki owawijaakoe-yenarinimi aakapaeni maawaeni joriyopaeni, pinkathariwenteeyenarinimi. Omaanta iroñaaka okaataki 3 kitejiri ikamantakari. ²²Jataki tsinani-paeni inkaaganki amaetyaaka janta rowawiitakarinta Jesoshi. Opiyantapaakari, ²³okamantapaakina: “Tee noñaagaeri Jesoshini, tekatsi. Omaantakya noñaapaakiri ronampiripaeni Tajorentsi, ikantawakina: ‘Piriintanaa, añaagae Jesoshi’”. Rootaki okantapaakinari. ²⁴Roojatzi ishiyantanaa apanipaeni riyotaanewo Jesoshi janta, raminakitziro rowawiitakarinta iñaapaa-kiro okaatzi okantakinari, omaantakya Jesoshini, tee iñiiri.

²⁵Roojatzi ikantakiri:

—Tee añiiri piyotantari, pitheenkakiro ikantziri riraga kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi. Tee paapatzi-yawo. ²⁶Tema ikantzitakani rityaawo riraga Rolyaantanewo Tajorentsi ikemaatsityaawo osheki katsiri, roojatzi-kya ipinkathariperotanaki.

²⁷Roojatzi riyotaantakoperotanaka rirori apaniroeni Iwaperite Tajorentsi, ithotyaanakiro maawaeni kenkithatakotziri rirori. Ritanakari rojankinarini Moeseeshi, rimpaetakiro riyotaakiri rojankinarini paashinipaeni kamanantayitziro-rini iñaani Tajorentsi. ²⁸Rareeteyantapaakari nampitsiki, rooteentsi rawijanakiri riraga Jesoshi, ²⁹omaanta ikanteeyawakirini paashinipaeni: —Eero piyaatziita, pijeekanakiita nopankoki. Tsiteniityaaki, rooteentsi otsitenite.

Roojatzi riyaatantapaenta ipankoki. ³⁰Roojatzi itsipateeyantapaakarini rowa. Raapaakiro paa riraga Jesoshi, ipaasonkitakiri Tajorentsi, roojatzi ipantakari maawaeni. ³¹Okantaka

opokimotapaakiri ikenkithashiryaanaka, riyotataatziiri Jesoshi. Roojatzi ipeyimotantanaari eejatzi, tee iñaawaeri.

³²Ikantawakaanaka:

—Rootawetsikya rookanzimotakaakina nawa kameetha najankaneki ikenkithawaetakaanapaakaeri janta awotsiki. Riyotaantakaerori okantakotziri Iwaperite Tajorentsi. Tema osheki akimoshirewenterotakiro okaatzi ikantakaeri.

³³Roojatzi ipiyantanaa Jerojareeki. Iñaapaatziiri janta riraga 11 riyotaanewo Jesoshi, itsipatakari paashinipaeni aapatziyariri, ipiyoteeyakani. ³⁴Ikantawakiri maawaeni jeekatsiri janta:

—Kyaaryoroña piriintaperotanaa Awinkatharite añaagae. Iñaawakiri Shimo.

³⁵Roojatzi ikanantapaakari riraga apite:

—Eejatzi naari, noñaagaeri janta awotsikinta, kameethapero riyotaakina omaanta tee niyotzitawitari, omanimoshiryaakina janta nopankoki ikagaantakawori paa, ipantakinawori, aripaete niyotanakiri.

Iñeeyerini riyotaanewo Jesoshi

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18;

Jowa 20.19-23)

³⁶Eeniro ipiyoteeyakani pankotsiki ikenkithatakaawakagaeyani, roojatzi romapokantapaakari Jesoshi, ikatziyimoeyapaakarini niyanki. Ikantapaeri: —Pikimoshireeyanakini, maawaeni.

³⁷Rotsikanateeyanakarini, tee riyoteeyawakirini, iitashiteyawitawakarini kamaari. Ithaawanteeyakarini.

³⁸Rojampitapaakiri:

—¿Iitaka pithaawanantanari? ¿Iitaka pitheenkaeyantanarini pajankaneki?

³⁹Pamineeyeroni nako eejatzi noetzi ikyaantanakinaga kiraawo. Naaka pokaatsiri. Ajaatya, pipampiteeyenani

piyoteeyantenarini. Piñaakina, eenitatsi nowatha eejatzi notonki. Tee naaka kamaari. Riroma kamaari tekatsi iwatha eejatzi itonki.

⁴⁰Roojatzi roñaaganteeyakarini rako eejatzi iitzi. ⁴¹Omaanta eeniro itheenkanentayitzini, tee raapatziyaperotari rirotaki piriintaacha. Ikimoshireeyawitakani jeñokiini iwathakira omaanta jaga rajankaneki eeniro ikantashireeyini: “Kyaaryo, rirotakiroña ari aamaashitya kaaririka”. Rootaki ikanantanakariri:

—¿Eenitatsima oyaari?

⁴²Ari ipakiri shima tashirentsi.

⁴³Raawakiri, royimotakari. Ari ramineeyakirini, joreririri.

Ari riweyaakiro Jesoshi riyotagaeyakirini riyotaanewo (*Ran. 1.4-8*)

⁴⁴Roojatzi ikanteeyantakarini:

—Tema chapinki nokamantzitakimi: “Osheki nokemaatsityaawo, rowama-gaetena. Otzimatye omonkaatya maawaeni rojankinatakotzitakinarini Moeseeshi, eejatzi riraga kamanantayitziirorini iñaani Tajorentsi, eejatzi riraga mampaawaetawenteeyaririni irira”. Iroñaaka monkaataka.

⁴⁵Roojatzi riyotaaperoyantakarini okantayitzirini Iwaperite Tajorentsi, ⁴⁶ikanteeyakirini:

—Tema okantzi Iwaperite Tajorentsi: “Aritaki ikamakari Rotyaantanewo Tajorentsi, okaate 3 kitejiri ari ipiriintanee eejatzi. ⁴⁷Ikenkithakoteeteri maawaeni kipatsikipaeni, ritanakyaawo jaka Jerojareeki: ikemakoeyakirini maawaeni atziri. Ikamanteeyerini irirapaeni: ‘Pikenkithashireeyanakaani, pookaeyeroni kaari kameethatatsi panteeyirini. Pameentyaari Tajorentsi rowawijaakotantemiri’”. ⁴⁸Ari piñagae-yakirini iroñaaka monkaataka rojanki-

natakotziteetakarini paerani.
⁴⁹Iroñaaka notyaantemiro ikashiyakaa-
 kimiri Pawa: opokashitemi Ishire,
 okithaatakayemi. Omaanta piyeekawa-
 kiita jaka nampitsikika roojatzi
 opokawakiita. Ari omatakagaeyemini
 panteeyantyaaworini oetarikapaeni
 ikowakagaeyemirini Pawa.

Roenokanaa Jesoshi jenokinta

(*Mr. 16.19-20; Ran. 1.9-12*)

⁵⁰Paashini kitejiri ragaeyantanakarini
 riraga Jesoshi riyotaanewopaeni janta
 Wetaaniyaki. Ari janta niyanki,

rowankanakiro rako Jesoshi, ikenkitha-
 takaakiri Iriri, ikantziri:

—Pawa, irika niyotaanewopaenika:
 pitajonkawenteeyerini, piweshiryaaka-
 gaeyaarini.

⁵¹Ikantzirika iroka, eekiro roenokanaa
 jenokinta, peyanaa. ⁵²Osheki ipinkatha-
 teeyakirini, roojatzi ipiyanteeyanaani
 Jerojareeki, ikimoshireeyanakini osheki.

⁵³Riyaatapiintaki janta Tajorentsi-
 pankoki, ikantapiinteeyakini:

—Tema ikameethataki Tajorentsi.

Ari okaatzi.

Naaka jankinatzirori:

Rookashi